

«Vestlandsmodellen»

*En arbeidsmodell i undersøkelsen av høykonfliktsaker
i barneverntjenesten*

Malene Kvam og Malin Kausland



MASTEROPPGAVE

Master i barnevern

Vår 2022

Det psykologiske fakultetet
Institutt for helse, miljø og likeverd (HEMIL)
Universitetet i Bergen

Veileder: Anette Christine Iversen

Forord

Arbeidet med denne masteroppgaven har vært en slitsom og tung prosess, men samtidig lærerik, nyttig og spennende. Det har vært to lange år med covid-19 som har bestått av nettundervisning, og etter hvert lange Teams samtaler for å komme i mål med masteroppgaven. Vi har fått muligheten til å fordype oss innenfor et spennende tema, og vi vil takke dem som har utviklet Vestlandsmodellen for at vi fikk ta del i prosjektet. Vi er takknemlige for at prosjektgruppen hjalp oss med utvalg av informanter, samt relevante dokumenter og deres kunnskap om modellen.

Vi vil også rette en stor takk til informantene som tok del i fokusgruppene i en hektisk hverdag som barneverntjenesten. Vi hadde ikke klart å gjennomføre masteroppgaven uten deres bidrag og erfaringer med Vestlandsmodellen.

Vi vil takke vår veileder Anette Christine Iversen for god oppfølging, konstruktive tilbakemeldinger og påfyll av håp i tunge stunder.

Vi vil også takke medstudentene våre Marthe og Andrea for gode diskusjoner og innspill til vår oppgave.

Bergen, mai 2022

Malin Kausland og Malene Kvam.

Innholdsfortegnelse

Forord	3
Innholdsfortegnelse	4
Sammendrag	7
Summary	8
1.0 Innledning	9
1.1 Problemstilling	10
1.2 Oppbygging av oppgaven	11
2.0 Lovgrunnlag og rammeverk for oppgaven	14
2.1 Lovgrunnlag	14
2.2 Barnevernets undersøkelse.....	14
2.3 Barnets medvirkning	15
2.4 Skjæringspunktet mellom barnevernloven og barneloven.....	16
2.5 Oppbygging av Vestlandsmodellen	17
3.0 Teori	21
3.1 Endringsarbeid	21
3.2 Implementering	23
3.3 Evaluering	26
3.4 Bronfenbrenners utviklingsmodell	28
4.0 Forskningsgjennomgang	33
4.1 Hvordan blir høykonflikt definert?.....	33
4.2 Hvordan opplever barn høykonflikt?	34
4.3 Hvordan påvirker høykonflikt barn?.....	35
4.4 Barnevernsansattes erfaring med høykonfliktsaker.....	36
4.5 Erfaringer med alternative måter å jobbe med høykonflikt	38
4.6 Barnevernsansattes hverdag	39
5.0 Data og metode	41

5.1 Vitenskapsteori	41
5.2 Utforming av problemstilling	43
5.3 Forskningsdesign og forskningsområde	43
5.4 Metode for innsamling	44
5.5 Utvalg og rekruttering	47
5.6 Gjennomføring av fokusgrupper	49
5.7 Transkribering	50
5.8 Dataanalyse	50
5.9 Kvalitetssikring	54
5.10 Forskningsetikk	57
6.0 Presentasjon av funn	60
6.1 Epperspørsel.....	60
6.2 Utdringer knyttet til implementering	62
6.4 Utdringer ved bruk av Vestlandsmodellen	69
6.5 Fordeler ved bruk av Vestlandsmodellen	72
7.0 Drøfting	76
7.1 Økning i konfliktsaker.....	76
7.2 Kunnskap og kompetanse om Vestlandsmodellen	78
7.3 Nye måter å jobbe med høykonflikt	81
7.4 Oppgaver dagen ikke rommer	84
7.5 Lik praksis uavhengig av hvem man møter	87
7.6 Tydeliggjøring av barnevernets oppgave.....	88
7.7 Struktur for å skape forutsigbarhet	89
7.8 Barnet som aktør	90
7.9 Viktigheten av evaluering	91
8.0 Oppsummerende drøfting og avslutning	93
8.1 Erfaringer med Vestlandsmodellen	93
8.2 Struktur, rolleavklaring og lik praksis.....	94
8.3 Risiko ved bruk av modellen.....	95

8.4 Barnets rolle og posisjon	95
8.5 Studiens styrker og begrensninger.....	96
8.6 Implikasjon for videre forskning og praksis	98
Litteraturliste	100
Vedlegg	107
Vedlegg 1.	107
Vedlegg 2.	109
Vedlegg 3.	114

Sammendrag

I 2018 ble det opprettet et mandat og samarbeid mellom fem kommuner med støtte fra Læringsnettverket til å utvikle en modell som kunne bli brukt som et verktøy i barneverntjenesten. Den ble kalt «Vestlandsmodellen», og formålet er at den skal bli brukt i undersøkelser der bekymringsmeldinger omhandler høykonflikt. Formålet med denne masteroppgaven er å evaluere Vestlandsmodellen, og hvordan kontaktpersoner i barneverntjenesten opplever modellen som et verktøy i arbeidet med foreldre i høykonflikt.

Dette masterprosjektet er en kvalitativ studie. Utvalget bestod av fire ulike fokusgrupper der det varierte mellom tre-syv kontaktpersoner fra ulike barneverntjenester. Vi gjennomførte intervjuene på de fire barnevernkontorene som er med i prosjektet. Når vi hadde gjennomført fokusgruppene, transkriberte vi all materialet, og benyttet tematisk analyse til å sortere funnene våre.

Fem hovedtemaer med flere underkategorier ble identifisert gjennom analysen av datamaterialet. Hovedtemaene er: etterspørsel (behov for modeller og verktøy, samt en økning i høykonfliktsaker), utfordringer knyttet til implementering, barnevernsansattes erfaringer ved bruk av modellen, i tillegg til utfordringer og fordeler knyttet til bruk av Vestlandsmodellen.

Våre funn viste at kontaktpersoner i barneverntjenesten mente at det var behov for modeller og verktøy i arbeidet med høykonfliktsaker. Kontaktpersonene opplevde at Vestlandsmodellen var strukturert og forutsigbar, samt at den bidro til å avklare barneverntjenestens rolle. Funnene våre viste også at kontaktpersonene mente at modellen var tids- og ressurskrevende. Det var utfordringer knyttet til implementering i form av ledelse, opplæring og arbeidsmengde. Det anbefales videre forskning knyttet til bruk av Vestlandsmodellen i barneverntjenesten.

Nøkkelord: høykonflikt, barnevern, fokusgruppe, implementering og evaluering.

Summary

In 2018, a mandate and collaboration were established between five municipalities with support from “Læringsnettverket” to develop a model called “Vestlandsmodellen”. Its purpose is to be used in surveys that reports concern within high-conflict families. This master’s thesis has evaluated “Vestlandsmodellen”, and how employees in the child welfare service experience the model as a tool working with high-conflict parents.

This master's project is a qualitative study. The sample consisted of four different focus groups where it varied between three-seven child welfare employees from different child welfare services. We conducted the interviews at the four child welfare offices involved in the project. Then we transcribed all the material and used thematic analysis to sort our findings.

Five main themes with several subcategories were identified: demand (need for models and tools, as well as an increase in high-conflict cases), challenges related to implementation, child welfare employees' experiences of using the model, in addition to challenges and benefits related to using “Vestlandsmodellen”.

Our findings showed that the informants believed that there was a need for models and tools in the work with high-conflict cases. They experienced that “Vestlandsmodellen” was structured and predictable, and that it helped to clarify the role of the child welfare service. Our findings also showed that the informants believed that the model was time-consuming and resource intensive. There were challenges related to implementation in the form of management, training, and workload. Further research is recommended concerning the use of “Vestlandsmodellen” in the child welfare system.

Keywords: high conflict, child welfare, focus group, implementation, and evaluation.

1.0 Innledning

Sudland & Neumann (2021) peker på at barn som lever i foreldrekonflikter kan omtales som en sårbar gruppe. Det har de siste årene vært en økning av bekymringsmeldinger til barneverntjenesten som omhandler høykonflikt blant foreldre i forbindelse med skilsmisse og samlivsbrudd (Sudland & Neumann, 2021, s.2-3). Foreldrekonflikter, eller høykonflikt, er en samlebetegnelse for saker der foreldrene befinner seg i fastlåste, intense og langvarige konflikter. Ofte handler konfliktene om at foreldrene ikke klarer å bli enige om barnets bosted, samværsomfang, barneoppdragelse eller økonomiske forhold rundt barnet (Sudland & Neumann, 2021, s.2-3). Høykonfliktsaker er assosiert med en rekke risikofaktorer for barnet. Studier har vist at barn som lever i foreldrekonflikter har økt risiko for å utvikle depresjon og angst, i tillegg til atferdsproblemer, rusmisbruk og lavere skoleprestasjoner enn andre barn (Gustavson & Nilsen, 2012, s.43). Noen forskningsfunn viser også at denne gruppen barn kan utvikle et dårlig forhold til sine foreldre, og at de selv står i fare for å oppleve problematiske samlivsforhold som voksne (Rød et al., 2008, s.555-562).

Barneverntjenesten kan bli involvert i høykonfliktsaker hvis den ene eller den andre parten melder sin partner til barnevernet, eller fordi andre instanser melder bekymring for barnas omsorgssituasjon. Barnevernets oppgave i høykonfliktsaker er å undersøke foreldrenes forståelse av situasjonen, og om barnet blir ivaretatt (Winsvold, et al., 2016). Ifølge SSB (2020) opplevde 8920 barn skilsmisse mellom foreldrene, og antall meklinger året før var nesten 20 300. I 2017 mottok barnevernet 336 meldinger fra familievernnet som ble kategorisert som "høy grad av konflikt i hjemmet" (Heggdalsvik, 2020, s.76). Dette betyr at det er mange barn som opplever brudd i familien, der konflikter kan være en sentral del. Selv om det oppstår konflikt mellom foreldre betyr ikke det nødvendigvis at barnevernet blir brakt på banen. Etter et samlivsbrudd kan det være flere grunner til at foreldrene ender opp i en situasjon preget av konflikt. Selv om konflikten er belastende for foreldrene kan den også få store konsekvenser for barna som står mellom de to partene (Torsteinsson & Ness, 2017, s. 3).

Barneverntjenesten mottar stadig flere og flere bekymringsmeldinger knyttet til høykonflikt. De er ofte utfordrende og tidkrevende, og det har vært usikkert hvordan man best skal håndtere slike saker (Sudland & Neumann, 2021, s. 2-3). Vestlandsmodellen er et prosjekt gjennom "læringsnettverket" hos Statsforvalteren i Vestland. I 2018 startet utarbeidelsen av

en modell som kan bli brukt som et verktøy i arbeidet i barneverntjenesten. Formålet er at den skal bli brukt i undersøkelser der bekymringsmeldinger omhandler høykonflikt i familier. Målsettingen med Vestlandsmodellen er todelt, den første er å lage en arbeidsmodell for barnevernets inngang i saker med høy grad av konflikt mellom foreldre. Den andre målsetningen er å øke kompetansen til barnevernet når det kommer til konflikt mellom foreldre og de skadevirkningene konflikt har på barn (Heggland, 2021). Det er mangel på verktøy og hjelpemidler for barnevernsansatte i høykonfliktsaker (Jevne & Ulvik, 2012, s.24-28), og det er derfor viktig å undersøke om en slik modell kan være hensiktsmessig i arbeidet.

Ideen med Vestlandsmodellen er at den skal kunne bidra til en felles fagutvikling for å oppnå likere barnevernfaglige vurderinger og praksis (Heggland, 2021). Ser man for eksempel på undersøkelsen gjennomført av Rød et al., (2008) om hvilke konsekvenser det kan ha for barn dersom foreldrene ikke kommer seg ut av konflikten, vil det være positivt for barnevernet å kunne ta i bruk et konkret verktøy som hjelpemiddel. Ved å bruke Vestlandsmodellen kan barnevernet hjelpe foreldrene til å skifte fokus fra konflikten til samarbeidsforholdet slik at det er til det beste for barnet. Det er ikke barnevernet sitt ansvar å løse konflikten mellom foreldre, men de skal kartlegge situasjonen til barnet. Det kan derfor være nyttig for barneverntjenesten å ha et felles utgangspunkt og en konkret arbeidsplan slik at praksisen knyttet til undersøkelser blir enklere (Heggland, 2021). For at denne modellen skal bli best mulig vil det være viktig med kontinuerlig evaluering. Ved å gjennomføre intervju av kontaktpersoner som nytter seg av Vestlandsmodellen får vi tilgang på synspunkter og erfaringer som kan bidra til å utvikle modellen best mulig.

1.1 Problemstilling

Når man finner seg i prosessen der man skal utarbeide en problemstilling er det viktig å skille mellom tema eller emneområde og problemstilling. Et tema kan for eksempel være høykonflikt mellom foreldre, men fordi denne temabeskrivelsen ikke presiserer hva vi ønsker å finne ut av kan man ikke kalle det en problemstilling. Ut fra tema høykonflikt er det mulig å formulere flere forskjellige problemstillinger, med svært ulik vinkling. Det kan for eksempel være hvordan foreldre håndterer konflikten, hvordan konflikten påvirker barn eller hva som ofte er utløsende faktor for langvarige konflikter. Vårt overordnede tema er høykonflikt mellom foreldre, men vinklingen retter seg mot barnevernet og deres arbeid i møte med disse utfordringene. For å komme frem til en nøyaktig problemstilling må vi arbeide med å

omforme et tema eller område til en problemstilling som lar seg forske på. Hovedskillet mellom problemstilling og emne eller tema, er at man beskriver et tema, men løser et problem (Halvorsen, 2002, s. 35).

Når man utarbeider en problemstilling har den som formål å lede oss fra allerede etablert forskning mot ny kunnskap. En problemstilling kan bestå av flere spørsmål, men vil som oftest ha et mer spisset fokus i tillegg (Grønmo, 2004). En skal ha problemstillingen i tankene gjennom hele forskningsprosessen da det er styrende i forhold til hva man ønsker å finne ut av. Den er både med på å bestemme hvilken litteratur man velger, hvem man må snakke med, hvilke spørsmål og hvilken metode man velger (Halvorsen, 2002). Da vi skulle evaluere Vestlandsmodellen ble problemstillingen vår som følger:

Hvordan opplever barnevernsansatte Vestlandsmodellen som et verktøy i arbeidet med foreldre i høykonflikt?

For å avgrense og gi oppgaven en klarere retning utarbeidet vi også noen forskningsspørsmål:

Er det tydelige forskjeller på hvordan en arbeidet før i motsetning til nå?

Hvilke tilbakemeldinger har Vestlandsmodellen fått?

Er det noe som bør endres eller forbedres for å få bedre utbytte av modellen?

1.2 Oppbygging av oppgaven

I kapittel 2 vil det bli presentert lovgrunnlag som er relevant for oppgaven. Dette vil dreie seg om barnevernets undersøkelsesarbeid, barnets medvirkning og skjæringspunktet mellom barnevernloven og barneloven. Vi vil også ha en gjennomgang av hvordan Vestlandsmodellen er oppbygd. Vi vil da forklare de forskjellige stegene kontaktpersoner i barneverntjenesten må jobbe etter i undersøkelser der Vestlandsmodellen benyttes.

I kapittel 3 vil vi presentere teori som senere i oppgaven vil bli drøftet opp mot funnene fra fokusgruppene. Vestlandsmodellen er et nytt verktøy i arbeidet med høykonfliktsaker, og det vil derfor være naturlig å inkludere teori om endringsarbeid og implementeringsprosesser. Vi vil også gå inn på evaluering da det er viktig med kontinuerlig evaluering for at modellen skal bli best mulig. Vi valgte å inkludere teori om Bronfenbrenners utviklingsmodell da forskning

har vist at høykonflikt i stor grad kan påvirke barna som er fanget i konflikten.

Barneperspektivet er også noe de har hatt fokus på i utviklingen av Vestlandsmodellen, og vi vurderte derfor at Bronfenbrenners utviklingsmodell var relevant for oppgaven vår.

I kapittel 4 vil vi ha en forskningsgjennomgang om barnevernsansattes erfaringer med høykonfliktsaker. Vi benyttet flere databaser til å finne eksisterende forskning, både norsk og internasjonal. Vi vil også presentere hvordan høykonflikt er definert, samt hvordan høykonflikt påvirker barna som er involvert. Vi valgte også å fokusere på om det fantes noen andre som hadde utviklet tiltak knyttet til høykonfliktsaker. Vi vurderte at det ville også være viktig å si noe om hvordan hverdagen er i barneverntjenesten generelt da dette ble nevnt gjennom alle fokusgruppene.

I kapittel 5 vil vi presentere metoden vi har valgt for å best mulig besvare vår problemstilling. I dette inngår det vitenskapsteoretisk bakgrunn som blant annet går inn på hvilken rolle vi har hatt gjennom fokusgruppene. Vi vil i tillegg forklare hvorfor vi har valgt kvalitativ metode, og bruk av fokusgrupper. Utforming av intervjuguide, og hva som anses som viktig i gjennomføringen av fokusgruppene vil bli presentert. Avslutningsvis vil vi komme inn på transkribering, dataanalyse/tematisk analyse og forskningsetikk.

Vi vil i kapittel 6 presentere funnene våre. Dette inkluderer hovedtemaene og underkategoriene som vi fant gjennom den tematiske analysen. Noen av kodene gjentok mye av det samme og det ble derfor naturlig å slå sammen de kodene som ikke bidro med ny informasjon med en annen kode. Vi endte til slutt opp med 5 hovedkategorier, og 15 underkategorier.

I kapittel 7 vil vi diskutere funnene våre opp mot teori og forskning. Flere av temaene var gjennomgående i alle fokusgruppene, blant annet behovet for verktøy og modeller i arbeidet med høykonfliktsaker. Fokusgruppene var også enige om at saker som omhandlet høykonflikt var energitappende, og at mange opplevde at barnet kunne bli glemt. Alle fokusgruppene mente at Vestlandsmodellen hadde bidratt til en klargjøring av hva som var barneverntjenestens rolle, og hva som var familievernkontorets rolle. Vestlandsmodellen ble beskrevet som strukturert og forutsigbar, men samtidig ressurs- og tidkrevende.

Kapittel 8 vil innebære en oppsummerende drøfting og avslutning. Vi vil drøfte de viktigste funnene knyttet til kontaktpersoners erfaringer med Vestlandsmodellen så langt. Studiens styrker og begrensninger vil også bli presentert, og til slutt implikasjoner for videre forskning og praksis.

2.0 Lovgrunnlag og rammeverk for oppgaven

Vi vil i dette kapittelet gjøre rede for relevant lovgrunnlag for barnevernets arbeid med høykonfliktsaker. Det er flere lover som er aktuelle når man skal ta for seg hva som ligger til grunn for beslutningene som tas i barneverntjenesten. Barnekonvensjonen, barnevernloven, grunnloven og menneskerettighetene er eksempler på dette. Barnekonvensjonen er både overordnet og internasjonal, og skal ligge til grunn i alle vurderinger som tas.

Skjæringspunktet mellom barnevernloven og barneloven vil også bli presentert. Da vi skal skrive om Vestlandsmodellen vil det være rammeverket vårt for oppgaven. Vi vil derfor gå gjennom de ulike stegene i Vestlandsmodellen avslutningsvis.

2.1 Lovgrunnlag

FNs barnekonvensjon (1989) artikkel 3 sier at barn skal bli beskyttet og at en skal sikre at de blir ivaretatt og får sine grunnleggende omsorgsbehov dekket. Norge har forpliktet seg til barnekonvensjonen, og er dermed pliktig til å følge denne. Barneverntjenesten skal sikre at barnet har en god omsorgssituasjon, og bvl. §1-1 (1992) sier at barnevernet har plikt til å beskytte barn som lever under forhold som kan skade deres helse eller utvikling. Barnevernet har en stor rolle i barns rettssikkerhet ved at de skal undersøke om det enkelte barn får den nødvendige omsorg, i tillegg til å vurdere hva som er god nok omsorg, og barnets beste (Grunnloven, 1814, §104; FNs barnekonvensjon, 1989, artikkel 3 nr. 1).

2.2 Barnevernets undersøkelse

Det fremkommer i §4-2 i barnevernloven (1992) at “barneverntjenesten skal snarest, og senest innen en uke, gjennomgå innkomne meldinger og vurdere om meldingen skal følges opp med undersøkelser etter §4-3”. Barnevernloven §4-3 sier at barneverntjenesten skal foreta en undersøkelse dersom det er rimelig grunn til å anta at det foreligger forhold rundt barnet som kan gi grunnlag for tiltak etter barnevernloven kapittel 4 (Barnevernloven, 1992, §4-3). Undersøkelsen skal ikke gjøres mer omfattende enn det formålet tilsier, og den skal minst mulig skade noen som den berører. “Foreldrene eller den barnet bor hos, kan ikke motsette seg at en undersøkelse som nevnt i første ledd blir gjennomført ved besøk i hjemmet”. Barneverntjenesten kan også kreve å få samtale med barnet i enerom (Barnevernloven, 1992, §4-3).

2.3 Barnets medvirkning

Barneperspektivet er noe som står sterkt i barneverntjenesten, og ifølge §4-1 i barnevernloven (1992) skal barnets beste alltid vurderes. Barnet regnes som den viktigste informasjonskilden da det er de som kan gi opplysninger om hvordan de har det, sine tanker og behov. §1-6 i barnevernloven omhandler barnets rett til medvirkning. “Alle barn som er i stand til å danne seg egne synspunkter, har rett til å medvirke i alle forhold som vedrører barnet etter denne loven” (Barnevernloven, 1992, §1-6). Kontaktperson i barneverntjenesten skal gi barnet tilstrekkelig og tilpasset informasjon, og barnet har rett til fritt å gi uttrykk for sine synspunkter. Barnets synspunkter skal vektlegges i samsvar med barnets alder og modenhet. Det er også viktig å huske på at barnet har en rett til å uttale seg, ikke en plikt (Barnevernloven, 1992).

Barnet har rettigheter under saksbehandlingen i barneverntjenesten. §6-3 i barnevernloven (1992) sier at “et barn som er fylt 7 år, og yngre barn som er i stand til å danne seg egne synspunkter, skal informeres og gis anledning til å uttale seg før det tas avgjørelser som berører ham eller henne. Barnets mening skal tillegges vekt i samsvar med barnets alder og modenhet”. Et barn kan opptre som part i egen sak og har partsrettigheter dersom det har fylt 15 år og forstår hva saken gjelder (Barnevernloven, 1992, §6-3). For å sikre at barnet blir hørt, så tar §6-3 a. i barnevernloven for seg krav til begrunnelse. Det vil si at det skal fremgå av vedtaket hva som er barnets synspunkt, og hvilken vekt barnets mening er tillagt. Kontaktperson skal også grunngi hvordan barnets beste er vurdert. Hvis kontaktperson ikke har snakket med barnet bør dette fremgå i vedtaket, og ha en vurdering og begrunnelse (Barnevernloven, 1992, §6-3 a.).

Barnevernloven (1992) §1-7 omhandler barnevernets plikt til å samarbeide med barn og foreldre. Den sier at “barnevernet skal utøve sin virksomhet med respekt for og så langt som mulig i samarbeid med barnet og barnets foreldre” (Barnevernloven, 1992, §1-7). Det er viktig med samarbeid i alle sakene som barneverntjenesten har, men som nevnt tidligere, så kan ikke familien motsette seg at undersøkelsen blir gjennomført (Barnevernloven, 1992). Det er derimot viktig å få til et godt samarbeid med dem det gjelder da det kan minske usikkerhet og øke kjennskapet til hva som skal skje fremover med saken. Det kan utløse følelsesmessige reaksjoner hos familier når barneverntjenesten involveres, og det blir derfor

ekstra viktig med et godt samarbeid og åpenhet rundt prosessen (Bunkholdt & Kvaran, 2015, s. 88-89).

2.4 Skjæringspunktet mellom barnevernloven og barneloven

Jevne & Ulvik (2012) skriver om forholdet mellom barnevernloven og barneloven, og at dette kommer tydelig frem når det omhandler foreldrekonflikter. Barneloven (1981) regulerer spørsmål om bosted og samvær, og den pålegger foreldre om å bli enige om hvor barnet skal bo og omfanget av samvær. Familievernkontoret kan bidra med mekling og gi råd og veiledning i denne prosessen. Domstolen kan bestemme barnets bosted og omfanget av samvær dersom foreldrene ikke blir enige (Barneloven, 1981). Når foreldre har konflikter knyttet til barnets bosted eller samvær, har altså barneverntjenesten ingen myndighet til å ta avgjørelser omkring dette. Ifølge barnevernlovens forarbeider bør barneverntjenesten anbefale foreldre i konflikt til å få avklart bosteds- og samværskonflikter etter barnelovens regler (Jevne & Ulvik, 2012, s.21). Barnevernet har samtidig plikt til å sikre at barn som lever under forhold som kan "skade deres helse og utvikling får nødvendig hjelp og omsorg til rett tid" (Barnevernloven, 1992, §1-1). Dette gjelder også foreldre som er uenige om barnets bosted og/eller samvær, og slike bekymringsmeldinger skal behandles som enhver annen melding (Jevne & Ulvik, 2012, s.21). Barnets omsorgssituasjon skal undersøkes hvis det er rimelig grunn til å anta at barnet, på grunn av forholdene i hjemmet har særlig behov for tiltak etter barnevernloven kapittel 4 (Barnevernloven, 1992, §4-4).

Dersom foreldre ikke bor sammen, kan barneverntjenesten gjennomføre en undersøkelse overfor begge foreldre og i begge hjem. I høykonfliktsaker har barnevernet mulighet til å tilby frivillige hjelpetiltak og råd og veiledning, både der barnet bor fast og i samværshjemmet (Barnevernloven, 1992, §4-4). Barnevernet kan også gi foreldrene informasjon om barnelovens regler og prosesser, samt gi dem skriftlige anbefalinger om å endre bosteds- eller samværsordninger. Fylkesnemndas tvangstiltak kan imidlertid bare rettes mot bostedsforelderen. Dersom det er mistanke om overgrep under samvær, har ikke barnevernet hjemmel i barnevernloven til å gripe inn og stanse samvær, med mindre barnet befinner seg i en akutt faresituasjon (Barnevernloven, 1992, §4-6). Foreldre som ikke beskytter barnet sitt mot skadelig samvær, kan i ytterste konsekvens risikere å miste omsorgen for barnet (Barnevernloven, 1992, §4-12). Det juridiske regelverket gir en ramme

for kontaktpersonenes handlingsrom. I vurderinger av konkrete saker åpnes det derimot for bruk av skjønn (Jevne & Ulvik, 2012, s.21).

2.5 Oppbygging av Vestlandsmodellen

I 2018 ble det opprettet et mandat og et samarbeid mellom fem kommuner med støtte fra Læringsnettverket til å utvikle en modell som kunne bli brukt som et verktøy i arbeidet i barneverntjenesten. Vestlandsmodellen ble dermed utviklet, og er et verktøy som kan benyttes i undersøkelser der bekymringsmeldinger omhandler høykonflikt i familier. Det var i starten fem kommuner som deltok i utviklingen av modellen, men det var en kommune som trakk seg fra prosjektet. Det er i dag fire kommuner som fortsatt jobber med modellen, og det er Voss, Bjørnafjorden, Kvam og Øygarden. De har rapportert at det har skjedd en del forsinkelser gjennom prosjektet grunnet covid-19. Kommunene er i oppstartsfasen med å ta i bruk modellen i arbeidet sitt. Vestlandsmodellen har sju steg om hvordan en undersøkelse skal foregå (Heggland, 2021). Disse vil nå bli presentert.

2.5.1 Førstegangssamtale og hjemmebesøk

Når det kommer inn en bekymringsmelding skal barneverntjenesten ha en meldingsavklaring (Barnevernloven, 1992, §4-2). Kontaktperson har deretter en plikt til å utarbeide en undersøkelsesplan slik at familien vet hvordan undersøkelsen skal foregå. Steg 1 er dermed å kalle inn foreldrene til en førstegangssamtale. Det er her viktig å sikre lik informasjon til begge foreldrene, og hvis de ikke kan være i samme rom, så skal de helst høre det samtidig. Det betyr at slike saker skal ha to kontaktpersoner. Det er her viktig å prøve å etablere en samarbeidsrelasjon med foreldrene. I førstegangssamtalen skal man gjennomgå bekymringsmeldingen, i tillegg til å belyse barneverntjenesten sitt mandat. Det innebærer å understreke at det ikke er barnevernet sitt ansvar å løse konflikten. Det skal vurderes å gis ut en veileder på forholdet mellom barnevernloven og barneloven. Kontaktperson skal gå gjennom undersøkelsesplanen med familien der det skal settes datoer og tidspunkt, for eksempel for hjemmebesøk (Heggland, 2021). Det er også viktig å få samtykke fra foreldre til innhenting av opplysninger fra ulike instanser (Rød & Heggdalsvik, 2019, s.77). I førstegangssamtalen skal det skrives en kontrakt mellom barneverntjenesten og familien. Foreldrene forplikter seg blant annet til å ikke snakke om konflikten (Heggland, 2021).

Hjemmebesøk er steg 2 i undersøkelsesprosessen (Barnevernloven, 1992, §4-3). Man skal her forsøke å få til en kontaktetablering med barn og foreldre. Barnet skal få god og tilrettelagt informasjon om bekymringen og barneverntjenesten sitt mandat med forelderen til stede. Det er viktig at foreldrene opplever trygghet og forutsigbarhet gjennom god informasjon og gode avtaler. Målet med hjemmebesøket er å bli kjent med hverdagslivet til barnet og familien, oppsummering av forrige møte, ha barnesamtale og observere samspillet mellom barn og forelder (Heggland, 2021).

2.5.2 Psykoedukasjon

Psykoedukasjon er noe nytt i undersøkelsen av høykonfliktsaker. Psykoedukasjon er steg 3, og målet er å styrke foreldrene slik at de blir i stand til å skjerme barnet fra konflikten, samt hjelpe foreldrene ut av konfliktsonen (Heggland, 2021). Psykoedukasjon kan defineres som pedagogiske intervensjoner som gir informasjon om egen tilstand, der de også får støtte og hjelp til å knytte kunnskapen til eget liv (Orm et al., 2020, s.2). I psykoedukasjonen blir kunnskap om barns risiko for å utvikle psykisk uhelse presentert. I tillegg til kunnskap om hvordan foreldrene selv blir påvirket av konflikten, og konfliktdemping. Psykoedukasjon kan være hensiktsmessig å ha tidlig i prosessen da det kan hjelpe kontaktperson å komme i posisjon til undersøkelsesarbeidet, samt påminne foreldre at det er barnet som er i fokus. Det skal ikke være kontaktperson i saken som utfører psykoedukasjonen da kursholder skal være nøytral. Det skal heller ikke fokuseres på den spesifikke konflikten, men holde det på et generelt nivå. Foreldre skal også ha psykoedukasjon om barnets perspektiv i konflikten, noe som vil si at barnets stemme og mening om saken skal fremkomme (Heggland, 2021).

2.5.3 Barneperspektivet

Barnevernloven §1-6 omhandler barnets rett til medvirkning (Barnevernloven, 1992), og at det er viktig å få frem barnets stemme. Steg 4 er derfor barnesamtale. Kontaktpersonen skal gi informasjon til barnet om bekymringsmeldingen ut ifra barnets alder og modenhet. Tema for samtalen er barnet sin opplevelse av egen situasjon og behov, og hvordan barnet blir påvirket av konflikten (Heggland, 2021). Kontaktperson skal her vurdere hvilke mestringsstrategier barnet har, i tillegg til risiko- og beskyttelsesfaktorer (Christiansen & Kojan, 2019, s.22). Noe som kan være nyttig å ta med seg i samtalen er at det kan være lettere for barnet å fortelle om hendelser, enn å gi uttrykk for hva som er vanskelig. Det kan

være gunstig å ha flere samtaler med barnet, og avtal med barnet hva som er greit at kontaktperson sier videre til foreldrene (Heggland, 2021).

Individuelle samtaler er steg 5. Målet her er å undersøke mentaliseringsevnen til foreldrene, blant annet i hvordan de tenker at konflikten påvirker barnet (Heggland, 2021). Når man snakker om mentalisering handler det om å forstå det menneskelige sinnet.

Mentaliseringsevne vil si å gi mening til andres og egen atferd i lys av indre motivasjon som for eksempel følelser, behov og tanker. Enklere forklart kan man si at det er å se andre innenfra og seg selv utenfra (Duesund & Skårderud, 2014, s. 153). Man kan også utforske hva foreldrene tenker de kan gjøre for å forbedre hverdagen til barnet. Kontaktperson kan starte å undersøke foreldrenes motivasjonen for hjelpetiltak fra barneverntjenesten, og forklare hva dette vil innebære for familien (Barnevernloven, 1992, §4-4). Familiens og barnets nettverk er også noe som kan kartlegges her. Det er viktig at kontaktperson holder fokuset på barnet og samarbeidsforholdet, men samtidig kartlegger foreldrene sine strategier. En annen ting som er viktig er at kontaktperson holder fokus på hva forelderens selv kan gjøre, og ikke på hva den andre ikke gjør (Heggland, 2021).

2.5.4 Opplysninger om barnet og familien

Å innhente opplysninger fra aktuelle instanser rundt barnet er steg 6. Kontaktpersonens mål er dermed å innhente den informasjonen som trengs for å best mulig belyse barnets omsorgssituasjon og behov for hjelpetiltak. Det blir ofte etterspurt om instansene kan si noe om barnets ressurser, hvordan de opplever samarbeidet med foreldrene, samt om de har noen bekymringer angående barnets omsorgssituasjon (Bunkholdt & Kvaran, 2015, s.101). Det er her lurt at kontaktperson er oppmerksom på det som kan omtales som “fiendebilde problematikk”. Det betyr at man lytter til foreldrene sine eventuelle innspill på hvem som skal snakkes med, men vurderer samtidig selv hvem det er mest formålstjenlig å snakke med for å opplyse saken tilstrekkelig (Heggland, 2021). Barneverntjenesten har tre hovedprinsipper: hensynet til barnets beste, det biologiske prinsipp og minste inngreps prinsipp (Barnevernloven, 1992).

2.5.5 Vurdering og konklusjon

Steg 7 er analyse. Analysen skal gi svar på problemstillinger og hypoteser, for eksempel å skildre barnets behov for hjelpetiltak eller å identifisere mulige årsaker og forklaringer til problemene. Ved å lansere flere tolkninger av informasjonen vil en få et bredere grunnlag for å vurdere hva som er til "barnets beste". Kontaktperson setter her barnets behov opp mot foreldrene sine ressurser. Man skriftliggjør ofte dette i en sluttrapport som er en samling over hele undersøkelsesprosessen, og hva man har gjort (Heggland, 2021).

Barneverntjenesten foretar ulike vurderinger hele tiden, og det er derfor et viktig neste steg. En vurdering handler om å veie for eller imot de mulige tolkningene som kom frem i analysen. Det dreier seg om å ta stilling til om og i hvilken grad barnet trenger beskyttelse eller støtte, og om det kreves innsats fra barneverntjenesten (Rød & Heggdalsvik, 2019, s.78). Sentralt i vurderingen er spørsmål om risiko og alvorlighet i problemene i forhold til de beskyttende faktorene. I tillegg til om barnets sentrale behov kan imøtekommes ved å styrke beskyttelsesfaktorene eller svekke risikofaktorer, og barnets/familiens mottakelighet og forutsetninger for å nyttiggjøre seg av innsatsen. Kontaktperson må oppsummere omsorgssituasjonen til barnet etter undersøkelsen og avklare eventuelle hjelpebehov hos barnet (Heggland, 2021).

Barneverntjenesten må alltid komme til en beslutning, enten om saken henlegges eller om det blir fattet vedtak om hjelpetiltak. Mens en vurdering handler om å danne seg en mening ut ifra foreliggende informasjon, dreier beslutninger seg om at vurderingen skal utløse en handling (Rød & Heggdalsvik, 2019, s.78). I prinsippet kan det fattes beslutninger uten noen tydelig vurdering, såkalte intuitive beslutninger, som gjerne skjer ved behov for raske avklaringer eller meldinger til barnevernet (Barnevernloven, 1992, §4-6). Målet for barnevernsansatte vil her være å presentere en faglig vurdering om forslag til hjelpetiltak som står i tråd med bekymringen i saken, skadevirkningene på barnet og foreldrene sitt hjelpebehov (Barnevernloven, 1992, §4-4). De barnevernsansatte skal her komme med en faglig oppsummering og skriftliggjøre sin eventuelle anbefaling. De skal konkludere opp mot loven, og oppsummere til foreldrene og barnet. Det er viktig å skille mellom fakta, analyse og vurderinger (Heggland, 2021).

3.0 Teori

Vi har valgt teori som kan være med på å belyse og besvare vår problemstilling, og vil være nyttig da vi senere skal drøfte funnene våre. Implementeringsprosessen er avgjørende for at modellen skal bli brukt i praksis. Når man velger å utvikle noe selv vil det være viktig med kontinuerlige evalueringer for å sikre at produktet blir best mulig. Vi vil derfor presentere teori om endringsarbeid, implementering og evaluering. Avslutningsvis vil vi presentere teori om Bronfenbrenners utviklingsmodell.

3.1 Endringsarbeid

Siden Vestlandsmodellen er et nytt arbeidsverktøy for barnevernet finner vi det relevant å presentere teori knyttet til endringsarbeid. Denne delen av oppgaven vil derfor ta for seg generell teori knyttet til endringsarbeid, samt gå i dybden på implementerings- og evalueringsprosessen som finner sted når et nytt element skal introduseres i en organisasjon (Fixen & Blase, 2009).

For å gjennomføre en suksessfull endring i en organisasjon presenterer John Kotter (2012) en prosess som består av åtte steg som han mener må være til stede for å kunne skape en større endring. Første fase i denne prosessen går ut på at man må etablere en følelse av at det haster med en endring, og denne følelsen er avgjørende for å oppnå ønsket samarbeid (Kotter, 2012, s. 37). For å gjøre dette er det viktig å fjerne følelsen av selvtilfredshet. Det bør settes høyere krav både formelt i planleggingsprosessen, men også uformelt i den daglige interaksjonen. I vårt tilfelle er behovet allerede til stede og man trenger ikke fjerne følelsen av tilfredshet da den i liten grad eksisterer når det omhandler dette temaet. Vestlandsmodellen kan muligens bidra til å dempe denne bekymringen da dens mål er å øke barnevernsansattes kompetanse om høykonflikt.

Fase to omhandler å skape det veiledende fellesskapet som skal lede arbeidet mot en endring. For å lykkes trenger man tre element. Først må man finne de rette personene til å drive denne type arbeid, og dette må gjøres med tillit og et felles mål (Kotter, 2012, s. 68). Som nevnt tidligere er Vestlandsmodellen et prosjekt utviklet av fem kommuner i samarbeid med Læringsnettverket hos Statsforvalteren i Vestland. Da prosjektet startet ble det opprettet en arbeidsgruppe som bestod av representanter fra fem kommuner. Da de rette personene var på

plass, gjenstod det å finne et felles mål. Dette målet endte med å bli todelt, tilgang på et arbeidsverktøy samt kompetanseheving rundt høykonflikt.

Å utvikle en visjon og en strategi inngår i den tredje fasen. Det er nødvendig å presentere en visjon slik at man utelukker usikkerhet og uenigheter ved å kartlegge hvorfor man bør sette seg de bestemte målene (Kotter, 2012, s.71). Visjon refererer til et bilde av fremtiden med noen implisitte eller eksplisitte element som sier noe om hvorfor man bør strebe etter en slik fremtid. En god visjon kan være meningsfull selv om den bare blir forstått av et fåtall personer, men kraften av en god visjon kommer ikke til syne før flesteparten av de involverte har en felles forståelse rundt dens retning og mål. Det er mulig at behovet for en slik visjon ikke er like nødvendig som ved andre endringsprosesser da det i dette tilfelle er tydelig for de ansatte i barnevernet hva utfordringene er.

Fjerde fase handler om hvordan man jobber mot en god visjon og et tydelig mål. For å kunne jobbe mot et felles mål er det viktig å styrke de ansatte som er involvert. Knyttet til Vestlandsmodellen blir dette gjort ved å holde kurs for de ansatte i hvordan man tar i bruk modellen, samt gjennomføre evalueringer underveis. Dette vil gi et innblikk i hvordan Vestlandsmodellen fungerer i praksis og åpne for muligheten til å komme med tilbakemeldinger som danner grunnlaget for endring. Hvordan man gjør dette blir beskrevet i femte fase. Det kan gjøres ved å fjerne strukturer som kan virke hemmende på prosessen, sørge for at de ansatte har en felles visjon, gi nødvendig opplæring, tilpasse informasjon og personalets system til visjonen og sist konfrontere ledere som undergraver behovet for endring (Kotter, 2012, s. 119). Ved at vi gjennomfører fokusgrupper får de ansatte en mulighet til å komme med tilbakemeldinger helt anonymt. De som har utviklet Vestlandsmodellen kan da bruke den informasjonen til å endre på system, gi bedre opplæring eller konfrontere ledere som ikke anerkjenner behovet for endring.

Sjette fase handler om de positive sidene ved kortvarige vinninger. Eksempler på dette kan være hvordan det gir videre motivasjon dersom de ansatte opplever å nå små mål på veien, eller hvordan de kortvarige målene hjelper fellesskapet å se konkrete data underveis. Basert på våre funn kan dette være en utfordring da det kommer frem at Vestlandsmodellen kan være noe omfattende. På hvilke måte og konsekvensene av dette vil vi komme nærmere inn på senere i oppgaven. Nest siste fase handler om å forene vinning og produsere mer endring, gjerne basert på resultat fra de kortvarige målene. Ved å bruke den troverdigheten man har

opparbeidet seg kan man se framover og ta på seg mer utfordrende oppgaver. Vår evaluering vil være en del av denne fasen. Hvordan de har jobbet med Vestlandsmodellen så langt og hvilke erfaringer de har kan påvirke motivasjonen til å ta på seg mer utfordrende oppgaver, eksempelvis å bruke hele modellen, og ikke bare deler av den. I siste fase snakker Kotter (2012) om to faktorer som spiller en stor rolle i institusjonaliseringen av forandring. Den første faktoren handler om å bevisst vise hvordan atferd, holdning og nye tilnærminger er med på å forbedre prestasjonen i en organisasjon. Den andre faktoren går ut på hvordan nye ledere bør personliggjøre ny praksis og arbeidsmåte. Dette vil vi ikke gå nærmere inn på siden det ikke er relevant da implementeringsprosessen er langt fra ferdig.

3.2 Implementering

Implementering beskriver den kompliserte konkretiseringsfasen når visjoner, ideer og forskning skal omsettes til den virkelige verden (Roland & Westergård, 2015, s. 21). I denne sammenheng vil det si hvordan Vestlandsmodellen utvikler seg fra en idé til et arbeidsverktøy som barneverntjenesten kan bruke i praksis. Implementeringsprosessen inneholder seks faser, som Blase & Fixen (2009) mener må være til stede for at implementeringen skal bli suksessfull.

Fra vitenskap til tjeneste har i mange år blitt sett på som en passiv prosess som involverer spredning og formidling av informasjon. Denne informasjonen besittes av opplyste ledere som skal sette innovasjonene ut i praksis. Forskere bidrar ved å publisere sine funn, så er det opp til lederne å lese forskningen og benytte seg av innovasjonene på sin arbeidsplass sammen med forbrukerne. Dette er prosessen som for det meste blir benyttet når det kommer til statlige retningslinjer knyttet til bruken av evidensbasert praksis og innovasjoner innen menneskelige tjenester (Blase & Fixen, 2009). Nye bevis samler seg om en mer målrettet, aktiv og effektiv tilnærming til implementering, som skal innlemme innovasjoner i typiske menneskelige tjenester til fordel for barn, voksne, familier og lokalsamfunnet. Det viser seg at dette er en omfattende prosess som gjerne tar to til fire år å fullføre, og som inneholder seks faser (Blase & Fixen, 2009). For å oppnå en god infrastruktur knyttet til implementering bør man kombinere de sju kjernekomponentene samt de ulike fasene som inngår i en implementeringsprosess.

Både Blase & Fixen (2009) og Blase et al. (2005) snakker om seks ulike faser, selv om de blir omtalt noe ulikt inneholder de samme budskap. Den første fasen blir kalt utforsking (Blase & Fixen, 2009) og utforsking og adopsjon (Blase et al., 2005, s. 15). Den går ut på å vurdere eventuelle samfunns- og programbehov, og å undersøke hvordan disse samsvarer med samfunnets ressurser, program og evidensbasert praksis. Det er viktig å kartlegge hva som er brukerens behov og å forstå hvilke muligheter og begrensninger man står ovenfor. Dette vil variere ut ifra hvilken kontekst man befinner seg i.

Videre må det bli tatt en avgjørelse om man skal gjennomføre en implementeringsprosess på bakgrunn av funnene eller om man skal la være. Grunnlaget for å gå videre med implementeringsprosessen vil basere seg på formelle og uformelle krav utviklet av gruppen som søker å tilfredsstillere et gitt behov (Blase et al., 2005, s.15). Barneverntjenesten hadde for eksempel behov for veiledning knyttet til høykonfliktsaker mellom foreldre, derav Vestlandsmodellen. Resultatet av denne fasen skal vise seg i en tydelig plan som inneholder oppgaver og en tidslinje som skal lette selve implementeringsprosessen (Blase et al., 2005, s. 15).

Blase & Fixen (2009) definerer neste fase som installasjon, mens Blase et al. (2005) omtaler den som program installasjon. Etter man har besluttet å starte implementeringen av en ny praksis eller program, må man gjennom noen oppgaver før første forbruker kan se produktet. Disse oppgavene, eller aktivitetene, definerer installasjonsfasen av implementering. Ressurser blir brukt aktivt i forberedelsene på å faktisk endre praksis eller ta i bruk et nytt program. Bruken av ressurser er også noe som ble mye diskutert i fokusgruppene. Blant annet tidsbruk, arbeidsmengde og tilgang på nok personale. I tillegg må ulike typer strukturell støtte være på plass, for eksempel finansiering, personale, rammer for rapportering og avklaring knyttet til forventninger rundt resultat. Det må i tillegg bli avklart om man har ansatte som er kvalifiserte, rom til å gjennomføre opplæring og tid til å lære opp ansatte (Blase et al., 2005, s. 16).

Tredje fase blir omtalt som innledende implementering av både Blase & Fixen (2009) og Blase et al. (2005). Forsøket på å implementere noe nytt tar gjerne slutt i denne fase. Blant annet kan frykten for forandring og det komplekse arbeidet med implementering føre til at prosessen virker overveldende. Kombinert med det faktum at nye program kan slite i starten og at troen på noe nytt kan variere, er dette et sårbart stadie. Implementering krever

forandring, og det er en kompleks prosess. Forandringene vil variere, de vil ikke oppstå parallelt eller jevnt i alle deler av organisasjonen og de vil oppleves ulikt avhengig av person og organisasjon (Blase et al., 2005, s. 16). Det blir presisert at implementering krever forandring i hele praksismiljøet, som betyr forandring knyttet til kompetanse, hos personalet, i det administrative, samt økonomiske endringer. For å kunne gjennomføre slike endringer er det behov for kompetanseheving, i tillegg tid og rom for øving og modning. I sammenheng med selvtilfredshet kan vi sammenligne hvordan deltakerne i vår studie arbeidet med foreldre i høykonflikt før kontra nå.

Fjerde fase blir omtalt som full implementering (Blase & Fixen, 2009) eller full drift (Blase et al., 2005, s.16). Det handler om når et nytt program eller en ny praksis oppstår i sin helhet. Dette skjer ikke før den nye læringen blir integrert hos utøver, organisasjon, felles praksis, retningslinjer og prosedyrer. På dette tidspunktet er det nye programmet fullt operativt med bemanning, klientell og tilsvarende elementer som må være til stede for å bruke det i arbeidshverdagen (Blase et al., 2005, s. 16). Når en ny praksis er implementert vil den fungere i henhold til de kravene som ble satt i første fase. Når disse kriteriene blir møtt mesteparten av tiden bør effektiviteten av den nye praksisen være tilnærmet lik den gamle. De som skal ta den i bruk vil gjøre dette med dyktighet, og ledere vil legge til rette for gjennomførelse og støtte sine ansatte, i tillegg til at miljøet rundt har tilpasset seg bruken. Over tid vil den nye praksisen bli akseptert og bli normen for gjennomføring av rutiner (Blase et al. 2005, s.17). Siden Vestlandsmodellen enda ikke er fullt implementert er det vanskelig å si noe om innholdet i denne fasen. Likevel vil det senere i oppgaven bli drøftet hvor effektiv Vestlandsmodellen er, samtidig som gangen i saksbehandling før og nå blir sett opp mot hverandre.

Innovasjon er nest siste fase og handler om troskap til den nye praksisen (Blase et al., 2005, s. 17). Hver gang det blir implementert et nytt program eller en ny praksis er det mulig å lære seg hvordan programmet fungerer, men også hvordan det kan bli brukt med god effektivitet og troskap. De ansatte som skal ta i bruk det implementerte produktet kan presentere muligheter for ekspansjon og justering. Noen endringer kan oppleves som en trussel mot troskapet til praksisen, mens noen endringer blir sett på som ønskelig og innovative. De endringene som blir presentert etter et nytt program er implementert blir sett på som mer suksessfulle enn de endringene som ble foreslått før full implementering (Blase et al., 2005, s. 17).

Etter arbeidet med å etablere et nytt program eller praksis er ferdig, må det også opprettholdes i de kommende årene. Erfarne ansatte som er godt opplært kan forlate jobben, ledere kan bli byttet ut, tilgang på ressurser og eksterne system kan endres. På tross av dette må lederne for implementeringen og deres ansatte ikke la seg påvirke. De må kunne tilpasse seg uten å la et program dø ut eller å miste de funksjonelle komponentene i den nye praksisen. Målet med den siste fasen er å holde fokus på en langsiktig overlevelse og å kunne nytte effektiviteten av programmet eller praksisen selv om miljøet rundt er i forandring (Blase et al., 2005, s. 17).

3.3 Evaluering

Evaluering er å utrede virkningen av ulike typer tiltak og påvirke, endre eller beskrive prosesser. Evaluering har ofte to hovedmål, og det er å finne ut om «noe» virket og hva virkningen ble, og hvordan prosessforløpet var og hvorfor noe skjedde (Sverdrup, 2002). På bakgrunn av dette kan man gi råd og veiledning om veien videre for det som ble evaluert (Sverdrup, 2014, s.12). I fagdebatter har det blitt understreket at evalueringer bør brukes, og at det skal oppleves som nyttig. Enkelte hevder at hvis man ikke kan eller skal anvende resultatene, har det ingen hensikt å gjøre en evaluering. Evalueringer blir ofte brukt og bestilt for å utvikle kompetanse og som underlag for læring, samt for å tilføre verdi, i motsetning til analyser som skal forsøke å dokumentere oppnådd verdi eller virkninger i etterkant (Sverdrup, 2014, s.25).

Det finnes ulike evalueringstilnæringer. Uansett hvilken tilnærming man benytter, fordrer hver tilnærming at man planlegger, definerer evalueringsspørsmål, identifiserer målsettinger, samler og analyserer data, og rapporterer funn og nytte. Det stilles krav til at evaluatoren forstår hva som skjer i en prosess, og at forståelsen benyttes som grunnlag for forbedring og læring. Forskeren søker å bidra til innspill som skal kunne forbedre tiltaket og skape økt oppmerksomhet rundt ulike sider av tiltaket mens det pågår. Man er ute etter å bidra eller gi innspill til forming av et tiltak slik at man oppnår best mulig praksis, og på en slik måte at det blir best mulig innenfor de strukturelle, organisatoriske faglige og individuelle forutsetningene som foreligger (Sverdrup, 2014, s.27).

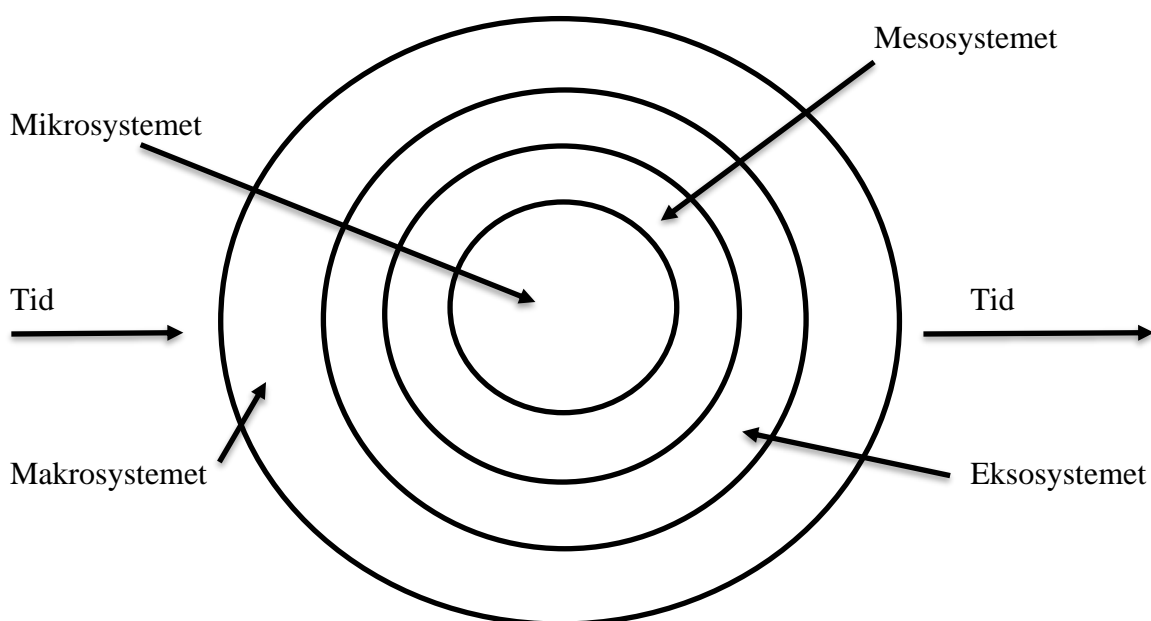
Prosessevaluering er noe som kan være aktuelt å ha mens tiltaket pågår. Dette gjelder særlig om tiltaket er i en utviklingsprosess der det kan være aktuelt å gjøre justeringer og endringer underveis i gjennomføringen (Rossi, 2004). Prosessevalueringer er rettet mot å belyse og forstå intern dynamikk i program operasjoner. De fokuserer på følgende spørsmål: hvilke faktorer bidrar for å lage programmet? Hvilke styrker og svakheter har programmet? Hva bringer brukere inn i programmet og hvordan er det når de først er involvert? Hvordan er forholdet mellom brukerne og de ansatte? Prosessevalueringer krever vanligvis en detaljert beskrivelse av programoperasjoner. Slike beskrivelser kan være basert på observasjoner og/eller intervjuer med ansatte, brukere eller program administratorer. Mange prosessevalueringer fokuserer på hvordan programmet oppfattes av deltakerne og av ansatte. Arbeidet med å generere en nøyaktig og detaljert beskrivelse av program operasjoner egner seg spesielt til bruk av kvalitative metoder (Patton, 1987, s.23). Prosessevalueringer tar sikte på å forstå og dokumentere den daglige virkeligheten til programmene som studeres. Den som evaluerer prøver å avdekke hva som faktisk skjer i et program for å se etter mønstre og viktige nyanser som gir programmet karakter. Prosessevalueringer er spesielt nyttige for å avsløre områder der programmer kan forbedres, samt fremheve de styrkene ved programmet som bør bevares (Patton, 1987, s.24).

Vi valgte å gjennomføre en prosessevaluering da Vestlandsmodellen er en relativt ny arbeidsmodell, og flere av kontorene har nettopp startet med å ta den i bruk. Da modellen ikke er ferdig implementert enda vil det være nyttig å intervjuer de som har tatt den i bruk for å evaluere hvilke erfaringer de har gjort seg så langt. Det var også en av grunnene for at vi valgte å gjennomføre fokusgrupper da deltakerne kunne reflektere om erfaringene sine sammen, og komme med forslag til endringer, samt si hva som fungerer. Hensikten med å gjennomføre en prosessevaluering er det mest sentrale spørsmålet man stiller, hvordan et tiltak kan justeres, eller endres, slik at det blir best mulig. Det er også nødvendig å relatere det man gjør til den konteksten man beveger seg i, og det sosiale feltet der endringer og implementering skal skje. Ofte er det sammensatte tiltak som står i sentrum, og mange aktørgrupper inngår gjerne. Disse kan ofte ha motstridende interesser, maktstrukturer kan hindre utvikling, implementeringsprosessen går ikke slik man hadde tenkt seg, og kompleksiteten kan være stor (Sverdrup, 2014, s.49).

3.4 Bronfenbrenners utviklingsmodell

Selv om denne masteroppgaven i hovedsak tar for seg hvordan Vestlandsmodellen fungerer som arbeidsverktøy i barnevernet, vil vi likevel presentere teori knyttet til barns utvikling. Dette er fordi vi synes det er viktig å diskutere hvilke negative konsekvenser høykonflikt kan ha for barn, i tillegg hvordan Vestlandsmodellen kan ha en positiv påvirkning når det kommer til barnets utvikling. For å kunne drøfte dette vil vi ta utgangspunkt i informasjonen vi fikk fra fokusgruppene, og drøfte det opp mot relevant teori. Til å gjøre det vil vi bruke Urie Bronfenbrenners (1979) utviklingsmodell som beskriver ulike faktorer som påvirker barns utvikling.

Det økologiske miljøet rundt et barn i utvikling kan beskrives som ulike systemnivå utenfor det utviklende menneske i midten. Det som påvirker barnet direkte vil befinne seg nærmest, mens det som påvirker barnet indirekte vil finnes i systemnivåene lengst borte. Bronfenbrenner (1979) har valgt å kalle disse systemnivåene mikro-, meso-, ekso- og makrosystem. I tillegg blir det presentert et systemnivå som blir kalt kronosystemet som inkluderer et tidsperspektiv. Vi vil presentere alle systemnivåene, men meso- og eksosystemet vil bli grundig gjennomgått da vi mener det er disse som er mest relevant for vår oppgave.



Mikrosystemet innebærer det man finner i umiddelbar nærhet til barnet (Bronfenbrenner, 1979, s. 10), og blir definert slik:

Et mikrosystem er et mønster av aktiviteter, sosiale roller og interpersonlige relasjoner. Disse mønstrene erfares av den utviklende personen i et gitt miljø, ansikt til ansikt, med gitte fysiske, sosiale og symbolske trekk. Trekkene innbyr, tillater eller hemmer engasjement i vedvarende og stadig mer komplekse interaksjoner med, og aktivitet med dets umiddelbare miljø (Bronfenbrenner & Morris, 2001, s. 814).

Innenfor dette systemnivået vil fokuset på oppmerksomhet og utviklende aktiviteter ha en tendens til å være avgrenset til spesielle begivenheter, personer og objekt som direkte påvirker barnet. Et spedbarn vil bare være klar over en begivenhet av gangen, den begivenheten han eller hun befinner seg i akkurat nå. Det er først når barnet blir eldre at det klarer å forstå at relasjoner mellom menneske og situasjoner kan oppstå uten dens egen aktive deltakelse. Etter hvert vil barnet også forstå forholdet mellom handlinger i ulike situasjoner og en forståelse knyttet til eksistensen av mesosystemet vil vokse frem (Bronfenbrenner, 1979, s. 10).

Selv om menneskelig utvikling i hovedsak foregår i familiær kontekst, vil det være flere omstendigheter som påvirker utviklingsprosessen, for eksempel innholdet i mesosystemet (Bronfenbrenner, 1986, s. 723). Dette systemet blir definert slik: "Mesosystemet består av interaksjoner mellom to eller flere miljø hvor den utviklede personen er deltakende" (Bronfenbrenner, 1979, s. 25).

Mesosystemet er i hovedsak et system som består av to eller flere mikrosystem (Bronfenbrenner & Morris, 2001, s. 817). Innenfor mikrosystemet vil to enheter, for eksempel barn og forelder, befinne seg i samme omgivelser og samhandlingen mellom det utviklende menneske og forelder vil foregå deretter. Prosesser som foregår innenfor mesosystemet vil ikke være uavhengige av hverandre, et eksempel vil være hvordan situasjoner i hjemmet kan påvirke barnets progresjon på skolen, og hendelser på skolen kan påvirke hverdagslivet i hjemmet (Bronfenbrenner 1986, s. 723). I motsetning til mikrosystemet vil interaksjonene i mesosystemet finne sted i flere miljø eller omgivelser, eksempel på dette er når et barn tilbringer tid både hjemme og i barnehagen (Bronfenbrenner, 1979, s. 209). Dette er den mest grunnleggende formen for interaksjon mellom flere settinger og blir omtalt som "multisetting participation". En annen form for interaksjon kalles "indirect

likage”, og vil ikke innebære aktiv deltakelse fra barnet i to miljøer. Likevel vil det oppstå en forbindelse mellom de to miljøene da en tredjepart vil fungere som en mellomliggende kobling.

Den tredje kommunikasjonsmåten blir kalt “intersetting communications” (Bronfenbrenner, 1979, s. 210). Her vil beskjeder bli overført fra et miljø til et annet, der hensikten er å overbringe spesifikk informasjon til personer i det andre miljøet. Kommunikasjonen kan foregå ansikt til ansikt, via skriftlige meldinger eller telefonsamtaler. Den siste måten er “intersetting knowledge” som refererer til informasjon eller erfaringer som eksisterer i et miljø om det andre. Denne kunnskapen kan opprettholdes gjennom “intersetting communications” eller komme fra eksterne kilder som ikke er involvert i de aktuelle miljøene, for eksempel bøker (Bronfenbrenner, 1979, s. 2010).

Definisjonen av det tredje systemet lyder som følger:

Eksosystemet omfatter båndene og prosessene som finner sted mellom to eller flere miljø, hvor den utviklende personen ikke er til stede i en av dem, men som likevel indirekte påvirker prosesser i et miljø hvor den utviklende personen ferdes (Bronfenbrenner, 1993 s. 24, referert i Bronfenbrenner & Morris, 2001, s. 818).

For å sette eksosystemet i en kontekst som påvirker det utviklende barnet må det opprettes to årsakssammenhenger. For det første må hendelser i det eksterne systemet ha sammenheng med prosesser i det utviklende barnets mikrosystemer, for det andre må disse prosessene kunne knyttes til forandringer hos denne personen (Bronfenbrenner, 1979, s. 237). Barn trenger ikke være aktivt deltakende i et gitt miljø for at det skal påvirke dets utvikling, for eksempel vil foreldrenes jobb og samfunnet rundt familien også spille inn.

Vi kan se på to eksempler knyttet til foreldrenes arbeidsplass. Mor har en jobb der hun trives, med arbeidsoppgaver som gir en følelse av mestring og et godt arbeidsmiljø. Hun får ros og anerkjennelse fra sjefen, samtidig som hun opplever støtte fra kollegene. Sammen med de andre på jobb kan hun diskutere, reflektere og tilegne seg ny kunnskap. Mors overskudd vil reflektere innad i familien, der far og barn vil bli påvirket av hennes selverd og trivsel. På den andre siden mistrives far på sin arbeidsplass på grunn av rutinearbeid og mobbing, dette vil da påvirke mor og barn på en negativ måte (Bø & Ertesvåg, 2006).

Bronfenbrenner (1986) viser til en studie gjennomført av Rutter (1977) som sier noe om hvordan lokalsamfunnet kan påvirke utviklingen til et barn. Omgivelsene vil påvirker barn enten direkte eller indirekte via foreldrene, og det viser seg at barns psykiske helse ble påvirket av området de bodde i (Bronfenbrenner, 1986, s. 731). På den ene siden viser funnene at å leve i urbane strøk kan ha en negativ påvirkning på små barns sosiale og følelsesmessige utvikling. På den andre siden kan det samme miljøet ha en positiv innvirkning på den intellektuelle utviklingen til eldre barn.

Det fjerde systemet vi skal presentere er makrosystemet, og det blir definert slik:

Makrosystemet referer til overensstemmelser, i form og innhold av lavere-orden systemer (micro-, meso-, and exo) som eksisterer eller kan eksistere på nivå med subkulturer, kulturer som en helhet, sammen med hvilket som helst trossystem eller ideologier som kan føre til slike overensstemmelser (Bronfenbrenner, 1979, s. 26).

Makrosystemet vil være de overordnede mønstrene av verdier som viser seg i tradisjoner, klassestrukturer, økonomiske forhold, ideologier som eksisterer i en gitt kultur (Bø & Ertesvåg, 2006). Det kan forventes at kulturer og subkulturer er forskjellig fra hverandre, likevel relativt homogene i noen aspekt. For eksempel når det kommer til hvilke type miljø kulturen eller subkulturen inneholder, hvilke roller man finner og hvilke relasjoner som befinner seg i de ulike miljøene (Bronfenbrenner, 1979, s. 259). I et norsk samfunn vil alle skoler fungere på samme måte fordi de befinner seg i den samme norske kulturen, sammenligner man derimot norske skoler med skolene i USA vil man se en stor forskjell (Bronfenbrenner, 1979, s. 26). Disse konsekvente mønstrene i organisering og atferd støttes av verdiene til de som er medlem av den gitte kulturen eller subkulturen. Bronfenbrenner, 1979, s. 259).

Foreldres evaluering av egen kapasitet til å fungere samt synet på eget barn avhenger av eksterne faktorer. For eksempel fleksibilitet i arbeidstid, tilstedeværelse av venner og familie som kan hjelpe til i krisesituasjoner, kvaliteten på helsetilbud og hvor trygt det er i nærmiljøet. Om foreldre kan prestere i sine roller innad i familien kommer an på i hvilken grad de opplever stress, krav og støtte fra omgivelsene rundt (Bronfenbrenner 1979, s. 7).

Det femte systemet blir omtalt som tidssystemer eller kronosystemet, og innebærer tre tidslinjer. Disse tre tidslinjene må bli tatt i betraktning for å forstå psykologisk utvikling. Den første av de tre tidslinjene viser til livsløpet til den utviklede personen, livet fra fødsel til død.

Utvikling blir sett på som en livslang prosess og et menneske vil aldri bli ferdig utviklet, men vil bli bearbeidet gjennom hele livet. Det vil da være interessant å se på hvordan både voksne og barn kan utvikle seg i samspill med hverandre, samt hvordan sosiale innspill fra barn kan ha en utviklingsmessig betydning for den voksne (Gulbrandsen, 2006, s. 64). Den andre tidslinjen, den historiske tidslinjen, forteller oss hvilken historisk epoke det personlige livsløpet tilhører. Ulike historiske epoker vil skape ulike utviklingsbetingelser for mødre, fedre og barn. I tillegg vil samfunnet med sine særskilte forhold sette betingelser for barns utvikling og oppvekst (Gulbrandsen, 2006, s. 65).

Den siste tidslinjen blir omtalt som en generasjonslinje, det kan omfatte både plassering i "slekters gang", og det kan referere til hvem som er født rundt samme tid. Vi har for eksempel betegnelser som generasjon X, som viser til personer som er født innenfor en avgrenset tidsperiode. Disse personene har da fått oppveksten og livsløpet sitt formet av forholdene i samfunnet på denne tiden. Ulike generasjoner vil da oppleve kollektive erfaringer som igjen vil forme deres forståelse av seg selv og verden (Gulbrandsen, 2006, s. 65).

4.0 Forskningsgjennomgang

For å finne relevant forskning for vår problemstilling har vi gjort ulike søk. Dette gjorde vi ved å søke i flere ulike databaser, både norske og internasjonale. Vi gjorde et søk i Oria der vi benyttet oss av søkeordene “høykonflikt”, “foreldrekonflikt”, “barneverntjenesten”, og “barnevernet”. Vi benyttet oss også av databaser som Google Scholar og Web of Science der ord som “child welfare”, “child protective services”, “high-conflict families”, “high-conflict parents” ble brukt. Ved at vi er med i et prosjekt, har de også bidratt med å komme med forskning som kunne være relevant for oppgaven vår. Da vi skal skrive om Vestlandsmodellen og høykonflikt har vi valgt å dele inn forskningsgjennomgangen ved bruk av noen kategorier. Vi vil først bruke forskning til å definere høykonflikt, deretter ta for oss ansatte i barnevernet sin erfaring i slike saker, og til slutt hvordan høykonfliktsaker påvirker barn og hvordan det oppleves for dem.

Vi gjorde også noen søk knyttet til arbeidet i barneverntjenesten generelt. Bakgrunnen for dette var at vi anså det som viktig å ha med hvordan hverdagen i barneverntjenesten er, og de strukturelle og organisatoriske rammene kontaktpersoner jobber under. Vi benyttet søkeord som “barneverntjenesten”, “barnevern”, “ressurser”, “turnover” og “tid”.

4.1 Hvordan blir høykonflikt definert?

Rapporten «Foreldrekonflikt: identifisering av konfliktnivåer, sentrale kjennetegn og risikofaktorer hos høykonfliktpar» er skrevet på oppdrag for Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Helland & Borren, 2015, s. 4). De foretok et systematisk søk i databasene PsycInfo og ISI web of Knowledge, samt søk i Google og Google Scholar. 140 referanser ble inkludert i kunnskapsoppsummeringen etter innholdsvurdering, og gjennomgangen av litteraturen viste at høykonflikt kun var omtalt spesifikt i ti artikler. Resultatet av studien viste at høykonflikt kan strekke seg fra milde konflikter til saker med alvorlig vold og mishandling. I familier der det er høyt konfliktnivå blir konfliktene mer personorienterte, kroniske, fiendtlige og fastlåste. Andre kjennetegn kan være at de har manglende evne til å se og ta ansvar for sin egen rolle i konflikteskaleringen. Foreldrekonflikter kan være belastende for de partene som opplever det, og vil ofte medføre alvorlige konsekvenser for barn som vokser opp med det. Resultatene viste også at for å kunne utarbeide målrettede hjelpetiltak for familier i høykonflikt, er det viktig med kunnskap om hva som kjennetegner familier med

høyt konfliktnivå. Det blir pekt på at det mangler en god definisjon både blant klinikere og forskere på hva høykonflikt refererer til, og kunnskap om samhandlingen innad i familier med høykonflikt (Helland & Borren, 2015, s. 6).

4.2 Hvordan opplever barn høykonflikt?

Stokkebekk, Iversen, Hollekim & Ness (2019) har gjennomført en studie der de undersøkte hvordan barn forholdt seg til utfordringer knyttet til foreldrenes samlivsbrudd, samt hvordan foreldrekonflikter påvirker barn. De benyttet dybdeintervju med ni barn i alderen 10-16 år (Stokkebekk et al., 2019, s.108). Det var ulikt hvordan barna oppfattet familielivet på, og det ble avdekket tre hovedtema knyttet til barnets måte å håndtere familiekonflikten på. Disse var «keeping balance in the family», «keeping distance» og «keeping on with life» (Stokkebekk et al., 2019, s.112). “Keeping balance in the family” omhandlet at barna forsøkte å holde seg utenfor konflikten i familien, de kunne gjerne opptre som den ansvarlige, samt forholdt seg rolig for å ikke bli involvert i konflikten. «Keeping distance» var knyttet til at noen barn kunne ta avstand til en av foreldrene, enten ved å velge side, flytte ut eller redusere kontakt. «Keeping on with life» handlet om at barnet gjerne tok ansvar for dagligdagse rutiner selv, som å være sammen med venner og fritidsaktiviteter, og et forsøk på å klare seg på egenhånd (Stokkebekk et al., 2012, s. 112-114).

Enkelte av barna opplevde at de ikke hadde behov for hjelp eller å snakke med noen når det gjaldt konflikten i hjemmet, mens andre ønsket støtte (Stokkebekk et al., 2019, s.115).

Studien advarer mot at foreldre ofte kan snakke på vegne av barnet, og at deres antakelser om barnets posisjon i familien kan ofte være en del av selve konfliktsyklusen. Dette kan påvirke både barnets posisjon, perspektiv og erfaringer i disse familiene. Studien oppfordrer fagfolk til å hjelpe familier med å redusere barns eksponering for fiendtlighet og uløste konflikter. Stokkebekk et al., (2019) foreslår også at familieterapeuter og andre fagpersoner tar rollen som «en stabiliserende tredjemann» for å fremme trygghet i familien, samt for å gi barn og foreldre hjelp til å håndtere relasjonsvansker innenfor hver husholdning. Foreldre i konflikt trenger hjelp til å være lydhøre overfor barns bekymringer, i tillegg til å ha fokus på å styrke forholdet med barna sine (Stokkebekk, et al., 2019, s.117).

4.3 Hvordan påvirker høykonflikt barn?

Heggdalsvik (2020) utførte en studie der det ble konstruert fire vignetter som omhandlet hvordan familierapeuter vurderer høykonflikt som risikofaktor for barns omsorgssituasjon. Funnene i studien er en del av en større studie om fastlåste foreldrekonflikter, der målet var å nå alle ansatte ved de daværende 51 familievernkontorene i Norge. Det var 115 ansatte som svarte, og det var en svarprosent på 52,5%. Studien viste at mange mente at foreldrenes konflikt førte til negative følger for barnas helse og utvikling. De uttalte at barn utsettes for stress og at de får et ansvar som de ikke skal ha. I tillegg til at de utsettes for trusler, fiendtlighet og lojalitetskonflikt. En terapeut pekte på risikoen for at barnet føler ansvar for å holde konfliktnivået nede, og at barnet sannsynligvis vil føle at det er deres skyld for at foreldrene er i konflikt. Barn kan kjenne på angst og kan være i en konstant beredskap for foreldrenes sinne og krangel. Noen av informantene fortalte at de vet at barn som lever i høykonflikt, der de blir trukket inn i det, tar skade av det (Heggdalsvik, 2020, s. 79-84).

Folkehelseinstituttet utarbeidet i 2012 en rapport som omhandlet foreldrekonflikt. Rapporten tok for seg at det var lite norske studier knyttet til hvordan foreldrekonflikt påvirker barn (Gustavson & Nilsen, 2012, s.43). Studien viste at høykonflikt mellom foreldre kunne ha en negativ påvirkning på barns utvikling, som dårligere psykisk helse, dårligere skoleprestasjoner og rusproblemer (Gustavson & Nilsen, 2012, s.43). De viste til at norsk- og internasjonal forskning på høykonflikt og dens påvirkning hos barn forholdsvis samstemte. Høykonflikt blant foreldre kan anses som en negativ innvirkning på barn da det kan gå utover foreldrenes evne til å ivareta barnet (Gustavson & Nilsen, 2012, s.7). Det er flere faktorer som kan påvirke hvor skadelidende barnet blir, blant annet egenskapene til barnet, barnets alder og utvikling. Emosjonsregulering og kognitive mestringsstrategier kan ha betydning for barnets motstandsdyktighet mot foreldrekonflikten (Gustavson & Nilsen, 2012, s. 43).

En studie utført av Rød, Ekeland og Thuen (2008) undersøkte barns erfaringer og opplevelser av foreldrenes konflikter etter samlivsbrudd, hvor barnefordelingen var blitt avgjort av domstoler. Det ble gjennomført en kvalitativ studie med individuelle intervju av 18 barn i alderen 11-19 år. Hovedfokuset i studien var barns opplevelser før, under og etter domstolsavgjørelsen. Undersøkelsen indikerte at barn ikke kunne beskytte seg mot foreldrenes konflikter. Barna opplevde verken å bli sett eller hørt av foreldrene, eller domstolen i spørsmål som hadde betydning for deres livskvalitet og fremtidsutsikter. Funnene

viste også at barna kunne ha følelser som aggressivitet mot en av foreldrene eller dommeren, engstelse, depressive følelser, skam og skyldfølelse. De fleste barna opplevde konflikten mellom foreldrene som belastende (Rød et al., 2008, s.555-562). Forfatterne av artikkelen satt spørsmål ved om rettssaker knyttet til foreldrekonflikter er hensiktsmessig da det inviterer partene til å konkurrere. De mente at en vei å gå kunne være å styrke meklingsordningen slik at rettssaker ble et sjeldnere alternativ.

4.4 Barnevernsansattes erfaring med høykonfliktsaker

I artikkelen “Grensearbeid: barnevernets møte med foreldrekonfliktsaker” (Jevne & Ulvik, 2012) tar de for seg kontaktpersonenes forståelse og definisjon av foreldrekonflikter, deres handlingsrom og hva de opplever som vanskelig i disse sakene. De benyttet kvalitative intervju av 26 ansatte i den kommunale barneverntjenesten. De bruker begrepet grensearbeid som et analytisk verktøy for å utforske saksbehandlers kategorisering og meningsskapning i et faglig og juridisk grenseland (Jevne & Ulvik, 2012, s.18). Resultatet viste at det anses som en stor utfordring for profesjonelle hjelpere å nå frem til familier i konflikt. Det ble pekt på at det fantes lite kunnskap om barnevernets rolle i høykonfliktsaker, noe som kan ha sammenheng med at det vanligvis ikke anses som barnevernets ansvar. Flere barnevernsansatte sa at de ønsket å dempe konfliktnivået mellom foreldre, men at de ofte manglet adekvate tiltak. Sakene er ofte preget av hyppig kontakt med foreldrene, hvor stadig nye problemstillinger dukker opp. Ansatte i barnevernet påpekte at de prøver å være nøytrale og bidra til konfliktløsning, men at i noen tilfeller så kan kontakten med barnevernet bidra til en økning av konflikten. De tok også opp forholdet mellom å ha fokus på barnet og det å ha fokus på foreldrene (Jevne & Ulvik, 2012, s. 24-28).

Sudland & Neumann (2021) gjennomførte en studie der de hadde intervju med 31 barnevernsarbeidere. Artikkelen viste at det er krevende for barnevernsarbeidere å undersøke og vurdere hvorvidt konflikten skader barnet. Funnene viser at det hang sammen med at barnevernsansatte strever med å samle informasjon om familiene, og at det kan være en utfordring når de skal vurdere foreldrenes konfliktatferd opp mot hvordan konflikten kan skade barnet. Dette kan føre til at ansatte i barnevernet tåkelegges av tvil og vegring mot å fremme omsorgsovertakelsessak, selv om det vurderes som nødvendig (Sudland & Neumann, 2021, s.136). Barnevernsansatte har uttrykt at de trenger mer kunnskap om høykonflikt og systematiske metoder i kartleggingsarbeidet. Det ble tatt opp at de ansatte i

barneverntjenesten i liten grad identifiserte risiko- og beskyttelsesfaktorer i beslutningsprosessene. De viste til en bekymring for at barna kunne bli stående i en lojalitetskonflikt mellom foreldrene, og at de følte seg presset til å velge en side. Artikkelen viste også at barnevernsansatte opplever at foreldre tok kontakt med dem for å løse opp i uenigheter og misforståelser. De fikk dermed mye informasjon fra begge parter om konflikten, men lite som hjalp dem i kartleggingsarbeidet av barnets situasjon og behov. Flere fortalte også at begge foreldrene fremstod som troverdige, og at det derfor ble vanskelig å vurdere “sannheten” i informasjonen (Sudland & Neumann, 2021, s. 138-144).

Rød, Iversen og Underlid (2013) gjennomførte individuelle intervju av 12 barnevernsansatte om hvilke vurderinger de gjorde i 37 saker som omhandlet barnefordeling. I studien fremkom det at barnevernets vurderinger og bestemmelser knyttet til barnefordelingssaker varierte mellom tjenestene. Dette gjaldt også om bekymringsmeldinger ble undersøkt eller henlagt. Barnevernsansattes forståelse av lovgivning, verdier, ressurser og kompetanse så ut til å spille en rolle for om en barneverntjeneste satt i gang undersøkelse eller ikke. Dette betyr at geografiske ulikheter og bosted kan være avgjørende for hvilke barn som får deres omsorgssituasjon undersøkt. Studien problematiserer at Norge og andre vestlige land har lite kunnskap om barnefordelingssaker (Rød et al., 2013, s.470).

I Canada ble det utført en studie av Saini et al (2012) der 28 barnevernsansatte deltok i fokusgruppeintervjuer. Studiens hensikt var å utforske hvilke erfaringer barnevernsansatte har med familier i høykonflikt. For å kunne jobbe effektivt med høykonfliktfamilier uttrykte informantene at det hastet å utvikle et verktøy som kunne tilby en felles tilnærming i denne type saker (Saini et al, 2012, s. 1310). Selv om deltakerne i studien ønsket en felles tilnærming, ble det også presisert at deres ulike syn på definisjon av høykonflikt gjorde dette vanskelig. Studien viser også at deltakerne la frem en rekke faktorer som må bli tatt hensyn til når høykonflikt skal defineres, men at det samtidig vanskelig å isolere spesifikke faktorer som burde inkluderes (Saini et al, 2012, s. 1311). Deltakerne diskuterte hva som burde bli lagt til grunn for å utarbeide en definisjon. Det kom frem at det kan beskrives som en høykonfliktfamilie når barn er involvert, de er involvert på grunn av spenning mellom foreldrene, og det er vanskelig å si hvem som har mest skyld i spenningen. Funn fra denne studien viser også til bestemte karakteristikk man finner i høykonfliktfamilier. Dette innebærer blant annet manipulasjon. Deltakerne i denne studien erfarte at foreldre søkte støtte

til sine påstander hos de barnevernsansatte, i tillegg til at de prøver å manipulere barna for å oppnå ønsket utfall av saken (Saini et al, 2012, s. 1311).

I denne studien kom det også frem at foreldrene kommuniserer på en lite effektiv måte når det gjelder informasjon som omhandler barnet, eller de kommuniserte ikke i det hele tatt. Deltakerne fokuserte også på foreldrene som befinner seg i situasjoner preget av høykonflikt. Det ble rapportert at kontaktpersonene i barnevernet opplevde at foreldrene manglet en bevissthet knyttet til hvordan deres atferd påvirker barnet. Noen av deltakerne følte også at saker som omhandler høykonflikt ikke var deres mandat, og burde heller blitt delegert til familievernnet (Saini et al, 2012, s. 1313). For å kunne møte familier i høykonflikt på en bedre måte ønsket de også mer opplæring i høykonfliktsaker. De mente også at det ville vært hensiktsmessig med et bedre samarbeid mellom skole/barnehage, det rettslige og barnevernet (Saini et al, 2012, s. 1315).

4.5 Erfaringer med alternative måter å jobbe med høykonflikt

Gard & Wæhler (2019) har i en artikkel publisert i Fontene skrevet om deres erfaring med høykonfliktsaker. De har arbeidet i team, og har lyktes med dette. Ved å arbeide i team så bruker de sine individuelle ferdigheter og spiller på lag. Dette kan føre til at familien føler seg trygg nok til å tørre å ta sjansen på å åpne seg om sine utfordringer, savn, sorg og håp. De har opplevd at det ofte skjer et vendepunkt når foreldrene viser sårbarheten og redselen bak aggresjonen og konflikten. Ved å være to så kan man avtale å ha ulike roller før møter, hvem som skal ha overblikket og regien, og hvem som skal være tettere på. Ved å gjøre det slik hjelper man hverandre til å ha en åpen og nysgjerrig holdning, og for å unngå at man lukker og kjører seg fast i et perspektiv. Gard og Wæhler (2019) mener at sensitivitet og ydmykhet er helt nødvendig for å kunne få tilgang til familiens kunnskap om seg selv. Teamet er også en støtte og buffer mot overbelastning og et sted å få hjelp til å holde fokus. Det kan også gjøre at man tør å ta sjanser og prøve nye måter å tilnærme seg familien og arbeidet på. De har hatt erfaring med at foreldrene skriver inntil to sider om sitt syn på konflikten med fokus på barnet og barnets behov. De rapporterte at mange foreldre griper denne muligheten, og har fått tilbakemelding på at det har hjulpet dem å løfte blikket fra hverdagens konflikter. Barnets stemme er viktig, og barnet har derfor fått muligheten til å skrive sin versjon av familiesituasjonen og hva de trenger også (Gard & Wæhler, 2019).

En studie gjennomført av Bøe & Høigilt (2021) viser at det er store sammenhenger mellom foreldrekonflikt og barns psykososiale problemer. I artikkelen utforsker de en dialogisk tilnærming kalt “No kids in the middle” som er utviklet av to familierapeuter fra Nederland. Den er ment for opptil seks familier med barn som er mellom fire og 16 år som lever i langvarig høykonflikt etter foreldrenes samlivsbrudd. Artikkelen henviser til Van Lawick og Visser (2015) som opplevde utfordringer i arbeidet med disse familiene. Formålet med å utvikle modellen var å skape et rom hvor foreldrene ble invitert til å se, føle og knytte seg til sine barn. Bøe & Høigilt (2021) benyttet et kvalitativt forskningsdesign med intervjuer som metode. Deltakerne var foreldre som deltok i “No kids in the middle” programmet i tre grupper på tre forskjellige steder i Sør-Norge. Det var fem foreldre som deltok i intervjuene (Bøe & Høigilt, 2021, s.188-191).

Studien til Bøe og Høigilt (2021) indikerte at programmet skapte fremgang og endring i foreldrenes holdninger til hvordan konflikten påvirker barna deres. Gruppearbeidet, erfaringsøvelsene og terapeutens ikke-dømmende holdning så ut til å skape rom for åpenhet og deling. Studien støtter ideen om at det virker å jobbe på måter som direkte påvirker deltakerne på erfaringsmessige og emosjonelle måter. Ved å la deltakerne gå inn i ulike roller gjennom rollespill åpnet et rom for en rik og dialogisk praksis. Utøvere som arbeider med familier i høykonflikt bør ikke fokusere på å kartlegge og løse konflikten, men mer deltakelse i aktiviteter og samhandling som inviterer dem til å se situasjonen deres på nye måter. Dette kan føre til smertefulle følelser for foreldre, men det ser også ut til å gjøre dem mer bevisste på barnas situasjon. Gjennom slike praksiser får både barn og foreldre mulighet til å oppleve og reagere på sin situasjon og hverandre på nye måter (Bøe & Høigilt, 2021, s.198).

4.6 Barnevernsansattes hverdag

Det er i Fontene forskning skrevet et debattinnlegg fra flere studenter som gikk tredje året på barnevernspedagogstudiet. Innlegget heter “vi er framtidens barnevernspedagoger, og vi gruer oss” (Aamodt, et al., 2020). De tok opp at de var frustrert over at kompetansen de tilegner seg i studiet ikke kan benyttes i praksis, samt at det er mange barn som trenger tid, men ikke får det. De fryktet at de utdannet seg til noe der det ender med utbrenthet og sykemeldinger. Studentene hadde gjennom studiet hørt fra blant annet barnevernspedagoger at det er krevende å arbeide i barnevernet da det er mangel på ressurser, tid og bemanning. De ønsket å rette fokus på at regjeringens bevilgninger og prioriteringer har konsekvenser for

flere ledd, både ansatte og studenter. Studentene tok opp fokuset på barnets perspektiv og å skape en god relasjon, men satt spørsmål ved hvordan de skal motiveres for det når de får høre at det ikke er realistisk i praksis. Media har sagt at barnevernsansatte har for mange saker og for liten tid per barn, noe som igjen kan gå ut over kvaliteten på arbeidet.

Barnevernsproffene fra Forandringsfabrikken ble også tatt opp, og at de legger vekt på relasjonens betydning og kjærlighet i barnevernsfaglig arbeid. Studentene understreket at når underbemanning og lite tid er et reelt problem, blir disse kjærlige relasjonene til barn nedprioritert. De gruet seg til å møte de barna som har behov for trygge relasjoner som bygges opp over tid, og en frykt for å sitte igjen med en følelse av håpløshet som følge av at regjeringen nedprioriterer barneverntjenestens arbeid (Aamodt et al., 2020).

“Hei Erna, jeg er utslitt og fly forbanna” er et debattinnlegg skrevet i Fontene forskning av Linda Seim (2020). Hun beskrev at hun jobber i barneverntjenesten, og at det automatisk betyr at hun “ikke strekker til, aldri flink nok, aldri effektiv nok, aldri nok tid, aldri nok involvert, aldri nok ressurser, gjør for lite, gjør for mye, for tidlig inn, for sent inn, aldri nok kompetanse, aldri samarbeidsvillig nok, aldri åpen nok”. Hun mente at man som kontaktperson må ha overskudd nok til å stå i jobben, man skal være et supermenneske. Hun nevnte at det var ikke å høre de grusomme historiene fra mennesker i krise som slet henne ut. Det som var energitappende var å ikke strekke til. Hun beskrev å springe fra et møte til et annet, journalføre, dokumentere, vurdere, begrunne, overholde frister, og samtidig være fleksibel nok til å være en trygg voksen for barn og unge som ikke kjenner deg da du ikke har tid til å bli kjent med dem ordentlig. Det ble tatt opp at for at kontaktpersoner i barneverntjenesten skal kunne hjelpe familier må de ha tillit til dem, men det avhenger igjen at man skal ha tid til å skape en trygg relasjon. For å skape tid til å bygge en relasjon, trenger barneverntjenesten flere ansatte (Seim, 2020).

5.0 Data og metode

I denne delen av oppgaven vil den metodiske fremgangsmåten bli presentert. Metode er ikke bare undersøkelsesteknikker, men også læren om de verktøy man kan bruke for å samle inn informasjon. Metode omfatter læren om å samle inn, organisere, bearbeide, analysere og tolke sosiale fakta på en systematisk måte (Halvorsen, 2002, s. 13). Vi har valgt en kvalitativ tilnærming, der fokusgrupper vil bli brukt for å samle inn data. I motsetning til kvantitative studier er ikke kvalitative studier ute etter å gjøre statiske generaliseringer eller finne et representativt utvalg. En kan tenke at målet for en kvalitativ studie vil være å utvikle forskningsbaserte skildringer, forklaringer og tolkninger av et fenomen informantene opplever. På den andre siden vil det kvalitative forskningsdesignet basere seg på individers handlinger og hvordan disse handlingene konstruerer den sosiale verden. Sosiale fenomen vil derfor variere etter konteksten de opptrer i, være ustabile og i kontinuerlig endring (Ringdal, 2018, s. 110).

For oss var det viktig at deltakerne i studien skulle få nokså fritt spillerom til å fortelle om sine erfaringer under intervjuet. Derfor formulerte vi en åpen problemstilling som ga rom for generelle erfaringer og synspunkt. Denne masteroppgaven har som mål å kartlegge erfaringer blant de som benytter seg av Vestlandsmodellen. Vårt bidrag vil være å gjennomføre fokusgruppeintervju for å sammenligne funnene med relevant teori. På bakgrunn av dette kan vi si noe om områdene som har forbedringspotensial og hvordan man kan arbeide med modellen framover for å lette arbeidet i barneverntjenesten. Den forskningsmetoden man velger å bruke for å samle inn data, vil være med å bestemme hva en ser eller oppdager gjennom undersøkelsesprosessen (Halvorsen, 2002, s. 13).

5.1 Vitenskapsteori

Systematisk, kritisk refleksjon er det som skiller vitenskapelig kunnskap fra tilfeldige inntrykk eller selvbekreftende påstander (Larsen, 2017, s. 17). Forskning kjennetegnes ved at bestemte spilleregler må følges, og hører til innenfor vitenskapens område. Virksomhet som bringer frem ny kunnskap og systematiserer denne, blir regnet som vitenskap. På denne måten får man et innblikk under virkelighetens overflate (Halvorsen, 2002, s. 14). Halvorsen (2002) viser til Karl Popper som definerte forskning som “undersøkelse av om empiriske observasjoner avviker fra uttrykte ideer/teorier” (Popper, 1981). For han blir metoden en

fremgangsmåte man tar i bruk for å samle inn opplysninger som enten avkrefter eller styrker sine antagelser.

Innenfor kvalitativ metode finnes ulike retninger og vitenskapsteorier. Paradigme er den dominerende arbeids- og tenkemåte innenfor vitenskapen, og hele forskningsprosessen vil bli påvirket av det utgangspunktet man har (Halvorsen, 2002, s. 37). Det finnes flere forskjellige paradigmer, og vi vil nå presentere det hermeneutiske paradigme. Innen hermeneutikken mener man at en ikke kan forstå følelser og handlinger uten å sette de inn i en meningsgivende kontekst og at de eksisterer i kraft av en større sosial sammenheng (Nyeng, 2012, s. 48). Mennesker er ikke isolert og selvstendig med atferd, holdninger og motiver som kan beskrives i et kulturuavhengig og nøytralt språk. Mennesker er preget av kollektive forhold som viser seg i ulike former for både steds- og tidsavhengig sosial interaksjon. Forskeren er heller ikke nøytral, men et menneske som befinner seg i sin kultur og samtid. De som forsker må da være bevisste på sitt utgangspunkt og innse at en rekke forkunnskaper og forventninger blir trukket inn i forskningsprosessen (Nyeng, 2012, s. 50). På bakgrunn av dette er vår oppgave forankret i den hermeneutiske vitenskapsteorien.

Hvilken tilnærming man har til studien avhenger av flere faktorer. For eksempel er det ulike tilnærminger innenfor kvalitativ og kvantitativ metode. Siden datainnsamlingen i denne oppgaven er basert på kvalitativ metode, vil det nå bli presentert en passende tilnærming innenfor dette. Som nevnt tidligere finnes flere tilnærminger innenfor kvalitativ metode, blant annet fenomenologi. I sammenheng med et kvalitativt design vil en fenomenologisk tilnærming bety å utforske og beskrive mennesker samt deres forståelse og erfaring med et fenomen (Johannessen et al., 2010, s. 99). Vestlandsmodellen vil være fenomenet og erfaringene til de personene som benytter seg av den, er det vi skal studere. Fenomenologi blir brukt for å studere verden slik mennesker oppfatter den, og er opptatt av å få frem den levde erfaringen til mennesket (Nyeng, 2012, s. 33). En presis beskrivelse av egne opplevelser, perspektiv og forståelseshorisonter omfatter nettopp det vi ønsker å studere, derfor vil vår oppgave ta utgangspunkt i en fenomenologisk tilnærming.

5.2 Utforming av problemstilling

Problemformuleringsfasen i en forskningsprosess vil virke bestemmende på hvilke litteratur man benytter seg av, hva en leter etter og hvilken type forskningsopplegg man bør velge, enten man er klar over det eller ikke (Halvorsen, 2002, s. 34). Formuleringen av problemstilling innenfor kvalitative undersøkelser avhenger ofte av hvor mye kunnskap man har om temaet fra før (Larsen, 2017, s. 84). Hvor mye eller lite kunnskap som finnes påvirker hvor avgrenset problemstillingen vil være. I vårt tilfelle finnes det ingen forskning og lite kunnskap om implementeringen av Vestlandsmodellen siden dette er et nytt verktøy for barnevernet. Derfor ble formuleringen av vår problemstilling nokså åpen, slik at intervjuobjektene står fritt til å fortelle om sine erfaringer.

5.3 Forskningsdesign og forskningsområde

Når man snakker om forskningsdesign innebærer det «alt» som har med undersøkelsen å gjøre. Det vil si hvem som skal undersøkes, hva man skal undersøke og hvordan undersøkelsen skal gjennomføres (Johannessen et al., 2010, s. 69). Der er mange overveielser og valg som må tas, særlig tidlig i undersøkelsesfasen. Siden vi tar del i prosjektet knyttet til Vestlandsmodellen, som har blitt prøvd ut i fire kommuner, satte dette rammer for vår studie.

Forskningsdesignet kobler forskningsspørsmålet til data. Forskingen avhenger av hvilket forskningsdesign man velger, både når det gjelder strategi og det konseptuelle rammeverket. I tillegg til hvem eller hva som skal studeres, og hvordan man foretar innsamling og analyse av data (Punch, 2014, s.114). Forskningsdesignet vi har valgt er kvalitativ metode, og innsamlingsverktøyet vi vil bruke er intervju, som er den mest brukte datainnsamlingsmetoden i kvalitativ forskning (Punch, 2014, s. 146). Siden vi gjerne ville høre informantenes erfaringer fant vi ut at intervju var passende datainnsamlingsmetode, da deltakerne får frihet til å uttrykke seg. Å forstå andre mennesker skjer gjennom samtaler, og man kan stille hverandre spørsmål og kommentere hverandres utsagn. Derfor er intervju nyttig når man skal studere erfaringer, meninger og holdninger. Samtalen gir innblikk i informantenes livsverden, gjerne gjennom deres fortellinger og historier (Johannessen et al., 2010, s. 145). Vi mener at et kvalitativt forskningsdesign passer vår problemstilling best. Bakgrunnen for dette er at vi ønsker å gjennomføre intervjuer for at kontaktpersonenes faglige- og personlige mening skal komme frem.

Siden vi var ute etter en dypere forståelse av deltakernes erfaring knyttet til Vestlandsmodellen ble intervju et naturlig valg. Før man går i gang med selve intervjuprosessen må man også ta stilling til hvordan intervjuene skal gjennomføres. Vi bestemte oss også for å gjennomføre intervju med en åpen intervjuguide. Det vil si at noen spørsmål ble formulert på forhånd, men vi har også mulighet til å stille oppfølgingsspørsmål. Dette gir deltakerne et friere spillerom til å diskutere seg imellom og bruke tid på det de mener er viktig å formidle. Derfor kom vi fram til at fokusgrupper kunne passe vår problemstilling.

5.4 Metode for innsamling

Med tanke på hva som skulle studeres ble det diskutert om vi skulle gjennomføre individuelle intervju eller fokusgruppeintervju, også kalt fokusgrupper. Selv om individuelle intervju har vært den dominerende formen for intervju innenfor samfunnsvitenskap, viser det seg at noen problemstillinger egner seg godt for fokusgrupper (Jacobsen, 2015, s. 159). Både fokusgruppeintervju og individuelle intervju ble vurdert, og vi så på fordeler og ulemper ved begge formene. På den ene siden tenkte vi at personene som deltar på individuelle intervju muligens ville være mer ærlige. Vestlandsmodellen er et nytt verktøy og siden denne måten å jobbe på er ukjent for deltakerne undret vi oss på om informantene ville tørre å si det de egentlig mener i plenum. På den andre siden tenkte vi at fokusgruppeintervju ville føre til en mer naturlig diskusjon. I tillegg beskriver Patton (1987) fokusgrupper som et verktøy som ble utviklet fordi bestemmelser ofte blir tatt i sosiale settinger, gjerne på bakgrunn av en diskusjon sammen med andre. Muligens føler noen at det er enklere å dele erfaringer og meninger sammen med andre personer de er trygge på (Patton, 1987, s. 135). Deltakerne i en fokusgruppe kan også belyse aspekter ved tema som ikke intervjuer har reflektert over (Wibeck, 2010, s.149). Dette kan være positivt siden vi gjerne vil avdekke hva som fungerer og hva som kan forbedres med Vestlandsmodellen. Det kan tenkes at noen faktorer i arbeidet med denne modellen ikke har blitt tatt høyde for, eller at det har dukket opp utfordringer underveis i arbeidet som ikke har blitt oppdaget før. Vi tenkte at ved individuelle intervju ville prosessen med å samle inn like store mengder data vært mye mer omfattende og krevende enn ved bruk av fokusgrupper. Derfor valgte vi til slutt å basere datainnsamlingen på fokusgruppeintervju.

5.4.1 Fokusgrupper

Et fokusgruppeintervju vil vanligvis innebære en samtale mellom seks til åtte personer, og varer gjerne 1,5 til 2 timer (Patton, 1987, s. 135). Likevel er fokusgruppe et intervju og ikke en diskusjons- eller bestemmelsesgruppe. Deltakerne er en relativt homogen gruppe som blir bedt om å reflektere rundt de spørsmålene som blir stilt. De får muligheten til å høre hverandres svar og legge til kommentarer utenom deres originale tanker siden de får høre hva andre har å si (Patton, 1987, s. 135). Det er ikke nødvendig å komme fram til en konklusjon, målet er heller å samle inn data av høy kvalitet i en sosial kontekst der personene kan drøfte sine egne synspunkt i sammenheng med andres syn.

Som intervjuer må man tenke gjennom hvordan man vil gjennomføre fokusgruppene, for eksempel hvilke spørsmål som skal stilles og eventuelle avgrensninger. Før man går i gang med selve intervjuprosessen er det ulike hensyn som må tas, for eksempel hvilken type intervju man vil bruke. I individuelle intervju snakker man om strukturerte, semistrukturerte og ustrukturerte intervju (Larsen, 2017, s.99) Når man snakker om fokusgrupper blir det beskrevet tre modeller: en løs modell, en stram modell og traktmodellen. Den løse modellen har få, men vide innledningsspørsmål og egner seg til prosjekter der fokusgrupper skal fungere som eksplorativ dataproduksjon. Det vil si at intervjuer vet relativt lite om tema, og lar da deltakerne fortelle så mye som mulig fra eget perspektiv (Halkier, 2010, s. 45). I individuelle intervju utformer man spørsmål for at den enkelte deltaker skal svare og fortelle så detaljert som mulig. I fokusgrupper skal derimot spørsmålene innlede til diskusjoner, utvekslinger og forhandlinger, derfor blir spørsmålene i fokusgrupper kalt innledningsspørsmål (Halkier, 2010, s. 49). Det skal legges opp til at deltakerne kan reagere svært ulikt på denne type spørsmål, og derfor skal innledningsspørsmålene være åpne og ekspansive.

Vi tok utgangspunkt i en løs modell da vi utviklet vår intervjuguide. Vi mente dette ville gi informantene muligheten til å diskutere noe fritt, men samtidig få svar på innledningsspørsmålene. Ved å velge en løs modell gav vi deltakerne muligheten til å fortelle ut fra sitt ståsted, og komme med oppfølgingsspørsmål der vi følte det var nødvendig. Når vi skulle utvikle spørsmål til vår intervjuguide gikk vi flere runder med veileder, medstudenter og ledere i prosjektgruppen. Fordi vi skulle stille åpne spørsmål var det svært viktig at disse var godt formulert og tydelige slik at fokusgruppen skulle skjønne hva vi var ute etter. Vi

startet med en gjennomgang av alt vi ville undersøke, for så å formulere spørsmål ut ifra det. Dette gjorde vi først alene, så sammen med veileder og medstudenter. Det var viktig for oss at det var en god flyt i intervjuguiden og at vi fikk mest mulig ut av hvert spørsmål. Derfor spurte vi lederen for utviklingen av Vestlandsmodellen om det var mulig å få innspill på hvilke spørsmål vi burde ha med. Vi fikk arrangert et møte der vi presenterte spørsmålene, og fikk tilbakemeldinger på hva som eventuelt burde endres og hva som kunne beholdes. Når dette var gjort gikk vi gjennom tilbakemeldingene med veileder og fikk formulert de endelige spørsmålene som skulle utgjøre intervjuguiden.

Vi ønsket å få kontaktpersonenes faglige- og personlige mening om bruken av den nye modellen, og det var derfor essensielt at de hadde benyttet seg av den et par ganger før vi skulle intervju dem. Vi var også interessert i at kontaktpersonene kunne sammenligne hvordan de jobbet med saker som omhandlet høykonflikt før, kontra nå. For å undersøke dette var vi interessert i å høre om informantene har opplevd noen forskjeller i måten de arbeider på, og eventuelt hvilke forskjeller. I tillegg ville vi høre om de erfarte noen fordeler og/eller ulemper med Vestlandsmodellen og dens rolle i arbeidet i barnevernet.

Intervjuguide vedlegg 1.

5.4.2 Styrker og svakheter ved fokusgruppeintervju

Det er flere fordeler dersom man tar i bruk fokusgrupper som datainnsamlingsmetode. Blant annet vil man effektivisere innhenting av informasjon. Ved å intervju flere personer samtidig vil man få mer materiale innenfor det samme tidsrommet som man ville brukt for å hente informasjon fra kun en person gjennom et individuelt intervju. I vårt tilfelle fikk deltakerne også muligheten til å utveksle erfaringer, og dele sine meninger med hverandre. I tillegg vil mangfoldet av personer bidra til at falsk informasjon eller ekstreme holdninger uteblir. Kvalitetssikring innad i gruppen er med på å gi intervjuer sikrere og mer troverdig data (Patton, 1987, s. 135). Det blir påpekt at fokusgrupper er nyttig når man skal diskutere et relativt avgrenset tema. Fokusgrupper ser ut til å fungere best når vi ønsker å få fram erfaringene til enkeltindivid om et spesielt forhold, for eksempel det å motta tjenester fra det offentlige, deltatt på en spesiell hendelse eller i vårt tilfelle, arbeidet med Vestlandsmodellen (Jacobsen, 2015, s. 159). Gruppedynamikken vil også bidra til at samtalen i hovedsak vil dreie seg om det viktigste innenfor tema de blir intervjuet om. For den som gjennomfører intervjuet vil det også være relativt enkelt å bedømme om det er noenlunde konsistente, delte

meninger rundt spørsmålene. Til slutt nevner Patton (1987) at fokusgrupper har en tendens til å være en hyggelig opplevelse for deltakerne.

Det er også noen mindre positive sider ved fokusgrupper, blant annet begrensninger når det kommer til antall spørsmål. Siden svartiden vil være lenger på grunn av flere deltakere vil det ikke være mulig å stille like mange spørsmål som i et individuelt intervju (Patton, 1987, s. 135). Det er også viktig at den eller de som leder en fokusgruppe har kunnskap om hvordan dette gjøres. Hvis ikke, kan intervjuet raskt bli styrt av en eller to ivrige deltakere, slik at de mindre verbale deltakerne ikke får sagt sine meninger. Ved denne type intervju kan det være vanskelig for den eller de som intervjuer å styre intervjuet samtidig som de skal ta notater. Derfor er det vanlig at fokusgrupper blir gjennomført med to intervjuere slik at den ene kan konsentrere seg om å ta notat mens den andre har ansvar for å tilrettelegge selve gjennomføringen av intervjuet (Patton, 1987, s. 136).

5.5 Utvalg og rekruttering

Når en gjennomfører kvalitative undersøkelser er hensikten å innhente fyldige beskrivelser, og vi ønsker å komme nært innpå personene i målgruppen vi er interessert i å vite noe om (Johannesen et al., 2010, s. 113). Uansett hvilken rolle fokusgruppen skal spille i et prosjekt er utvelgelsen av deltakere viktig (Halkier, 2010, s. 30). I kvalitative metoder kan man ikke basere seg på tilfeldig utvelgelse da utvalgene er så små, i stedet må utvalgene være analytisk selektive. Det innebærer at viktige karakteristika ved problemstillingen er representert i utvalget. På bakgrunn av dette har vi gjort et strategisk utvalg når det kommer til deltakere i vår undersøkelse. Siden vår problemstilling spør etter barnevernsansatte som har jobbet med høykonflikt samt tatt i bruk Vestlandsmodellen ble informanter som har jobbet med høykonflikt både med og uten bruk av Vestlandsmodellen et viktig karakteristikum. Før man starter å rekruttere informanten bør man også tenke gjennom hvordan fokusgruppen skal settes sammen. Man bør ta hensyn til at fokusgruppen ikke bør være for homogene siden det da kan bli lite sosial utveksling. På den andre siden bør den heller ikke være for heterogen da det kan føre til konflikter (Halkier, 2010, s. 30).

Det er flere faktorer å ta hensyn til når man skal rekruttere informanter til fokusgrupper, og bestemme seg for hvilket utvalg som passer best til sin problemstilling. Patton (1987) presenterer ulike muligheter når man skal bestemme seg for et utvalg, blant annet et homogent utvalg. Denne type utvalg vil innebære et mindre antall personer, men fokusere mer på dybden i informasjonen. Som nevnt ovenfor kan det være utfordrende å sette sammen en homogen fokusgruppe (Patton, 1987, s. 54). Dette var ikke en aktuell utfordring for vår del, da rammene knyttet til rekruttering ble satt av prosjektet.

Inkluderingskriterier for dette prosjektet er at dem som skal intervjues er kontaktpersoner fra barneverntjenester som er med i prosjektet. I alt er det fire kommuner som deltar i dette prosjektet, derfor vil det være et krav at de vi skal intervjuer jobber i en av disse kommunene. Vår kontakt fra barneverntjenesten informerte at opplæring i Vestlandsmodellen skulle starte august 2021, og for at vi skal få den informasjonen vi trenger vil det være et krav om at de som deltar i undersøkelsen har fått opplæring i denne modellen samt begynt å ta den i bruk. Det er derfor ønskelig at kontaktpersonen har erfaring i arbeidet med foreldre som opplever høykonflikt. Det er ikke relevant for oss hvor lenge de har arbeidet i barnevernet, men kriteriet for å delta er at de har tatt i bruk Vestlandsmodellen og er kjent med saker som omhandler høykonflikt.

Vi diskuterte også om vi skulle organisere egne intervju for de som har vært med å utarbeide Vestlandsmodellen. Dette fordi vi ville få kunnskap om hvorfor modellen ble utarbeidet og hvordan prosessen foregikk. Vi fant ut at dette ble svært ressurskrevende. Vi besluttet derfor å gjennomføre fire fokusgrupper, en for hver kommune, og at dette mest trolig ville gi tilstrekkelig med datamateriale til å besvare problemstillingen.

Vi fikk hjelp av vår kontaktperson i barnevernet til å kontakte informanter. De som takket ja til å delta i prosjektet fikk tilsendt et informasjonsskriv med samtykkeerklæring. (Vedlegg 2). Denne skrev de under og vi samlet den inn når vi kom for å gjennomføre fokusgruppene.

5.6 Gjennomføring av fokusgrupper

I dette forskningsprosjektet ble det gjennomført fire fokusgrupper, der antall deltakere varierte fra tre til syv. Når man skal gjennomføre denne type intervju er det ønskelig med seks til åtte deltakere (Patton, 1987, s. 135), men ulike årsaker førte til at det dessverre ikke ble mulig. Vi endte derfor opp med å gjennomføre fokusgrupper som bestod av tre deltakere på det færreste og syv deltakere på det meste. Det var vi studentene som drog til det aktuelle barnevernskontoret, og gjennomførte fokusgruppene der. I starten av hver fokusgruppe presenterte vi informasjonsskrivet på nytt, samtidig som vi minnet de på samtykkeerklæring og hvilke rettigheter de hadde som deltakere. Ved å gjøre dette sikret vi oss at alle som var til stede fikk den samme relevante informasjonen.

Det var til sammen 19 informanter som deltok i studien, med et aldersspenn mellom 22 år og 57 år. Arbeidserfaringen til informantene varierte også, alt fra 1,5 år til 21 års erfaring innen barneverntjenesten. Alle som deltok i fokusgruppene hadde en bachelor innen helse og sosialfag, åtte av informantene hadde ulik videreutdanning, og to hadde en mastergrad. Siden vi var fire studenter som skrev om samme tema valgte vi å dele fokusgruppene i to. På den måten kunne vi få svar på hver våre spørsmål uten å måtte gjennom to runder med intervju. Den første delen av intervjuet rettet seg mot hvilke erfaringer barnevernsansatte har med høykonfliktsaker, mens den andre delen rettet seg direkte mot Vestlandsmodellen og bruken av denne. Det ble dermed slik at de som deltok i del 1 av intervjuet, ikke nødvendigvis deltok på del 2 dersom de ikke hadde erfaring med Vestlandsmodellen. Det kom også gjerne andre deltakere inn i del 2 som ikke var med i del 1. Det varierte hvor langt de ulike kontorene hadde kommet i implementeringen av Vestlandsmodellen, og dermed hvilke erfaringer de hadde gjort seg så langt.

Som sagt startet vi hvert intervju med å presentere relevant informasjon for alle deltakerne i tillegg til at de fikk tildelt hver sin Post-it-lapp. Post-it lappene hadde ulike farger, og disse fargene ble brukt istedenfor navn for å huske hvem som sa hva gjennom intervjuet. Selv om vi var flere studenter, tre eller fire, styrte vi hver vår del av intervjuet. De to studentene som skulle samle inn informasjon knyttet til spørsmålene i del 1, gjennomførte også den fokusgruppen. Det samme gjaldt del 2. Den ene studenten fungerte som moderator og den andre observerte og tok notater. Moderatoren hadde ansvaret for å stille spørsmål, stoppe opp eller lede deltakerne inn på rett spor dersom det beveget seg lang utenfor tema. Før vi sette i

gang med fokusgruppene informerte vi om at estimert tid var ca. 60 minutt, denne fristen holdt vi oss innenfor. Gjennomføringen av fokusgruppene varierte fra 40-60 minutt.

5.7 Transkribering

Etter vi hadde gjennomført fokusgruppene startet vi med å transkribere materialet. Vi benyttet båndopptaker under intervjuene, i tillegg til at vi tildelte deltakerne ulike farger slik at de skulle bli lettere å gjenkjenne når vi skulle transkribere. Vi brukte for eksempel "R1" som henviste til både farge på personen og hvor intervjuet ble foretatt. Brinkmann & Kvale (2009) påpeker at transkribering er å gjøre datamaterialet klart for analysering, og at organiseringen og bearbeidingen kan starte. Ifølge Tjora (2017) er det viktig å vurdere hvordan man skal gjøre transkripsjonen ut fra hva som er nyttig i den konkrete situasjonen. Det er ikke alltid man vet hva som er viktige temaer og hva som er hensiktsmessig detaljningsnivå idet man setter i gang med transkriberingen (Tjora, 2017, s.173). Vi valgte derfor å transkribere alt vi hørte på båndopptakeren i tillegg til observasjoner gjort av moderator, for eksempel når en person forlot rommet. Vi valgte heller å utelukke ubetydelige lyder og ord senere da vi eventuelt tok i bruk sitatet. Eksempler på dette er latter, ulike uttrykksmåter, nøling og bekræftende svar.

Hvordan man velger å transkribere deltakerne kan også være med på å anonymisere dersom dialekten er særegen, eller skiller seg ut (Tjora, 2017, s.174). Vi valgte å transkribere på bokmål, og unngikk derfor dialekter, men var obs på spesielle dialektord som kunne ha en særegen betydning. Transkribering kan være tap av visuelle ledetråder, men da vi var moderatorer og var med på alle intervjuene, så husket vi kroppsspråk og uttrykk som hørte situasjonen til. Dersom intervjuerne selv transkriberer og er med videre i forskningsarbeidet, så unngår man å miste mye informasjon ved disse "oversettelsene" (Tjora, 2017, s.175).

5.8 Dataanalyse

Den kvalitative analysen har som mål å bidra til økt kunnskap for leseren uten at de selv må gå gjennom de data som er generert i løpet av prosjektet. Kvalitativ analyse krever mye intenst tankearbeid, sensitivitet for hva som finnes i empirien utover problemstillinger og forventninger, og en evne til å arbeide systematisk (Tjora, 2017, s.195).

Patton (1987) beskrev at å analysere data vil si at man sorterer funnene, for eksempel i ulike kategorier, mønstre eller beskrivende enheter. Tolkning innebærer å gi analysen mening og

betydning, forklare beskrivende mønstre og se etter sammenhenger og koblinger. Det er i analysen mye av potensialet for om den kvalitative forskningen er av kvalitet, eller ikke (Patton, 1987, s. 144). Vi startet analysen allerede under datainnsamlingen da det oppstod ideer om analyse og tolkning. Vi var imidlertid forsiktig med å la innledende tolkninger påvirke datainnsamlingen eller den videre dataanalysen.

5.8.1 Stegvis-deduktiv induktiv metode

I den stegvis-deduktive induktive metoden arbeider man i etapper fra rådata til konsepter eller teorier. I en induktiv prosess er man ute etter å jobbe fra data mot teori, mens den deduktive går ut på at man går mer fra det teoretiske til det empiriske. Modellen kan gi inntrykk av at forskningsprosessen er lineær, noe som ofte ikke stemmer i virkeligheten. Modellen danner likevel et godt utgangspunkt for systematikk og framdrift i et kvalitativt forskningsprosjekt. For SDI-metoden er bruk av dataprogrammer for kvalitativ analyse essensielt for å holde styr på antall koder som blir betydelig på grunn av høy detaljeringsgrad (Tjora, 2017, s.18-23). Vi valgte å benytte oss av en induktiv prosess da Vestlandsmodellen er noe nytt, og det eksisterer ikke teori om den fra før av. Vi gikk dermed inn i intervjuene med lite forforståelse, og stilte åpne spørsmål om barnevernsansattes erfaring med modellen så langt for å få reflekterte og nyanserte beskrivelser.

5.8.2 Tematisk analyse og koding

Vi valgte å benytte oss av en tematisk analyse. Patton (1987) beskriver at tematisk analyse innebærer å identifisere sammenhenger og viktige eksempler, temaer og mønstre i datamaterialet. Forskeren ser etter sitater eller observasjoner som går sammen, og som er eksempler på samme underliggende idé, problemstilling eller konsept. Noen ganger innebærer dette å trekke sammen all dataen som tar for seg et bestemt evalueringsspørsmål, for så å dele materialet inn i sammenhengende kategorier, mønstre og temaer (Patton, 1987, s.149).

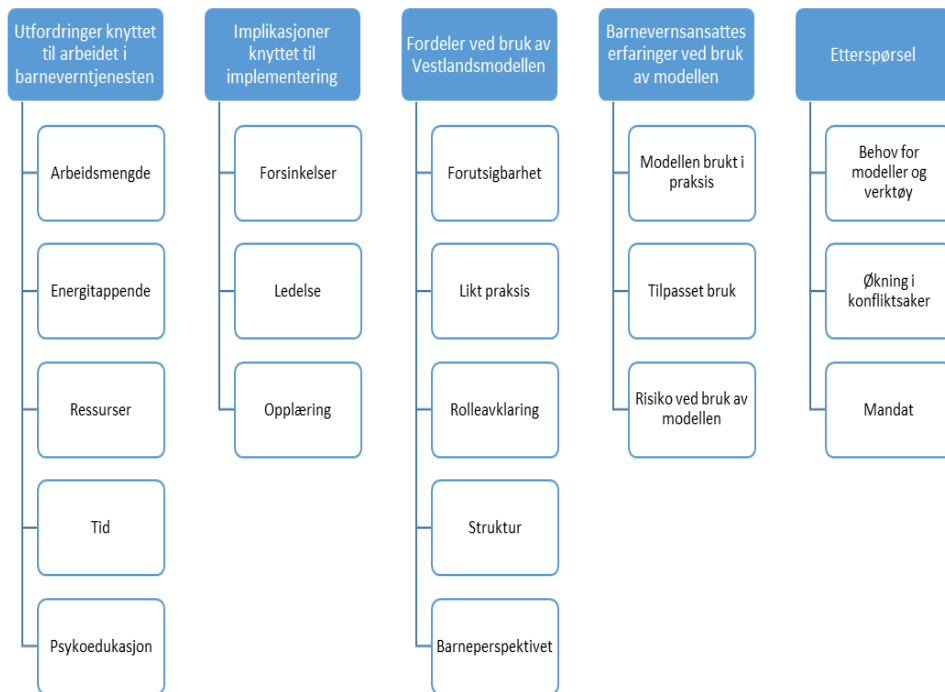
Vi brukte en kvalitativ dataanalyse program kalt Nvivo 12. Dette for å skape orden i datamaterialet vårt ved at vi hadde all transkriberingen vår tilgjengelig, og kunne enklere skape systematikk i form av koder ved å markere dem som gikk igjen i hvert intervju (Grønmo, 2011, s.246). En kode for et bestemt avsnitt kan for eksempel angi et tema som

avsnittet handler om, eller noe som omtales i avsnittet, som en aktør, en handling, en hendelse eller en relasjon. En kode kan være deskriptiv, fortolkende eller forklarende. Deskriptive koder er rent beskrivende karakteristikk av det faktiske innholdet i teksten. Fortolkende koder kan gi uttrykk for forskerens tolkning eller forståelse av innholdet i teksten. Forklarende koder uttrykker forskerens forklaring av de forholdene som er eksplisitt omtalt i teksten (Grønmo, 2011, s.247). Da vi la inn transkriberingen fra alle fokusgruppene hadde vi allerede god kjennskap til datamaterialet da det ikke var lenge siden vi hadde transkribert og hørt gjennom lydopptakene. Ut ifra intervjuene og transkriberingen hadde vi allerede ideer om hvilke koder og temaer som kom til å bli aktuelle i analysen.

Grønmo (2011) omtaler at koding kan skje i flere trinn. Det første trinnet pleier å være åpen koding. Ved den første kodingen er åpenheten i forhold til empirien viktigere enn føringene fra problemstillingen (Grønmo, 2011, s.247). Vi startet med å lese gjennom alle intervjuene i Nvivo 12, og vurderte hvordan teksten skulle deles inn i meningsfulle dataelementer, og hvilke stikkord som skulle brukes for hvert av disse elementene. Vi måtte deretter utvikle kategorier som omfattet felles egenskaper av det som gikk igjen i datamaterialet (Grønmo, 2011, s.248). Vi lagde derfor ulike koder, og gikk gjennom materialet og markerte sitater, setninger og ord ut fra hva som var aktuelt for hver kode. Dersom sitatet ikke passet i noen av de eksisterende kodene opprettet vi nye.

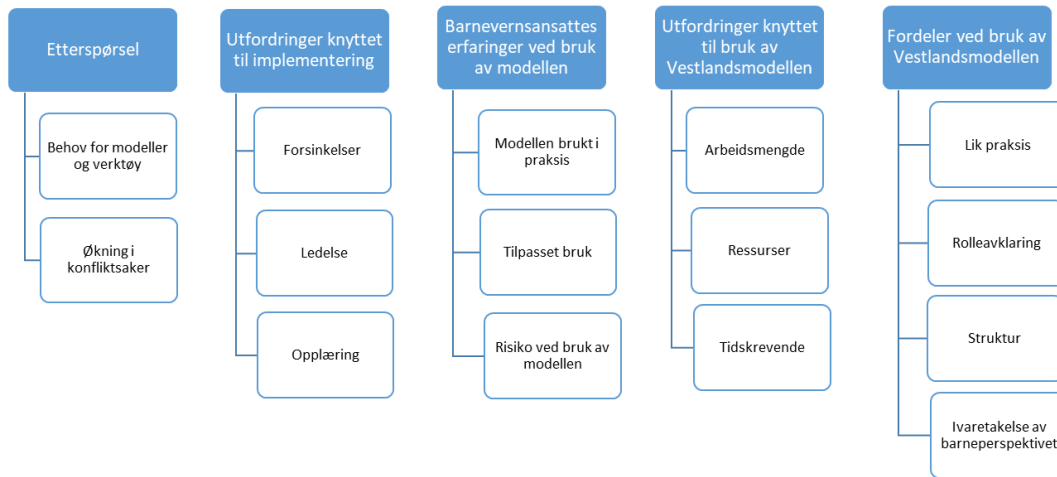
Etter vi hadde gått gjennom den samme prosessen med alle fire fokusgruppene satt vi igjen med 12 koder. I hver kode kunne man også se hvor mange sitater som var registrert og hvor mange filer det var hentet sitater fra. Vi så på hvilke av kodene som var store nok til å brukes som hovedtema og hvilke koder som passet som undertema. Vi etablerte derfor 4 hovedtemaer med 2 underkategorier i hver. Vi oppdaget etter hvert at kodene våre ikke samsvarte godt nok med problemstillingen vår. Da valgte vi å bare fokusere på de sitatene og setningene som omhandlet implementering og evaluering, men så fort at det ikke ble riktig. Vi endte da opp med bare 2 hovedtema samt 7 underkategorier. Kodene ble veldig åpne og generelle, og det samsvarte heller ikke med hvordan Patton (1987) beskriver tematisk analyse. Vi startet derfor prosessen på nytt, og fikk da 19 koder. Det varierte hvor mange sitater vi hadde under hver kode, samt hva de ulike fokusgruppene la vekt på. Vi så deretter på hvilke av kodene som passet sammen og plasserte de sammen under fem ulike hovedoverskrifter. Målet med hovedoverskriftene er å beskrive innholdet i kodene som hører

sammen. Figur 1: “Midlertidige koder” viser hva vi endte opp med første gang vi utarbeidet en systematisk figur med alle kodene.



Figur 1: “Midlertidige koder”.

Etter enda en gjennomgang så vi på antall siteringer og hvilke koder som kunne slåes sammen. Det viste seg at noen koder gjentok mye av det samme og det ble derfor naturlig å slå sammen de kodene som ikke bidro med ny informasjon med en annen kode. Vi endte til slutt opp med 5 hovedkategorier, og 15 underkategorier. Figur 2: “Endelige koder” viser hva vi endte opp med som sluttresultat når vi hadde bearbeidet kodene enda en gang.



Figur 2: “Endelige koder”.

5.9 Kvalitetssikring

I forskning blir det brukt ulike begreper for å beskrive kvaliteten i arbeidet. Det blir også brukt ulike begreper innenfor kvalitativ og kvantitativ forskning. Siden vår undersøkelse baserer seg på en kvalitativ fremgangsmåte vil vi fokusere på begrepene som er knyttet til dette. Likevel vil vi presentere et eksempel for å vise hvorfor det blir argumentert for at kvalitativ og kvantitativ forskning bør nytte seg av ulike begreper når det kommer til kvalitetssikring.

Reliabilitet, validitet og generaliserbarhet er begrep som gjerne blir brukt når man snakker om kvalitet i kvantitativ forskning. Reliabilitet handler om undersøkelser eller konkrete målinger er robuste. På en annen måte kan man si at det handler om dataene man presenterer vekker tillit og er til å stole på (Nyeng, 2012, s. 105). Ser man dette i lys av at begrepet er knyttet til kvantitativ forskning vil målingene bli sett på som upålitelige dersom to grupper studerer det samme, og ikke presenterer avvikende funn i forhold til hverandre. I vårt tilfelle vil målet være å sitte igjen med sikre funn knyttet til undersøkelsen av Vestlandsmodellen. Skulle en annen gruppe gjennomført undersøkelser som omhandlet det samme og avvikende funn ble presentert, vil undersøkelsen bli sett på om upålitelig. På grunn av at kvalitative undersøkelser fokuserer på mening og tolkninger i saker som er unike og varierende etter kontekst, vil den tradisjonelle tankegangen rundt slik generalisering komme til kort (Yilmaz,

2013, s. 318). I kvalitativ forskning snakker man da heller om begrepene pålitelighet, troverdighet, overførbarhet og bekreftbarhet.

5.9.1 Pålitelighet

En studie blir regnet som pålitelig dersom prosessen ved å velge, begrunne og bruke undersøkelsesstrategier, prosedyrer og metoder er tydelig forklart (Yilmaz, 2013, s. 320). Shenton (2004, s. 71) argumenterer for at det kan være en utfordring å forvente like resultat i undersøkelser som ikke omfatter statistiske målinger. Likevel finnes det måter å presentere arbeidet på for å oppnå pålitelighet, både for leseren og andre forskere. Hele prosessen i studie bør være grundig presentert. På denne måten kan andre forskere gjenta arbeidet dersom det er ønskelig. En grundig gjennomgang vil også gjøre slik at leseren kan vurdere i hvilken grad tilstrekkelig forskningspraksis har blitt gjennomført. For å sikre en grundig forståelse hos leseren knytt til undersøkelsens metode, blir det presentert tre punkt undersøkelsen bør inneholde. Det første som bør inkluderes er forskningsdesignet og hvordan dette har blitt implementert i prosessen (Shenton, 2004, s. 71). Dette gjør vi ved å ved å ha en grundig gjennomgang av valg av metode, hvorfor vår oppgave er forankret i den hermeneutiske vitenskapsteorien og hvorfor vår undersøkelse blir gjort fra et fenomenologisk perspektiv. En detaljert beskrivelse av hvordan datamateriale har blitt samlet inn og en evaluering av effektiviteten i undersøkelsesprosessen bør også bli presentert for leseren (Shenton, 2004, s. 72). I denne oppgaven beskriver vi hele prosessen fra utvalg av informanter, rekruttering, gjennomføring av intervju til databehandling og analyse av materiale. På denne måten kan leseren gjøre vurderinger angående vår forskningspraksis og påliteligheten i oppgaven.

5.9.2 Troverdighet

Tracy (2010) presenterer fire kriterier en undersøkelse bør inneholde for at den skal være troverdig. Disse kriteriene er fyldige beskrivelser, triangulering, multivokalitet og refleksjon mellom medlemmer. For å illustrere kompleksiteten til datamaterialet blir forskeren oppfordret til å frembringe nok detaljer slik at leseren selv kan komme fram til en konklusjon av den beskrevne situasjonen. Yilmaz (2012, s. 319) presenterer noen spørsmål man bør stille seg for å sikre at undersøkelsen er troverdig. Der i blant om det vi legger fram gir mening, er begripelig og virker overbevisende. Gjennom tett samarbeid med både veileder og andre medstudenter håper vi å eliminere de delene av oppgaven som kan virke uforståelig eller lite

meningsfullt. Ved at en tredjepart ser på arbeidet med et kritisk blikk kan de opplyse om hva som mangler og eventuelt påpeke hva som bør endres. Det kan for eksempel være elementer som mangler tyngde eller teori som ikke samsvarer med hverandre eller funnene i oppgaven..

5.9.3 Bekreftbarhet

En studie oppnår bekreftelse dersom funnene er basert på analysen av de innsamlede dataene og de har blitt undersøkt via en uavhengig metodisk gjennomgang. Dette vil si at funnene i studien er forankret i dataene og slutningen er basert på at dataene er logiske, har klarhet og enten høy nytteverdi eller er oppklarende (Yilmaz, 2013, s. 320). Objektivitet i forskning kan knyttes til bruken av instrument som ikke avhenger av menneskelige evner. På en annen side kan autentisk objektivitet være vanskelig å oppnå da hjelpemidlene som blir brukt er utviklet av mennesker, for eksempel tester og spørreskjemaer.

5.9.4 Overførbarhet

Yilmaz (2012, s. 320) skriver at man oppnår overførbarhet dersom funnene i en kvalitativ studie kan overføres til lignende omgivelser. For å sikre dette er man avhengig av rike beskrivelser av personer, kontekst, handlinger, hendelser og omgivelser. Dersom leseren føler at det de leser overlapper med sin egen situasjon og de automatisk overfører undersøkelsen til egne handlinger har man oppnådd overførbarhet (Tracy, 2010, s. 845). Målet vårt vil da være at de som leser om Vestlandsmodellen og dens nytte i barnevernet kan knytte dette til egen praksis. Shenton (2004, s. 70) skriver om hvordan forfattere er uenige om omfanget av informasjon som bør tilbys til leseren, likevel kan de fleste være enig i behovet for fullstendige beskrivelser. En utfordring kan være at det forskeren mener er uvesentlig informasjon, faktisk er svært relevant for leseren. Shenton (2004) viser derfor til hvilken informasjon som bør bli presentert i starten av et forskningsprosjekt. Det innebærer blant annet informasjon om hvor mange organisasjoner som tar del i forskningen, om det er noen avgrensninger knyttet til hvem som får delta i studien og hvor mange som får delta. I tillegg bør det bli presentert hvilke metode for datainnsamling som har blitt brukt, antall innsamlingsøkter, lengden på disse og tidsperioden innsamlingen ble gjort.

5.10 Forskningsetikk

Begrepet forskningsetikk omfatter verdier, normer og institusjonelle ordninger som bidrar til å konstituere og regulere vitenskapelig virksomhet (Forskningsetikk, 2019). Formålet med denne typen retningslinjer er å gi forskere kunnskap om forskningsetiske normer, og bidra til å forebygge vitenskapelig uredelighet. Den nasjonale forskningsetiske komité for samfunnsvitenskap og humaniora (NESH) har vedtatt forskningsetiske retningslinjer som forskeren må ta hensyn til i sitt arbeid.

I noen tilfeller vil saker angå både forskningsetikk og juridiske lover og rettigheter. Er dette tilfelle vil det oppstå en overlapping mellom NESH og andre instanser for å ivareta særskilte krav og hensyn (Forskningsetikk, 2019). En slik overlapping opplevde vi i starten av vårt prosjekt knyttet til personopplysninger og personvern. Personopplysninger er opplysninger som kan direkte eller indirekte knyttes til en person, for eksempel gjennom navn, fødselsnummer eller en sammenstilling av bakgrunnsopplysninger. De som behandler personopplysninger skal, ifølge personopplysningsloven, ivareta personlig integritet og sikre privatlivets fred. De som behandler slike opplysninger elektronisk har meldeplikt, og siden vi skulle benytte oss av båndopptaker måtte vi melde prosjektet (prosjektnummer 912854) inn til Norsk senter for forskningsdata (NSD). Vurderinger fra NSD ligger som vedlegg nummer 2.

5.10.1 Samtykke

Informert samtykke er utledet for menneskers autonomi og er en hjørnestein i forskningsetikken (Haugen & Skilbrei, 2021, s. 53). Forskeren må respektere retten mennesker har til selv å bestemme om de vil delta i forskningsprosjektet. For å forebygge krenkelser av personlig integritet, og sikre selvbestemmelse og frihet blant deltakerne blir det stilt krav om samtykke (Forskningsetikk, 2019). For at et samtykke skal ivareta deltakernes integritet er det fire hovedkrav som må oppfylles (Haugen & Skilbrei, 2021, s. 54). Det første kravet handler om at samtykket skal være fritt. Det vil si at samtykket har blitt gitt uten ytre press eller begrensninger av personlig handlefrihet. Det kan være både direkte og indirekte grunner til at deltakere vegrer seg for å takke nei til å delta i et forskningsprosjekt. Det kan for eksempel være direkte press fra en sjef eller leder, eller det kan være et indirekte press der en deltaker er redd for å skuffe forskeren dersom de sier nei (Haugen & Skilbrei, 2021, s. 54)

Betaling eller belønning for deltagelse er også en kilde til press, noe som kan påvirke hvilke svar informantene gir, dette kan igjen føre til feilkilder i de innsamlede dataene (Forskningsetikk, 2019). Prinsippet om frivillighet innebærer også at deltakerne kan trekke seg når som helst i prosessen, dermed har ikke vi lov å bruke dataen vi har samlet inn fra dem (Mackenzie, McDowell, & Pittaway, 2007, s. 301).

Det andre kravet dreier seg om at samtykket må være informert, som betyr at deltakerne har fått tilstrekkelig med informasjon om hva det innebærer å delta. De som eventuelt skal delta må få informasjon om prosjektets formål og hva det innebærer å delta før de tar stilling til om de vil være med eller ikke (Haugen & Skilbrei, 2021, s. 54). Samtykke skal bli presentert på morsmålet til de som deltar, dette for å sikre at all informasjon blir forstått (Mackenzie, McDowell, & Pittaway, 2007, s. 301). Det er forskeren sitt ansvar at informasjonen som har blitt gitt, faktisk blir forstått av deltakeren (Haugen & Skilbrei, 2021, s. 55). At samtykke skal være uttrykkelig betyr at deltakerne klart og tydelig gir uttrykk for at de forstå hva det innebærer å delta. Dette kravet omhandler også hvordan deltakere skal være innforstått med at det ikke skal forekomme noen ulemper dersom de avstår fra å delta (Forskningsetikk, 2019). Ansvar for forskeren har knyttet til deling av informasjon og at den blir forstått, opphører ikke selv om deltakere har signert en avtale.

Forskeren må være årvåken gjennom hele prosessen. Det siste kravet er at samtykket er dokumenterbart, både for å gjøre forskerens ansvar tydelig og for å sikre deltakernes rettigheter. Dette kan for eksempel gjøres ved at deltakerne signerer en samtykkeerklæring, en avkryssing i nettbaserte undersøkelser eller et lydopptak av et muntlig samtykke (Haugen & Skilbrei, 2021, s. 55). Samtykke kan kun gis av enkeltpersoner, ikke på vegne av andre eller flere.

5.10.2 Anonymitet

At forskningsdataene er anonyme vil si at informasjon som kommer frem i forskningen ikke kan spores tilbake til enkeltpersoner (Haugen & Skilbrei, 2021, s. 38). I vår forskningsprosess må vi ta hensyn til deltakernes anonymitet, det vil si at de som deltar i fokusgruppene må anonymiseres både med tanke på navn og hvilket barnevernskontor de tilhører. Dette gjør vi slik at ingen kan kjenne igjen hvilke kontaktperson det er snakk om, og deltakerne trenger

ikke bekymre seg for å bli kjent igjen. Deltakerne fikk informasjon angående anonymitet i informasjonsskrivet vi sendte ut på forhånd (se vedlegg 3).

6.0 Presentasjon av funn

Vi vil i dette kapittelet presentere funnene fra fokusgruppene vi gjennomførte. Som beskrevet i metodekapittelet fikk vi gjennom den tematiske analysen fem hovedtemaer, samt 15 underkategorier. Hovedtemaene våre er “etterspørsel”, “utfordringer knyttet til implementering”, “barnevernsansattes erfaringer ved bruk av modellen”, “utfordringer knyttet til bruk av Vestlandsmodellen” og “fordeler ved bruk av Vestlandsmodellen”. Vi vil først presentere funnene som er knyttet til behov for verktøy og modeller, samt utfordringer når det gjelder ledelse og opplæring. Deretter vil det bli presentert hvordan modellen har blitt brukt i praksis, og avslutningsvis vil vi gå nærmere inn på fordeler og ulemper med modellen.

6.1 Etterspørsel

Innenfor denne hovedkategorien har vi samlet funn som dreier seg om behovet for verktøy og modeller i arbeidet med høykonfliktsaker i barneverntjenesten. Våre funn viser at barnevernsansatte mener at denne etterspørselen har blitt sterkere da de opplever en økning i konfliktsaker på en generell basis.

6.1.1 Behov for modeller og verktøy

Alle informantene i fokusgruppene mente at det var et stort behov for et verktøy som kunne bidra til å lette arbeidet i saker som omhandlet høykonflikt. Informant B1 sa *“så tror jeg modeller og verktøy vil være med å hjelpe oss å holde fokus på hva det er vi skal”*. Alle fokusgruppene nevnte at det var utfordrende å holde fokus gjennom undersøkelsen av høykonfliktsaker. De ble dratt inn i konflikten, i tillegg til at flere sa at de kunne glemme barnet oppi konflikten. Noe som B1 også pekte på *“jeg tror hvert fall at tidligere så kunne vi miste nesten undersøkelsen av synet fordi vi holdt på med konfliktema”*. Informant A2 sa *“verktøy for saksbehandlerne at vi ikke skal bli så dratt inn i konflikten”*. De mente at Vestlandsmodellen bidro til en ryddighet som gjorde at de ikke ble like dratt inn i konflikten som før.

Alle informantene i fokusgruppene var enige om at høykonfliktsaker er utfordrende. A2 sa *“så tenkte vi det at dette er på en måte noen saker som jeg opplever at andre, det er ingen som har lyst å ta i det. Altså dette er krevende, folk vegrer seg å gå inn”*. Informantene mente

at høykonfliktsaker var energitappende og krevende. Det var saker som var utfordrende, og B4 nevnte *“noen ganger føler jeg at vi bidrar til mer konflikt”*. A3 mente at *“modeller, sjekklister, det er både positive og negative ting med det, det gjør at vi jobber mer likt i sakene, og det er en rettsikkerhet overfor familiene”*. I forhold til behov for verktøy og modeller i høykonfliktsaker så var alle informantene enige om at Vestlandsmodellen var positiv. Begrunnelsen for dette var at de hadde noe konkret å forholde seg til, de klarte å involvere seg mindre i konflikten, samt at A4 pekte på at det var *“fint å ha et verktøy som sier hvordan vi skal gripe fatt i det, vi står ikke og famler i blinde”*. Noe som igjen viser hvor utfordrende kontaktpersoner i barnevernet opplevde høykonfliktsaker, og at Vestlandsmodellen bidro med en ryddighet i forhold til hva som skal gjøres.

6.1.2 Økning i konfliktsaker

Flere av informantene sa at det hadde vært en økning i høykonfliktsaker. Da behovet for modeller og verktøy var stort, samt at høykonfliktsaker ble beskrevet som energitappende og krevende ble det utarbeidet et mandat til å utvikle en modell som kunne bli brukt i undersøkelser i barneverntjenesten. A1 sa *“men det var jo det som var mandatet vårt og sant. I 2018 så var det høykonflikt og jeg kom inn i dette prosjektet i 2018, så ble dette mandatet utarbeidet. Det er et nasjonalt trykk mot høykonfliktsaker”*.

Som sagt var alle informantene enige i at de absolutt så behov for at det ble utviklet en modell i undersøkelsen av høykonfliktsaker. De begrunnet dette med at de blir fort involvert og kan ta parti bevisst eller ubevisst. B1 sa *“dette har vært saker der vi har hatt et type strev som har skilt seg ut fra andre barnevernssakene”*. Dette peker igjen på at høykonfliktsaker er utfordrende da kontaktpersoner i barneverntjenesten har opplevd disse sakene annerledes enn andre saker. Flere av informantene nevnte forholdet mellom barnevernloven og barneloven, og skjæringspunktet mellom disse. Informantene sa at foreldre ofte håpet at barneverntjenesten kunne løse konflikten.

A1 beskrev at *“i 2018 var jeg i nemnda i 4 saker på omsorgsovertakelse, og i alle sakene var foreldre i konflikt tema. Altså når jeg begynte i barneverntjenesten var ikke konflikt mellom foreldre et tema i omsorgsovertakelse, så det er jo noe som har skjedd da”*. Det A1 peker på her er både at det har skjedd et nasjonalt øke i høykonfliktsaker, samt at de gjerne er mer alvorlige enn før. A1 sa også *“det er jo en økning i ressurssterke foreldre, altså veldig mange*

flotte, ressurssterke par som er veldig hyggelig på hver sin front holdt jeg på og si. Men de klarer ikke å være rasjonelle". Flere av fokusgruppene mente at hver for seg så kunne foreldrene være hyggelige, men når det kom til samarbeidet dem imellom så ble det utfordrende. Alle fokusgruppene kom med eksempler på samarbeidet mellom foreldre, for eksempel at de ikke klarte å være i samme rom, eller at de hadde blokkert hverandre fra alle typer kommunikasjon, og at barnet fungerte som en mellommann. Betydningen med at barnet blir en mellommann kan være knyttet til at det er barnet som står for kommunikasjonen mellom foreldrene. I tillegg til at barnet kan stå i midten og høre foreldrene snakke stygt om hverandre, samt at de blir involvert i noe som ikke er relevant for et barn å vite.

6.2 utfordringer knyttet til implementering

Gjennom fokusgruppene kom det frem at det er flere faktorer som har påvirket implementeringen av Vestlandsmodellen, noe som også har hatt innvirkning på i hvilken grad modellen har blitt brukt i praksis.

6.2.1 Forsinkelser

I fokusgruppene kom det frem at det har skjedd forsinkelser i prosjektet som har påvirket både implementeringen av modellen, samt opplæring, utvikling og erfaringer ved bruk av modellen.

A4 sa:

Men alle de som har vært med i prosjektgruppen, har vært pådriver for det, de har forsvunnet fra tjenesten, så derfor er vi en rimelig fersk gjeng som egentlig startet opp igjen med dette og koblet oss på. Og så var vel prosessen litt sånn at, corona og sånt, var en del teams og sånn, og så er jo dette en ting som vi skal i tillegg.

Alle fokusgruppene pekte på utskiftninger i personalgruppen, i tillegg til at det gjerne er ressursgruppen som er pådriver av modellen på kontoret. Flere av informantene nevnte at corona hadde spilt en rolle i hvor langt de har kommet. Mange mente også at det var annerledes å ha møter og opplæring bak en dataskjerm, sammenlignet med å møtes fysisk. A1 beskrev at *"det er flere prosesser som pågår her. Hele modellen er ikke ferdig, vi prøver å implementere samtidig"*. A1 sa her at Vestlandsmodellen ikke er helt ferdig enda, men at de

utvikler den samtidig som den implementeres ut i tjenestene slik at de kan se om dette er et nyttig verktøy i undersøkelsen av høykonfliktsaker.

6.2.2 Ledelse

Da Vestlandsmodellen var en ny måte å jobbe på, så hadde vi i fokusgruppene mye fokus på hvordan implementeringen hadde foregått. A1 sa *“implementeringen vår har vært ekstra vanskelig på grunn av at vi har hatt så mye skifte i lederskap og vi har ikke hatt ledere som kan nok om dette”*. Dette var det flere i fokusgruppene som pekte på, både at det er mye skifte blant kollegaer, samt i lederskap. Flere av informantene mente også at satsing på Vestlandsmodellen var noe lederne måtte bestemme seg for. Noe som B1 også mente:

Ledere som kan si til de andre saksbehandlerne at dette skal vi faktisk gjøre, vårt kontor skal jobbe på den måten, for jeg tenker at den som har ansvaret for å implementere her, det er en person, og det er deg ... Det er på en måte litt sånn, kjempebra, så er det om vi klarer det da. Så jeg tenker den der implementeringen, jeg er litt snill når jeg sier at det er på grunn av mye sykdom og at det har vært så travelt, jeg vil og si at det handler om hvordan vi får i gang nye ting på et kontor, og da er du nødt å ha en ledelse som driver og som setter seg inn i ting og som kan det.

B2 sa at *“implementering av nye ting så blir det ikke ryddet i kalenderen, det blir bare lagt oppå lag på lag, i tillegg til de andre tusen oppgavene vi skal gjøre”*. Dette utsagnet gir også en indikasjon på hvor travelt det er å jobbe i barneverntjenesten, noe som vi vil komme tilbake til seinere. En av fokusgruppene hadde en god opplevelse etter at de hadde en leder som sa at de skulle satse på Vestlandsmodellen. A4 beskrev at:

Og det ble bestemt av leder at det skal vi, og vi skal fortsette å være med i det, og så hadde vi et treffpunkt her ute med en av prosjektlederne. Og etter det så har vel ting løsnet mer, vi har tatt mer tak, vi har det fremme i mottaksdelen i barneverntjenesten, der vi karakteriserer at det kan vi bruke Vestlandsmodellen på. Og så har vi gjort det sånn at nå er det de som hovedsakelig er ressursgruppen, jeg er litt sånn i tillegg, og skal de og vi på en måte bli god på det først, og så skal det implementeres i teamene deres, det er på en måte de som skal jobbe det inn. Jeg føler at denne kjernen nå,

begynner å få ganske god og kjennskap om, og har begynt å få noen erfaringer i hvert fall.

Dette sitatet viser viktigheten av å ha en leder som tar et standpunkt på at kontoret skal satse på Vestlandsmodellen. En av de andre fokusgruppene sa at deres leder visste ikke hva Vestlandsmodellen var, og at de stod alene for implementeringen på kontoret. Alle fokusgruppene rapporterte derimot om utfordringer knyttet til implementeringen av Vestlandsmodellen i tjenesten.

6.2.3 Opplæring

Gjennom fokusgruppene kom det frem at både forsinkelser, covid-19 og ledelse har spilt en rolle i hvilken opplæring de ulike barnevernskontorene har fått når det gjelder Vestlandsmodellen. En av fokusgruppene hadde hatt en gjennomgang av modellen på kontoret. De hadde også hatt en opplæringsdag, men de hadde ikke hatt en så grundig gjennomgang av selve modellen som de hadde ønsket. B2 sa *“også har vi vel vært litt på den der learning by doing, for å komme videre må vi nesten ta den litt i bruk selv”*. Flere av fokusgruppene snakket om at det er en modell som man lære seg å bruke, og at man må jobbe gjennom den aktivt.

B2 beskrev også at

Det har vært møter på teams, og da har en hatt en del gjennomgang av modellen, gjennomgang av psykoedukasjonskurset. Akkurat den biten har vært litt uklart for meg, for jeg har opplevd at kurset har kommet før modellen har vært ferdig egentlig. Så jeg har opplevd at dette har vært vanskelig å henge med på, hva er dette her egentlig. En har gjerne måtte tatt en del av den opplæringsjobben selv.

Det var flere av fokusgruppene som var enige i B2 sitt utsagn. Det som gikk igjen i alle fokusgruppene var teams møter med ressursgruppen og gjennomgang av modellen. Flere nevnte også at de har måttet stå mye for opplæringsbiten selv. I tillegg til at mange pekte på at psykoedukasjonen ikke var klar, samt at de savnet en manual. B1 sa:

Hvis vi skal tenke her på kontoret burde vi jo satt av tid til at hele kontoret jobbet med modellen for eksempel mellom disse gruppene som møtes og sånn. Sånn at alle er mer kjent med den. For igjen er jeg inne på at en gjerne kan ha en opplæringsdag, men med en så stor og omfattende modell er det jo bare at en tar imot informasjon der og da, og når du da ikke jobber videre med den er den ganske langt bak i hukommelsen neste gang du tar den frem. Så jeg tenker jo som kontor å jobbe sånn jevnt og trutt med den kunne vært en forbedring vi kunne hatt.

Alle fokusgruppene mente at de trengte tid til opplæring både før og underveis av modellen. Flere foreslo at man kunne ta modellen opp på avdelingsmøter og personalsamlinger, samt at de hadde en leder som brenner for prosjektet og dermed hjelper å få det på kalenderen. En av fokusgruppene mente at de hadde fått god opplæring av Vestlandsmodellen. A4 beskrev at:

Vi har fått egen opplæring, alene sammen med prosjektlederne, og da har vi fått opplæring i selve Vestlandsmodellen, og hvordan vi gjennomfører en Vestlandsmodellen undersøkelse samtidig som vi har fått flere gjennomganger av dette psykoedukasjonskurset. Det har skjedd både på Teams, og den ene gangen vi hadde den ene prosjektlederen på besøk her, da hadde vi en gjennomgang. Også har vi og jevnlig treff, en gang i måneden, så treffes hele ressursgruppen, oss og de andre kommunene som er med i prosjektet. Noen ganger har vi hatt gjennomgang av modellen i sin helhet, så er det innslag fra andre, om det å arbeide i høykonfliktsaker, utenom Vestlandsmodellen, så er det også et åpent rom for å snakke om hva vi står med, disse sakene, og drøfte casene våre. Så vi har fått ganske god opplæring vil jeg påstå.

6.3 Barnevernsansattes erfaringer ved bruk av modellen

I fokusgruppene kom det frem at det hadde vært varierende bruk av Vestlandsmodellen. Mange av informantene hadde enda ikke gjennomført en fullverdig undersøkelse etter modellen. Samtlige beskrev at de hadde brukt deler av modellen, men ikke hele. Noen informanter undret seg over om bruk av modellen kunne føre med seg noen risikoer. Ved å ikke fokusere på konflikten kan annen informasjon også falle bort, for eksempel opplysninger som kan avdekke omsorgssvikt.

6.3.1 Modellen brukt i praksis

Det var felles for alle fokusgruppene at Vestlandsmodellen var blitt lite brukt i praksis. Dette gjaldt både bruk av selve modellen, og psykoedukasjonskurset. Informant B1 sa *“vi har per nå ikke gjennomført en undersøkelse etter Vestlandsmodellen”*. I forhold til psykoedukasjonen sa A1 at *“vi har per nå bare gjennomført et kurs”*. B2 sa derimot at *“jeg har prøvd å kjøre hele greien, så ser en at det ikke er alle som håndterer akkurat det, så det er en prosess”*. Flere pekte også på at de hadde brukt elementer fra Vestlandsmodellen i andre saker, men at de ikke hadde fulgt hele modellen i en sak. Flere virket også usikker på om de hadde brukt hele modellen. De oppdaget underveis at det var mange element i modellen, og at det begynte å gå utover tid og hva en klarte. B2 sa *“det krever noe av brukerne som kanskje ikke alltid klarer å komme seg gjennom, så en må liksom bare balansere og se, men dette er jo erfaringer en får etter hvert”*. Det B2 mente her, er at det er ikke bare utfordrende for dem som kontaktpersoner å følge modellen, men den er også omfattende for familiene som den berører.

Informant B3 sa i den ene fokusgruppen at *“jeg har hatt en fullverdig undersøkelse der jeg brukte Vestlandsmodellen, men gjorde jo en del aleine”*. A4 beskrev *“det er et psykoedukasjonskurs, jeg og vårt barn, det har vi ikke fått prøvd oss ut på enda”*. A4 sa også at de hadde startet med å bruke Vestlandsmodellen i fire saker, men at de hadde opplevd noen utfordringer med å få det til å gå opp:

Eneste som vi har falt litt vekk på er hjemmebesøk, handler om når barna er hos foreldrene, hvis de har delt, så må vi treffe på ukene, når de er hos mor og når de er hos far. Da blir det gjerne en ukes mellomrom. Selv om det egentlig står i modellen at det burde gjennomføres samme uke. Også må vi også sette noen begrensninger for våres del også, vi har en 08-16 jobb, og hjemmebesøkene skjer på ettermiddag når barna er tilbake fra barnehage eller skole, vi kan ikke jobbe til klokken 18 hver dag. Akkurat der tar ikke Vestlandsmodellen helt hensyn til oss.

Selv om ikke alle hadde utprøvd modellen like mye, hadde de fortsatt gjort seg opp noen tanker om hva som kunne være utfordrende for dem å gjennomføre som A4 beskrev.

6.3.2 Tilpasset bruk

Vi valgte å ta med undertemaet “tilpasset bruk” da flere av fokusgruppene nevnte at de brukte deler av Vestlandsmodellen i saker, men ikke hele. Som B2 beskrev:

Også har jeg liksom tatt ut litt ting, redskaper og brukt i andre saker. Altså en kan jo plukke ut ting sant. Både fra det ene og det andre, både fra psykoedukasjonen og hvordan en går frem, og hva en sier, eksternaliserende språk. Det er en del ting en kan dra med seg å bruke i andre saker.

Det var også flere som kom med forslag til hva som kunne endres for at den kunne være lettere å gjennomføre i praksis. Et av kontorene var opptatt av at bruk av Vestlandsmodellen ville kreve hvert fall tre personer, altså to kontaktpersoner og en nøytral til å gjennomføre psykoedukasjonskurset. C3 foreslo derfor:

Noen hver fredag som kan ta sånne samtaler, du tar annenhver fredag og en annen den andre fredagen. Det ville gjort det lettere, om en kan frikjøpes litt, og man har en fast dag, eller en halv dag. Da vet også de som har undersøkelse at man bare kan booke noen inn til psykoedukasjonskurset. Vi skal jo ikke ha kunnskap om saken uansett.

B4 sa “*tilpasse den til den enkelte undersøkelse og familie*”. Med andre ord, se om Vestlandsmodellen er aktuell, og om kontaktperson tenker at familien kan klare å gjennomføre en hel Vestlandsmodellen undersøkelse. Flere av fokusgruppene mente at det kunne være en utfordring om de oppdaget i starten av en undersøkelse at det var en høykonfliktsak, og da skulle snu seg å benytte Vestlandsmodellen. Dette beskrev B2:

Så tenker vi allerede tidlig i undersøkelsen at, oi, dette er kanskje høykonflikt. Så er det jo litt vanskelig å gå tilbake til start med den innledningen som er en viktig del av modellen, så det har vi liksom ikke helt snakket så mye om, men det vil gi noen utfordringer.

Noen av fokusgruppene var også usikker på hva de skulle gjøre dersom noe ble utsatt eller forskjøvet da de hadde lagt en detaljert undersøkelsesplan for å få alt til å gå opp. De lurte da

på hvordan de skulle innrette seg Vestlandsmodellen igjen, og kunne se at dette ble en mulig utfordring. A4 sa “*om noe går skeis, så kan hele planen skli ut*”.

6.3.3 Risiko ved bruk av modellen

En av fokusgruppene var opptatt av at bruk av Vestlandsmodellen kunne føre med seg noen risikoer også. D3 mente at “*denne Vestlandsmodellen tar jo egentlig mest for seg konflikten, er fokus på den*”.

D3 satt spørsmål ved “*negativt med Vestlandsmodellen, kan det hende at man unngår å avdekke omsorgssvikt eller andre bekymringer fordi man er så fokusert på at man ikke skal snakke negativt om den andre, fordi de har fått tydelig beskjed om det?*”. B3 mente at dette var et godt poeng, og sa “*hva er konflikt, og hva er faktisk omsorgskapasiteten til noen av disse foreldrene? Hvis vi ikke skal ta opp disse tingene, så er det mye vi sikkert ikke får avdekket*”.

E3 ble med i diskusjonen og sa “*men også i samtale med barna, hvis vi bare skal ha fokus på hvordan det er for de at mamma og pappa krangler, så kan vi glemme å spørre om ting som kan avdekke vold/overgrep*”. D3 mente også:

At vi har en måte å gjøre undersøkelser på, men så er det også den risikoen at vi kan unngå å legge merke til ting som er en bekymring fordi vi er så opptatt av å følge modellen, fordi vi er rigide kanskje.

Informanter i de andre fokusgruppene nevnte også det D3 sa i dette utsagnet, at de kunne bli for rigide når det gjaldt å følge modellen til punkt og prikke.

6.4 utfordringer ved bruk av Vestlandsmodellen

Gjennom fokusgruppene kom det frem både utfordringer knyttet generelt til arbeidet i barneverntjenesten, samt utfordringer knyttet direkte mot Vestlandsmodellen. Noe av det som var gjentakende gjennom fokusgruppene var arbeidsmengden, ressursbruk og tid.

6.4.1 Arbeidsmengde

Det var felles for alle fokusgruppene at arbeidsmengde var noe som opplevdes som utfordrende. B1 nevnte at *“vi blir pålagt mer oppgaver enn hverdagen rommer”*. Noe som også A1 mente *“en har som oftest som saksbehandler og familieterapeuter altfor fulle kalendere”*. Flere pekte på at Vestlandsmodellen i seg selv krever mye arbeid. A1 sa for eksempel at *“Vestlandsmodellen er lagt opp sånn, har du to samtaler med mor så skal far få to samtaler og”*. Det skal altså tilbys likt mellom foreldre, noe som kan bidra til at arbeidsmengden doubles.

En av fokusgruppene var opptatt av at det var små kontor versus store kontor, og at dette hadde en betydning. B2 sa:

Vi har ikke helt greid å lande på hvordan dem skal bli hensiktsmessig her hos oss. Vi har snakket med de andre kontorene som er større så merker vi en sånn forskjell på hvordan man tenker på akkurat det der. Kjempe vanskelig for oss å få til. Så vi har juksa mye med sånne ting. Kan hende den er litt ambisiøs, har litt høye idealer. Men det er jo bra.

Alle kontorene nevnte psykoedukasjonen, og at det krevde flere kontaktpersoner. B3 sa *“vi skal også være to stykker. 12 timer med psykoedukasjon med foreldre, og skal i tillegg rekke å ha barnesamtale mellom disse. Det er et puslespill”*. E3 nevnte at en undersøkelse etter Vestlandsmodellen ble mye organisering i forhold til at det skulle passe for alle:

Er jo ofte dette som har gjort at det har stoppet litt opp, at det har vært vanskelig, deres kalender skal passe opp med undersøkelsesplanen som er laget. Det er heller ikke kontaktpersonene som skal ha psykoedukasjonskurset, og det skal passe med deres kalender også.

6.4.2 Ressurser

Vestlandsmodellen ble beskrevet som ressurskrevende i fokusgruppene. Dette gjaldt både at Vestlandsmodellen krever at det skal være to kontaktpersoner, samt en nøytral som skal holde psykoedukasjonskurset. Det omhandlet også de mindre kommunene der det generelt er mindre ressurser enn i de store kommunene.

A1 sa at *“ressurskrevende er noe som andre har sagt, altså at en skal være to, for det kan være krevende for små enheter”*. A2 var enige i dette, og sa *“det er ganske sånn kort tidsperiode hvor en skal greie å dytte inn denne psykoedukasjonen som er relativt omfattende med lite kontor og lite ressurser så den er litt krevende for oss”*. En annen informant påpekte at de hadde brukt opp halve kontoret da det krever så mye ressurser å gjennomføre modellen. A2 understreket at det var viktig å få en evaluering av Vestlandsmodellen:

Det kan jo hende vi holder på å innføre en praksis som er helt hakkende gale. Så det er jo kjempeviktig å få en evaluering av dette, sånn at vi ikke, at dette går helt gale sånn sett. Kan hende den er for omfattende. At det er det en evaluering vil si, det blir for stort og for krevende å sette seg inn i dette og bruke denne, så det ender med å ikke bruke modellen i det hele tatt.

Flere av fokusgruppene mente at det burde utløse noen ressurser når man valgte å satse på Vestlandsmodellen i kommunen. A1 sa *“men jeg hadde ønsket at det ble prioritert mer ressurser til de som ville være med i ressursgruppen og at lederne vektla dette”*. C3 nevnte at *“det burde nesten følge med noen ressurser om kommunen velger å bruke den”*. B3 satt spørsmål ved bruk av ressursene på kontoret, og sa *“hvorfor skal vi være to stykker, når vi har en voldsavklaring der det bare er en. Da er det lett for å bare bytte, hvis vi skal dele ressursene så må det bli sånn”*.

6.4.3 Tidkrevende

Tidkrevende var noe som var gjentakende gjennom fokusgruppene. En av fokusgruppene sa at å gjennomføre en undersøkelse etter Vestlandsmodellen tilsvarte to vanlige undersøkelser. B3 sa:

Vi må nesten sette datoene før man setter i gang med psykoedukasjon, eller så drar det seg ut, og man får det ikke til, så der må vi få en bedre rutine. Når kurset drar så langt ut, så har de kanskje akkurat fått andre del, så må man bare skyndte seg med kartleggingssamtale og gjennomgang av opplysninger og oppsummering for å rekke alt innenfor frist, så.

Alle fokusgruppene satt spørsmål ved hva de kunne forvente av familiene. D3 sa:

Blir gjerne ukentlige treff for å få det til å gå opp, det er jo en del å kreve av folk, at de skal snakke med oss hver uke, eller at vi skal være hjemme hos de. Hadde kanskje vært greit å ha litt mer enn 3 måneder til undersøkelsen.

En av informantene mente at bruk av Vestlandsmodellen burde automatisk bety utvidet frist på undersøkelsen da den var så omfattende. C3 uttrykte at det var *“fint at samtalen er begrenset til 1 time”*. Det C3 mente var den første samtalen der flere kontaktpersoner før sa at de brukte flere timer på å høre om konflikten, og at den nå var begrenset til en time. Et av kontorene var enige med at modellen var tidkrevende, men A4 sa samtidig *“vi snakket litt om hvor mye tid vi bruker på en undersøkelse, spesielt i høykonfliktsaker, men nå når vi har fått Vestlandsmodellen, så bruker vi fortsatt mye tid, men mindre”*.

A1 var opptatt av at det tar tid å få til endring i praksis, og sa *“når vi har prøvd dette etter et eller to år, altså generelt en endringsprosess tar jo tre år”*.

6.5 Fordeler ved bruk av Vestlandsmodellen

Gjennom fokusgruppene kom det frem hvilke fordeler kontaktpersoner i barneverntjenesten har opplevd ved bruk av Vestlandsmodellen. Det ble blant annet lagt tydelig vekt på at selve gjennomførelsen av arbeidet ble mer likt og at det ble tydeligere hvordan barnevern og foreldre skulle forholde seg til hverandre og saken.

6.5.1 Lik praksis

Mange av informantene var enige om at lik praksis innad i tjenestene var en stor fordel. Informant A1 sa *“det er noe med å gjøre noenlunde likt”*. Flere mente at både de ansatte i barnevernet og foreldrene opplevde det som en betryggelse at selve gjennomføringen i slike saker skulle være lik. Ikke bare er det likt fra sak til sak, men også mellom foreldrene. Informant A4 sa *“foreldrene sitt behov for å bli opplevd, eller ha følelsen av å være likeverdige, ha tilliten til at vi gjør det likt”*. At foreldrene får denne følelsen av trygghet og tillit opplevde fokusgruppene som utelukkende positivt. Informant A4 sa også *“den første samtalen er de veldig positive, tenker at det er så fint at det er likt”*.

Alle fokusgruppene var opptatt av hvordan formidlingen av informasjon hadde blitt mer synkronisert. De hadde fått tilbakemeldinger fra foreldre som satt pris på å få lik informasjon til lik tid. B4 sa det slik *“de setter pris på at vi sender en felles tekstmelding når det er informasjon om noe, og at de vet at det er en lik avtale som ligger i hvert sitt hjem”*.

Flere av fokusgruppene snakket også om hvordan kontrakten som utarbeides i første samtale bidrar til en ansvarliggjøring. Både foreldrene og kontaktpersonene i barnevernet får noe rent fysisk å forholde seg til, noe som fører til en klarhet knyttet til målet med undersøkelsen.

6.5.2 Rolleavklaring

Flere av informantene snakket om hvordan Vestlandsmodellen var med å bidra til en tydeliggjøring av roller i saker som omhandler høykonflikt. Informant A1 sa *“vi må være mer tydelig med hva som er vår rolle og hva som er deres som foreldre i forhold til lovverket”*.

En av fokusgruppene snakket om hvordan barnevernet tidligere ikke skulle inn i slike saker, og at dette vanligvis ikke har vært barneverntjenestens sitt arbeid. Også en annen fokusgruppe diskuterte denne problemstillingen, informant B2 sa *“vi blir tydeligere på hva vi holder på med og hva vi kan brukes til og ikke”*. Det ble lagt vekt på at kontaktpersonene kan vise til Vestlandsmodellen, og på den måten avklare hva som er deres rolle og hvordan de skal forholde seg til både barn, foreldre og saken som helhet. A2 beskrev det på denne måten *“ryddig opp mot familiene og at vi med en modell eller et verktøy kan avklare vår rolle overfor familiene”*.

Alle fokusgruppene snakket om hvordan denne tydeliggjøringen av roller også påvirket konflikttema. Ved å presentere sin hensikt og sine mål opplevde informantene at presset om å løse konflikten avtok. B2 sa *“det er et lite ansvar som er tatt av skuldrene våres”*. Foreldrene fokuserer ikke like mye på hvordan barnevernet kan løse konflikten da det er avklart at det ikke er et mål i seg selv. Informantene pekte på at dersom konflikten ble løst var det positivt, men i utgangspunktet er ikke dette noe som er i fokus. Informant A4 sa det slik *“vi skal ikke løse konflikten. At å tydeliggjøre dette i første samtale for foreldrene, tenker jeg at er en god hjelp for dem og oss i denne saken”*.

Flere informanter snakket også om at det nå var lettere å holde kursen med hva de faktisk holdt på med. Kontaktpersonene i barnevernet ble ikke like ofte satt ut av spill med lange telefonsamtaler. Informantene beskrev hvordan foreldre ofte har prøvd å overtale dem til å ta parti eller løse konflikten, men at de opplevde mindre av dette nå.

6.5.3 Struktur

Både tydeliggjøring av roller og bedre struktur ble gjentatt flere ganger i alle fokusgruppene. B2 fortalte at *“tidligere fikk vi hvert fall tilbakemeldinger på kaoset vårt. Dere hjelper jo oss ikke, dere bidrar ikke med noe nyttig. Kanskje fordi vi ikke fikk avklart forventningene godt nok i starten”*. Det B2 mente her var at de ofte kunne få negative tilbakemeldinger fra foreldre, og at dette kunne henge sammen med at ikke rollene var ordentlig avklart.

Flere informanter snakket om hvordan det var å ha noe konkret og håndfast å lage en plan ut ifra. A3 beskrev at *“dette er noe vi følger, og dette er noe dere forplikter dere til å gjøre”*. Fokusgruppene snakket om hvordan det var positivt at strukturen Vestlandsmodellen bidrar

med omhandler både foreldre og dem selv. B2 sa at *“og at det både rydder for deg som saksbehandler, men og kan rydde for de du skal jobbe med”*.

Alle fokusgruppene mente at arbeidet med høykonfliktsaker hadde blitt enklere og mer forutsigbart. De begrunnet det med at Vestlandsmodellen fungerte som en *“oppskrift”* der du har en fast rutine å følge. E3 forklarte at *“når du lager den undersøkelsesplanen, at alle disse tingene her skal jeg”*. Flere var enige i dette. Argumentene til informantene handlet i hovedsak om hvordan modellen kan bli brukt som et oppslagsverk og at det er stegvis forklart hva neste arbeidsoppgave går ut på. C3 forklarte det på denne måten *“det var lett å sette seg inn i den, printet ut, leste steg for steg, ha som oppslagsverk”*.

Flere informanter beskrev hvordan Vestlandsmodellen blir brukt som en formell avtale og hvordan den legger til rette for en tydelig agenda for de forskjellige møtene. Det blir tydelig gjort rede for hva foreldrene forplikter seg til, hva barneverntjenesten forplikter seg til og hva formålet med undersøkelsen er. Noe alle fokusgruppene var enige om at førte til en veldig god struktur i hele undersøkelsesprosessen.

6.5.4 Ivaretagelse av barneperspektivet

Flere av fokusgruppene pekte på hvordan Vestlandsmodellen bidrar til å ivareta barns interesser når det er snakk om høykonfliktsaker. Flere av fokusgruppene kunne beskrive hvordan arbeidet med høykonfliktsaker hadde forandret seg. Vestlandsmodellen har bidratt til at barnet har fått mer fokus, A3 sa *“jeg klarer mye bedre å ha fokus på barnet nå enn jeg hadde før”*.

Det var en enighet blant informantene at disse sakene har vært altoppslukende og så krevende at barnet har blitt satt litt til siden, både av foreldre og barnevernet. Fokuset har tidligere vært på konflikten, mens barnet har fått lite rom til å uttrykke seg. I alle fokusgruppene ble det diskutert at det er svært positivt hvordan Vestlandsmodellen legger vekt på hvordan denne opplevelsen er for barnet. A3 sa *“i tillegg til å hjelpe oss med å fokusere på barnet, hvordan er dette for barnet ditt”*. Det har tidligere vært så stort fokus på konflikttema at barnet nesten kunne bli glemt. Informant A2 sa *“at vi nesten kunne glemme å hente inn informasjon, og snakke med unger og”*. Nå kunne informantene fortelle at barneperspektivet hadde fått en større plass i modellen. I tillegg at det var noe de tok med inn i alle samtaler da det er viktig

at foreldrene også husker på barnet som står i midten av deres konflikt. Det ble også påpekt av en informant, B4, at “*Vestlandsmodellen også bidrar til at barna kan oppleve struktur og forutsigbarhet i en ellers kaotisk tid*”. Informant A4 påpekte at de ikke hadde nok erfaring enda til å si hvordan bruken av Vestlandsmodellen påvirker barn.

7.0 Drøfting

Hensikten med denne masteroppgaven var å evaluere Vestlandsmodellen, samt undersøke hvordan kontaktpersoner opplevde modellen som et verktøy i undersøkelsen av høykonfliktsaker i barneverntjenesten. Gjennom den tematiske analysen fant vi fem hovedtemaer, samt 15 undertemaer. Det første temaet fikk navnet “etterspørsel” med undertemaene behov for modeller og en økning i høykonfliktsaker. Det andre hovedtemaet omhandlet utfordringer knyttet til implementering av Vestlandsmodellen der forsinkelser, ledelse og opplæring ble løftet frem. Vi hadde i fokusgruppene fokus på hvor mange av kontaktpersonene i barneverntjenesten som hadde benyttet modellen i praksis. Både tilpasset bruk og risiko ved bruk av modellen ble diskutert. Utfordringer knyttet til bruk av Vestlandsmodellen ble et hovedtema, i tillegg til hvordan arbeidshverdagen i barneverntjenesten er generelt, der arbeidsmengde, ressurser og tid ble drøftet. Alle fokusgruppene mente at det var flere fordeler med Vestlandsmodellen. Dette omhandlet lik praksis, at den bidro til en rolleavklaring og struktur i undersøkelsen, i tillegg til at den ivaretok barneperspektivet. Vi vil i dette kapittelet drøfte funnene våre opp mot relevant teori og forskning.

7.1 Økning i konfliktsaker

Det har de siste årene vært en økning i høykonfliktsaker. Man kan se dette i sammenheng med at det har vært en økning i bekymringsmeldinger sendt til barneverntjenesten som omhandler familier i konflikt (Sudland & Neumann, 2021, s.2-3). Informantene som deltok i fokusgruppene hadde også erfart en økning i disse sakene, samt hvordan de har endret seg i omfang. De tok blant annet opp at det tidligere aldri var omsorgsovertakelse i høykonfliktsaker, men at de hadde vært i fylkesnemnda på grunn av konfliktnivået innad i familier de senere årene. En kan stille spørsmål ved hva som har endret seg med tanke på at det både har vært en økning i høykonfliktsaker som meldes til barneverntjenesten, men også innholdet og alvorlighetsgraden i disse sakene. Ser vi på forskning gjort på dette feltet kommer det tydelig frem at det finnes generelt lite kunnskap om hva barnevernets rolle er i høykonfliktsaker, samt at det er et behov for veiledning knyttet til slike saker (Jevne & Utvik, 2012, s. 24). Dette kan også sees i sammenheng med at fokusgruppene uttrykte at de opplevde høykonfliktsaker som energitappende og krevende. Dette samsvarer også med hva

Sudland & Neumann (2021) presenterer, at høykonfliktsaker er vanskelig å håndtere, samt at det er svært tidkrevende.

Informantene i fokusgruppene var enige i at det var et stort behov for et arbeidsverktøy som kunne bidra til å lette arbeidet i høykonfliktsaker. Ved at kontaktpersoner i barneverntjenesten har et felles ønske om en modell som Vestlandsmodellen, kan man ifølge Kotter (2012) si at de har oppnådd ett av åtte krav for en suksessfull endringsprosess. Han sier at det må opprettes en følelse av at endring haster for å oppnå et godt samarbeid mot det endelige målet (Kotter, 2012, s.37). På bakgrunn av denne økningen kom det frem gjennom fokusgruppene at Statsforvalteren utarbeidet et mandat til å utvikle en modell som kunne bli brukt i saker knyttet til høykonflikt.

Blase et al. (2005) presenterer seks faser han mener må være til stede for å gjennomføre en suksessfull implementeringsprosess. Her handler også første fase om å kartlegge hvilke behov som skal dekkes, men grunnlaget for å gå videre i prosessen vil basere seg på formelle og uformelle krav gruppen ønsker å tilfredsstille. For å lette implementeringsprosessen skal resultatet av disse kravene vise seg i en tydelig plan som består av oppgaver og en tidslinje (Blase et al., 2005, s. 15). Selv om behovet for et arbeidsverktøy blir dekket ved hjelp av Vestlandsmodellen, kan man hevde at planer og tidslinjer har vært utfordrende å følge. Informantene rapporterte om forsinkelser på grunn av covid-19, skifte i lederskap og til dels opplæringsløpet. Ved prosjektoppstart i 2018 kan det tenkes at det ble laget en tydelig plan og tidslinje, og at prosjektlederne hadde sett for seg at de var kommet lengre i prosessen per dags dato. Samtidig påpeker Blase & Fixen (2009) at implementering av en ny praksis gjerne tar to-fire år. Dette kan ses i sammenheng med utfordringene knyttet til Vestlandsmodellen og implementeringen av denne.

7.1.1 Høykonflikt - ikke barnevernets oppgave?

Hva som er de faktiske oppgavene til barnevernet har vært vanskelig å vurdere når det kommer til saker som omhandler høykonflikt, noe som viser seg både i informasjon fra informantene og i relevant forskning. Derfor vil det nå bli drøftet hva fokusgruppene omtalte som utfordrende med tanke på hva som er deres plikt kontra hva familiene forventer. Forholdet mellom barnevernloven og barneloven kommer tydelig frem når det gjelder høykonflikt (Jevne & Ulvik, 2012, s.21). Fokusgruppene nevnte skjæringspunktet mellom

barnevernlov og barneloven, og at familier i konflikt tidligere ikke ble regnet som barnevernets ansvar. Dette henger sammen med at det er familievernkontoret som har meklinger, samt regulerer samvær og barnets bosted (Jevne & Ulvik, 2012, s.21). Barneverntjenesten har derimot en plikt til å sikre at barn som lever under forhold som kan skade deres helse og utvikling får nødvendig hjelp og omsorg til rett tid (Barnevernloven, 1992, §1-1). Sudland & Neumann (2021) presenterte at det er vanskelig for barnevernsansatte å vurdere om barnet blir skadelidende av å forbli i hjemmet i høykonfliktsaker. Begrunnelsen for dette er at det kom frem i fokusgruppene, og i forskning generelt, at barnevernsansatte opplever at dette er familier som er vanskelig å samarbeide med. De har vansker med å samle informasjon om familien da det er mye fokus på konflikt, konkurrerende- og nedsettende atferd mellom foreldre, og manglende forståelse for hvordan det påvirker barnet (Sudland & Neumann, 2021, s.136). En kan tenke seg at kontaktpersonene i barnevernet har utfordringer med å se barnet da all fokuset ligger på konflikten og hvem sin feil alt er. Dette rapporterte også informantene i fokusgruppene, at barnet ofte ble glemt oppi alt kaoset. Man kan sette spørsmål ved om det kan være forvirrende for familier om hvilke instanser som kan hjelpe med hva. En kan derfor hevde at dette gjenspeiler behovet for modeller og verktøy i arbeidet med høykonfliktsaker, samt en rolleavklaring. På denne måten kan det komme tydeligere frem hva som er barneverntjenesten og familievernets rolle, og hva familiene kan forvente i møte med tjenestene.

7.2 Kunnskap og kompetanse om Vestlandsmodellen

I dette avsnittet vil vi blant annet drøfte hvilke erfaringer de ansatte i barneverntjenestene har hatt med opplæringsprosessen knyttet til Vestlandsmodellen. Samtidig vil vi presentere hvilke kunnskap og kompetanse informantene selv føler de har rundt bruken av modellen.

Når en organisasjon skal gjennom en endringsprosess vil dette føre med seg forandringer i hele praksismiljøet. Dette innebærer blant annet at kompetansenivået til de ansatte må heves, i denne sammenheng knyttet til hvordan man bruker Vestlandsmodellen og jobber med høykonflikt (Blase et al., 2005, s. 16). Gjennom fokusgruppene kom det tydelig frem at opplæringsprosessen til de ansatte i barnevernet har vært varierende. Fokusgruppene mente at gjennomgangen av selve Vestlandsmodellen og hvordan man bruker denne, muligens ikke hadde vært grundig nok. Kotters (2012) fjerde og femte fase i prosessen med endringsarbeid handler om hvordan man skal styrke de ansatte når noe nytt skal implementeres. Han påpeker

blant annet at det er viktig å gi de ansatte en felles visjon, samt tilstrekkelig opplæring (Kotter, 2012, s. 119). Ut fra informasjonen fra fokusgruppene kan det stilles spørsmål ved om dette har blitt gjort. Fokusgruppene diskuterte hvordan de hadde måttet stå for en del av opplæringen selv, og at deler av modellen egentlig ikke var klar. Det ble også snakket mye om at dette er en modell man må jobbe seg gjennom for å forstå. Begrepet “learning by doing” ble brukt, men at de likevel savnet mer opplæring underveis i læringsprosessen.

Psykoedukasjonskurset ble også nevnt flere ganger da mange av informantene mente dette ikke var ferdigstilt og klart til bruk. De som har tatt i bruk Vestlandsmodellen må være klar over at det tar tid å bli vandt til en ny måte å jobbe på. Kompetanseheving en del av endringsarbeid, i tillegg er det viktig at kontaktpersonene er klar over at forandringer ikke skjer parallelt, men vil variere fra person til person (Blase et al., 2005, s. 16). For å gjennomføre en endring trengs det nemlig tid og rom for å øve. I tillegg er dette en modningsprosess, noe som kan være vanskelig å ta hensyn til når man står midt i prosessen.

De som benytter Vestlandsmodellen skal ikke bare utvikle kompetansen sin knyttet til modellen, men også høykonflikt generelt. Det kom frem i funnene til Saini et al (2012, s. 1311) at barnevernsansatte mente det var vanskelig å definere høykonflikt og hva som ligger i begrepet. I studien til Saini et al (2012, s. 1310) påpeker informantene at for å kunne jobbe effektivt med høykonfliktsaker hastet det å utvikle et verktøy som kunne tilby en felles tilnærming til disse sakene. På denne måten kan en si at kontaktpersoner i barneverntjenesten må ha en klar definisjon og mening om hva som kjennetegnes som høykonflikt da det er dem som skal få tilbud om Vestlandsmodellen. Dette kan sees i sammenheng med det Helland & Borren (2015, s.6) presenterer. De påpekte at for å kunne utarbeide målrettede hjelpetiltak for familier i høykonflikt var det viktig med kunnskap om hva som kjennetegner høykonflikt. Ser vi på disse funnene kan det tenkes at det blir utfordrende å jobbe med saker som omhandler høykonflikt. Bakgrunn for dette kan være at de ansatte føler de ikke har god nok kunnskap om høykonflikt, forståelse for hva som ligger i definisjonen og mangler generell kjennskap til familier i konflikt.

7.2.1 Prioritering blant lederne

Nå vil vi se nærmere på forskjellene mellom de ulike barnevernskontorene når det kommer til opplæring i Vestlandsmodellen. Vi vil ta for oss ulike faktorer som kan ha hatt innvirkning på

opplæringsprosessen, blant annet hva lederne for implementeringen har prioritert og hva som kunne blitt lagt mer vekt på. Det vil bli presentert hvilke konsekvenser som kan forekomme dersom lederne ikke er engasjerte eller støttende, samt hva som må til for å holde motivasjonen til de ansatte oppe.

Kotter (2012) snakker om viktigheten av motivasjon innad i hele tjenesten når man skal implementere en ny praksis. Gjennom fokusgruppene kom det frem at implementering hadde vært ekstra vanskelig på grunn av mye skifte i lederskap, og at de ikke hadde hatt ledere som kunne nok om Vestlandsmodellen. Flere av fokusgruppene nevnte dette, i tillegg til hvordan skifte blant kollegaer hadde vært utfordrende å stå i midt i denne prosessen. Dette gjenspeiler seg i det som blir sagt når det gjelder mangel på ansatte i barneverntjenesten, samt flere sykemeldinger (Aamodt et al., 2020). Man kan argumentere for at implementeringen av Vestlandsmodellen har vært utfordrende da det har vært lite prioritert blant lederne.

Bakgrunnen for dette er fordi de ansatte har måtte stå for mye av opplæringen selv, samt at de som egentlig ikke har ansvaret for å implementere Vestlandsmodellen har måttet være pådriver for det. Kotter (2012, s. 68) snakker om tre element som må være til stede for at endringsarbeid skal lykkes. Disse tre elementene er tillit, et felles mål samt riktige personer til å drive denne type arbeid. I tillegg er det viktig med kompetanseheving blant personalet (Blase et al., 2005, s. 16).

Tar man utgangspunkt i de fasene både Blase & Fixen (2009) og Blase et al. (2005) presenterer kan man si at implementeringen av Vestlandsmodellen ikke er fullført. Grunnlaget for dette er at mange av kravene som blir presentert ikke er på plass. Siden fjerde fase av implementeringsprosessen blir omtalt som full implementering (Blase & Fixen, 2009) eller full drift (Blase et al., 2005, s.16) kan man si at prosjektet med Vestlandsmodellen fortsatt befinner seg i tredje fase. Tredje fase vil være starten på full implementering, og prosjektet er fortsatt i en sårbar posisjon da det kan virke overveldende med så store forandringer. Når de ansatte i barnevernet føler de ikke har fått tilstrekkelig med opplæring kan dette få negative konsekvenser for implementeringen av Vestlandsmodellen. Det er viktig at lederne bestemmer seg for at dette er noe de skal satse på. Selv om det er tenkelig at dette prosjektet befinner seg i tredje fase er det likevel nødvendig med god støtte fra lederne, selv om dette bare blir omtalt i fjerde fase (Blase et al. 2005, s.17). En kan tenke seg at hvis ikke lederne bestemmer seg for dette, så vil tjenesten bruke mye tid på å sette seg inn i noe som kanskje ikke vil bli brukt i senere tid. Man kan derfor argumentere for at det vil være

bortkastet dersom hele tjenesten, og spesielt lederne, ikke tar et standpunkt og legger til rette for implementering.

Det er som sagt positivt med ledere som tar initiativ og er pådriver for ny praksis. Av de fire fokusgruppene så var det spesielt et kontor som var fornøyd med leders prioritering knyttet til Vestlandsmodellen. De sa akkurat det som flere andre fokusgrupper pekte på at de savnet, og det var at lederen deres hadde bestemt at de skulle fortsette å være med i prosjektet, og at dette skulle de satse på. De hadde et treffpunkt med en av prosjektlederne, og de opplevde at etter det så hadde ting løsnet. Alle fokusgruppene hadde derimot hatt utfordringer knyttet til implementeringen. Man kan tenke at dette henger mye sammen med hvordan det er å arbeide i barneverntjenesten generelt. Alle fokusgruppene har en ressursgruppe, og det er dem som får opplæring i Vestlandsmodellen. Formålet med ressursgruppen er at de skal få erfaringer med modellen, og deretter ta det ut i teamene sine og lære dem. Som vi senere kommer tilbake til så har barneverntjenesten utfordringer knyttet til tidspress, arbeidsmengde og ressurser. En kan hevde at om ressursgruppen skal gi kollegaer opplæring i Vestlandsmodellen så kan dette by på noen utfordringer. De skal ikke bare ha tid til å gi kollegaer opplæring, den skal også være så grundig at de føler mestring når de tar modellen i bruk.

Å endre en allerede etablert praksis innebærer kompetanseheving blant personalet, samtidig som det må skje endringer i den administrative delen av tjenesten (Blase et al., 2005, s. 16). Lederne har ansvar for at de ansatte får hevet sin kompetanse og at den får modnet. I tillegg skal det bli lagt til rette for at man får tid til å bruke og øve seg på den nye praksisen. En forutsetning vil da være ledere som prioriterer god opplæring, og gjør det mulig for de ansatte å trene seg i bruken av Vestlandsmodellen. Ut ifra hva fokusgruppene fortalte virker det som at enkelte ledere ikke gir sine ansatte optimal oppfølging og tilrettelegging. Man kan tenke seg at dette er svært lite motiverende, samtidig som man kan risikere at flere i ressursgruppen slutter, slik som flere av fokusgruppene har nevnt. Dette kan igjen føre til mangel på ansatte som vet hvordan Vestlandsmodellen brukes.

7.3 Nye måter å jobbe med høykonflikt

Nå vil det bli beskrevet hvordan fokusgruppene har opplevd ulike endringer i arbeidsmåte etter de tok i bruk Vestlandsmodellen. Det er både positive og mer utfordrende sider ved dette

arbeidsverktøyet, noe som nå vil bli diskutert nærmere. For noen viser det seg at det har vært vellykket å jobbe i team, mens andre har opplevd det som mer utfordrende. I tillegg vil vi diskutere hvordan fokusgruppene har flyttet fokus bort fra konflikten ved hjelp av modellen.

Vestlandsmodellen er en ny modell i arbeidet med høykonfliktsaker. Gard & Wæhler (2019) delte sine erfaringer med høykonfliktsaker, og sa at de hadde lyktes med å arbeide i team. De uttrykte at ved å være to så kunne man avklare roller og hjelpe hverandre. Både foreldrene og barnet fikk mulighet til å skrive to sider om deres opplevelse av konflikten der foreldrene skulle ha fokus på barnet og barnets behov. Slik man utfører en undersøkelse etter Vestlandsmodellen er noe lignende erfaringene Gard & Wæhler (2019) har gjort seg. Bakgrunnen for dette er at det er fokus på å være to kontaktpersoner i møte med foreldrene (Heggland, 2021). En kan hevde at dette er gunstig da det kan bidra til å holde fokuset vekk fra konflikten, og å utfylle hverandre. Den ene kan observere og gjerne notere, mens den andre styrer dialogen. Fokusgruppene påpekte hvordan det opplevdes som betryggende at det er to kontaktpersoner da det blir lettere å ikke ta parti, at det er noen som kan modellen, samt en å diskutere med. De tilføyde at det også opplevdes som tillitsskapende for foreldrene at de var to. På den andre siden opplevde enkelte av informantene at de hadde gjennomført en undersøkelse med Vestlandsmodellen, men at de hadde for det meste vært alene. Man kan dermed sette spørsmål ved om det er gjennomførbart å tenke at man hele tiden skal være to kontaktpersoner. Vestlandsmodellen har innført et psykoedukasjonskurs, noe som er tilsvarende det Gard & Wæhler (2019) nevner om at foreldre og barnet skal skrive to sider om situasjonen deres. Psykoedukasjonskurset er ment for å opplyse om hva konflikter kan gjøre med dem som foreldre, samt hvordan det kan påvirke barnet deres (Heggland, 2021).

I motsetning til Vestlandsmodellen og Gard & Wæhler (2019), er Bøe & Høigilt (2021) opptatt av at foreldre bør tre inn i ulike roller gjennom rollespill for en rik og dialogisk praksis. De mener at utøvere som arbeider med høykonflikt ikke bør fokusere på å kartlegge og løse konflikten, men mer deltakelse i aktiviteter og samhandling som inviterer dem til å se situasjonen deres på nye måter. Flere av informantene i fokusgruppene oppga at før de fikk Vestlandsmodellen så forsøkte de gang på gang å løse konflikten da de ble så dratt inn i den. De uttrykte at de nå klarte bedre å huske på hva deres oppgave var, og at det er barnet de jobber for. En kan relatere det Bøe & Høigilt (2021) sier om at utøvere ikke bør fokusere på å kartlegge og løse konflikten med det målet Vestlandsmodellen har, som er å bevege fokus vekk fra konflikten (Heggland, 2021). En kan samtidig hevde at det vil være vanskelig å

fjerne fokuset på konflikt helt da utgangspunktet mellom foreldre i høykonflikt og barnevernet vil være en bekymringsmelding som mest sannsynlig omhandler høy grad av konflikt i hjemmet. Man kan derfor sette spørsmål ved om konflikt alltid vil være et underliggende tema, og en av grunnene for kontakten med hjelpeapparatet.

Gjennom fokusgruppene kom det frem at flere av informantene ikke brukte Vestlandsmodellen som helhet, men brukte deler av den i ulike saker. Fase tre i implementeringsprosessen blir omtalt som innledende implementering av både Blase et al. (2005) og Blase & Fixen (2009). De presiserer at forsøket på implementering gjerne tar slutt i denne fasen. Dette er et sårbart stadiet da nye program ofte sliter i starten og troen på noe nytt kan variere blant de ansatte. Hvordan flere informanter sier de velger å bare bruke deler av Vestlandsmodellen kan tyde på hvor omfattende den faktisk er. Implementering er en kompleks prosess som gjerne virker overveldende (Blase et al., 2005, s. 16). Basert på informasjonen fra fokusgruppene kan man tenke seg at flere av informantene mener Vestlandsmodellen er ambisiøs. Dette ble også løftet frem i en av fokusgruppene som nevnte at modellen muligens hadde høye idealer. Samtidig kunne dette bli sett på som en positiv faktor da det gav kontaktpersonene noe å strekke seg etter.

En fokusgruppe problematiserte hva de skulle gjøre dersom de oppdaget at det var en høykonfliktsak uten at de hadde forberedt seg på at de skulle bruke modellen. En annen fokusgruppe mente det måtte mye organisering til for å gjennomføre en sak med Vestlandsmodellen og at hvis noe gikk skeis, så ville hele planen skli ut. Vestlandsmodellen er utarbeidet på bakgrunn av at antall høykonfliktsaker har økt, kontaktpersoner opplevde sakene som utfordrende og for å lette arbeidet i undersøkelser i barneverntjenesten (Heggland, 2021). Man kan sette spørsmål ved om Vestlandsmodellen bidrar til å lette arbeidet med høykonfliktsaker da den krever mye organisering, samt at hvis noe skulle skje så vil hele planen skli ut. En kan tenke seg at i en hektisk og uforutsigbar hverdag, slik som i barneverntjenesten, kan det være utfordrende å skulle følge en fullstendig undersøkelse etter Vestlandsmodellen. Bakgrunnen for dette er om ikke noe kan bli avlyst uten at hele planen rakner, og man må omorganisere alt for at man skal klare å fullføre jobben sin.

7.4 Oppgaver dagen ikke rommer

I dette avsnittet vil vi drøfte hvordan Vestlandsmodellen muligens bidrar til en større arbeidsmengde for kontaktpersonene i barnevernet. Det blir drøftet hvordan en modell som er ment til å lette arbeidet, kanskje bidrar til at det blir mer omfattende å gjennomføre undersøkelser.

Arbeidet i barneverntjenesten er utfordrende da det er mangel på tid, bemanning og ansatte (Aamodt et al., 2020). Barneverntjenesten har tre måneder på å undersøke en sak (Barnevernloven, 1992, §4-3), og det er mange møter, samtaler, journalføring og skrivearbeid (Seim, 2020). Flere fokusgrupper var opptatt av omfanget av Vestlandsmodellen, og hvor mye arbeid som faktisk ligger bak bruken av den. Dette innebærer at kontaktpersoner må få opplæring, og som det også har blitt nevnt, at noen har måttet stå for mye av opplæringen selv. Noen av informantene mente at siden Vestlandsmodellen har fokus på at alt skal gjøres likt, vil det føre til en økning i arbeidsmengde for kontaktpersonene. For eksempel snakket en fokusgruppe om hvordan arbeidsmengden kan dobles ved at begge foreldrene skal få tilbudet om like mange samtaler. En kan dermed stille spørsmål ved hvilke hensyn som har blitt tatt knyttet til barnevernets arbeidsmengde, på en modell som egentlig skal lette arbeidet.

En fokusgruppe sa at dersom det skulle gjennomføres en Vestlandsmodell undersøkelse, så ville det tilsvare to vanlige undersøkelser. I en allerede travel hverdag skal tjenestene lære seg en ny arbeidsmodell, samt ta den i bruk uavhengig av hvor mange ressurser som trengs. En fokusgruppe la også vekt på at implementering av en ny modell kan variere fra kontor til kontor. Blase et al. (2005) snakker om akkurat dette, hvordan forandringene vil variere og oppleves ulikt fra person til person. Det vil også variere avhengig av tjenesten og en slik prosess vil ikke foregå parallelt eller jevnt i hele tjenesten. Med tanke på at Vestlandsmodellen skal implementeres samtidig i flere forskjellige barneverntjenester, vil det være et stort spenn i hvor langt de har kommet i implementeringsprosessen. En fokusgruppe undret seg over om Vestlandsmodellen kom til å bli brukt på en hensiktsmessig måte på deres kontor. Ser man for seg utfordringene Blase et al. (2005) presenterer, tar de utgangspunkt i at implementeringsprosessen foregår i en enkelt tjeneste. En kan da tenke seg at det er flere utfordringer knyttet til implementeringen av Vestlandsmodellen når den skal tas i bruk i flere tjenester samtidig. Selv om det var planlagt at opplæringen skulle være lik på alle kontor, har

uforutsette faktorer påvirket i hvilken grad de ulike barneverntjenestene har kunnet delta, som for eksempel covid-19 pandemien.

7.4.1 Ressurser i barneverntjenesten

Nå vil vi presentere utfordringer knyttet til ressursbruk i barneverntjenesten. Dette gjelder både de generelle ressursene innad i tjenestene, men også hvordan Vestlandsmodellen krever mye av hver enkelt kontaktperson. Det ble presisert at spesielt de mindre barnevernkontorene opplevde utfordringer med modellen på grunn av hvor mange ressurser det var bruk for.

Barneverntjenesten er preget av mangel på ressurser. Dette kan bety at det er mangel på kontaktpersoner, samt at det ikke er uvanlig at flere er sykemeldte i tjenesten (Seim, 2020). Vestlandsmodellen ble gjennom fokusgruppene beskrevet som ressurskrevende. Informantene påpekte blant annet at Vestlandsmodellen krever to kontaktpersoner, samt noen til å holde psykoedukasjonskurset. Det ble problematisert at ressursbruk kunne være utfordrende for mindre kommuner, da de gjerne har mindre ressurser enn de store kommunene. En fokusgruppe sa at om de skulle gjennomføre en Vestlandsmodell undersøkelse hadde de brukt opp halve kontoret. En kan argumentere for at Vestlandsmodellen vil for noen kontor være enklere å benytte seg av enn for andre. På den ene siden burde Vestlandsmodellen legge til rette for at både små og store enheter kan bruke den på bakgrunn av at høykonflikt var noe som alle kontorene opplevde som utfordrende. På den andre siden kan man tenke at kontorene burde se om dette er noe som er gjennomførbart for deres kommune før de implementerer den i sin tjeneste. Man kan risikere at mindre kommuner som implementerer Vestlandsmodellen egentlig ikke har kapasitet til å benytte seg av den. En kan da tenke seg at den ikke vil bli benyttet, og falle vekk. Det vil på denne måten være mye arbeid som har lagt til grunn for noe som til slutt endte opp med å ikke bli brukt da den kanskje hadde for høye idealer.

Det var ikke bare de mindre kommunene som mente at Vestlandsmodellen var ressurskrevende. Alle fokusgruppene påpekte dette, og mente at å benytte seg av Vestlandsmodellen burde utløse noen ressurser. Informantene mente at det burde bli prioritert mer ressurser til dem i ressursgruppen, og at dette var noe som lederne burde vektlegge. Som nevnt så er tilgang på ressurser generelt problematisk i barneverntjenestene. Både når det

gjelder midler, men også ressurser som tid og tilgang på ansatte (Aamodt et al., 2020). En fokusgruppe mente at man må dele på ressursene på et kontor. Fokusgruppen problematiserte at i Vestlandsmodellen skal man være to kontaktpersoner. De brukte eksempelet at dersom det skulle være en voldsavklaring der det bare var en kontaktperson, så ville de heller prioritert flere ressurser til den saken. En kan tenke seg at slik vil skje hver dag i barneverntjenesten. Det er ikke uvanlig at kontaktpersoner må ta møter og samtaler alene, men Vestlandsmodellen sier at man skal være to. Dersom kontaktpersoner gang på gang vurderer at de må dele på ressursene da det er noe viktigere som oppstår, vil Vestlandsmodellen miste noe av det essensielle ved den. Alle fokusgruppene mente at det var positivt at de var to kontaktpersoner i høykonfliktsaker, men de pekte samtidig på ressursbruk, og da var prioritering og tilgang på ansatte noe av det som ble nevnt.

7.4.2 Vestlandsmodellen er tidkrevende

Blase et al. (2005, s.15) presenterer viktigheten av å kartlegge hvilke muligheter og begrensninger man står ovenfor før implementeringsprosessen blir satt i gang. Når vi da ser på hvilke erfaringer informantene har med Vestlandsmodellen, kan man undre seg over om dette har blitt gjort. Modellen i seg selv er et godt verktøy, men man kan stille spørsmål ved hvilke hensyn som er tatt når det kommer til hvilke begrensninger man vil møte på. Som sagt står kontaktpersonene i barnevernet overfor en allerede travel hverdag, og med implementeringen av Vestlandsmodellen blir dagene fylt enda mer. Alle fokusgruppene mente at Vestlandsmodellen var tidkrevende. Flere av informantene påpekte at psykoedukasjonskurset skal komme så tidlig som mulig i undersøkelsen, og at de måtte sette datoene med en gang for at det ikke skulle dra seg ut og at det dermed ikke ble gjennomførbart. Slik som mange av informantene beskrev det hørtes det ut som de løp fra det ene møtet til det andre, for å rekke kurs, samtale og kartlegging, slik at de klarte å få gjennomført undersøkelsen slik modellen beskriver den. En av fokusgruppene påpekte også at de i barneverntjenesten har en 08-16 jobb, og at de må ta hensyn til seg selv også. De skal samtidig få til møter med familien innenfor arbeidstiden deres, men familiene har også en jobb og barna har barnehage/skole. Fokusgruppene problematiserte at det er ikke bare deres tid det tar av, det er også familien sin. Bruk av Vestlandsmodellen kunne omtrent føre til ukentlige treff for å få det til å gå opp, og informantene mente at det var en del å kreve av familiene.

Barnevernsansatte sa at de før brukte mye tid på å høre om konflikten, og at foreldrene skulle overbevise og få dem på deres parti (Sudland & Neumann, 2021, s. 138). Det kom i en av fokusgruppene frem at de syntes det var fint at førstegangssamtalen var begrenset til en time i Vestlandsmodellen. På denne måten mente informantene at de sparte tid ved at de før brukte flere timer på å høre om konflikten, og at det gjerne var vanskelig å få avsluttet samtalen. En annen fokusgruppe påpekte hvor lang tid de brukte på en undersøkelse, og da spesielt i høykonfliktsaker. De mente at etter de fikk Vestlandsmodellen, så brukte de fortsatt mye tid, men mindre. En fokusgruppe tok opp at det er utfordrende å få til en endring i praksis. De understreket at en endringsprosess generelt tar tre år. Dette kan tolkes som at de mente at de nå er i en utprøvningsfase for å se hva som fungerer, men at de håper på en praksis som kan fungere i fremtiden.

7.5 Lik praksis uavhengig av hvem man møter

Fokusgruppene var enige om at lik praksis innad i tjenesten var en stor fordel. De anså det som positivt at det ble gjort likt fra sak til sak, med andre ord at det ikke var personavhengig hvem man møtte og at resultatet ville blitt noenlunde det samme. Rød et al., (2013) fant i en studie ut at barnevernets vurderinger og bestemmelser varierte, og at dette også gjaldt om bekymringsmeldinger ble undersøkt eller henlagt. En kan argumentere for at det er positivt med lik praksis knyttet til hvilke bekymringsmeldinger som blir vurdert som bekymringsverdig. Dersom man ikke gjør dette kan man som risikere at barn som har behov for hjelp ikke får deres omsorgssituasjon undersøkt (Rød, et al., 2013, s.470). Noe som igjen bryter med barnevernets plikt om å sikre at barn får nødvendig hjelp og omsorg til rett tid (Barnevernloven, 1992, §1-1). Informantene nevnte også at det gjøres likt mellom foreldrene i en undersøkelse i barneverntjenesten. Dette er noe som Vestlandsmodellen vektlegger sterkt, og som oppfattes som positivt av både informantene og foreldre. Foreldre får på denne måten opplevelsen av at de er likeverdige, samt en følelse av trygghet. Man kan muligens påstå at lik praksis er utelukkende positivt, til tross for at man som mennesker har ulike holdninger, verdier, kunnskap og bakgrunn som kan påvirke vurderingene våre.

7.6 Tydeliggjøring av barnevernets oppgave

Alle fokusgruppene sa at Vestlandsmodellen bidro til en tydeliggjøring av roller i saker som omhandlet høykonflikt. I tillegg til at de som kontaktpersoner måtte være tydelig med hva som var deres rolle, og hva som var foreldrene sin rolle når det gjaldt lovverket. I studien gjennomført av Jevne & Ulvik (2012) fremkom det at barnevernsansatte ofte manglet adekvate tiltak i møte med foreldre i konflikt. Det ble sagt at sakene ofte var preget av hyppig kontakt med foreldre, hvor det stadig dukket opp nye problemstillinger (Jevne & Ulvik, 2012, s.24-28). Barnevernsansatte opplevde også at foreldre tok kontakt med dem for å løse opp i uenigheter og misforståelser, og at det ble brukt mye tid på å finne “sannheten” i det foreldrene fortalte (Sudland & Neumann, 2021, s. 138-144). Flere av informantene mente at det var positivt at de i Vestlandsmodellen skulle utarbeide en kontrakt sammen med foreldrene som bidro til en ansvarliggjøring, samt en klarhet knyttet til målet med undersøkelsen.

Flere ville nok hevdet at det er godt for barnevernsansatte å kunne vise til Vestlandsmodellen, hvordan de skal gjøre det, i tillegg til hva de kan bidra med og hva som er deres rolle. På denne måten er det ikke så personlig for kontaktpersonene, og de har samtidig noe å “skylde” på dersom foreldre skulle vise misnøye, samt at forventningene om at de skal løse konflikten minskes. Man kan også tenke at dersom foreldre ønsker å diskutere konflikten, kan kontaktpersonene vise til kontrakten, som sier at konflikten ikke skal være i fokus (Heggland, 2021). Det er ikke bare positivt overfor foreldrene at rollene er avklart. Det anses også som positivt for de ansatte i barneverntjenesten. Flere av informantene oppga at det nå var lettere å holde kursen med hva de faktisk skulle, og at de ikke prøvde å slukke brann etter brann. De sa også at det ikke ble de lange telefonsamtalene som før da foreldrene prøvde å overtale dem til å ta parti eller løse konflikten. Informantene sa at de opplevde mindre av dette nå, og var positiv til at rollene var blitt tydeligere.

7.7 Struktur for å skape forutsigbarhet

Tydeliggjøring av barneverntjenestens rolle og strukturen i Vestlandsmodellen ble gjentatt i alle fokusgruppene. Informantene mente at kombinasjonen av at rollene ble mer avklart, samt at modellen var strukturert hjalp dem til å holde fokus, i tillegg til at de fikk avklart forventningene fra starten av. Flere av informantene uttrykte at de tidligere fikk tilbakemelding på kaoset i barneverntjenesten, men at de nå hadde noe konkret og håndfast de kunne lage en plan ut fra. Man kan hevde at å ha noe konkret å følge, bidrar til en ryddighet og en struktur som kommer godt med i en travel hverdag. På denne måten vil ikke kontaktpersonene stå fast i hva som er det neste steget i undersøkelsen da dette står beskrevet grundig i Vestlandsmodellen (Heggland, 2021). Ved å ha en modell og et verktøy som man skal benytte i arbeidet så skaper det også en trygghet. En kan tenke at Vestlandsmodellen er en oppskrift, og at alle kontaktpersoner skal følge den, og at dette bidrar til at de får en fast rutine. Samtlige informanter pekte på at de kan si til foreldre at dette er noe vi følger, og dette er noe dere forplikter dere til å gjøre. Det kan anses som positivt at Vestlandsmodellen ikke bare omhandler kontaktpersonene, men også inkluderer foreldre. Det kan dermed være ryddig for de ansatte, men også for dem de skal jobbe med. Barnevernloven (1992) § 1-7 sier at “barnevernet skal utøve sin virksomhet med respekt for og så langt som mulig i samarbeid med barnet og barnets foreldre”. Man kan tenke seg at samarbeidet med foreldrene også vil ha utbytte av Vestlandsmodellen, da det skaper en forutsigbarhet og trygghet for foreldrene. Dette kan henge sammen med lik praksis som betyr at foreldre vet at alle slike saker blir møtt på lik måte, og at det ikke avhenger av hvilken kontaktperson man møter, ved at alle følger samme oppskrift (Heggland, 2021). Et godt samarbeid er viktig da det kan tydeliggjøre hva som skal skje fremover med saken og minske usikkerhet. Siden involvering av barnevernet kan utløse sterke følelsesmessige reaksjoner er det ekstra viktig med åpenhet og et vellykket samarbeid i prosessen (Bunkholdt & Kvaran, 2015, s. 88-89).

7.8 Barnet som aktør

Barneperspektivet står sterkt i barnevernloven, og barnets beste skal alltid vurderes (Barnevernloven, 1992, §4-1). Barnet regnes som den viktigste informasjonskilden da det er de som kan gi opplysninger om hvordan de har det, sine behov og tanker. Informantene i fokusgruppene opplevde å lett bli dratt inn i konflikten, og at barnet i noen tilfeller har blitt glemt til tross for at det er dem som skal være i fokus. Konflikten har blitt så altoppslukende, at både de ansatte i barneverntjenesten og foreldrene glemmer barnet oppi alt. Det er vanskelig å si noe om hvilke interaksjoner som finner sted mellom barn og foreldre, men ser vi på definisjonen av mikrosystemet, er det klart at foreldrenes påvirkning på barna er svært betydningsfull. Det blir sagt at mikrosystemet består av ulike mønstre, som innebærer blant annet interpersonlige relasjoner (Bronfenbrenner, 1979, s. 10). Disse relasjonene vil barnet erfare og bruke videre i mer komplekse interaksjoner. Dette kan man overføre til eksosystemet og hvordan foreldrenes miljø kan påvirke barnet hjemme. Foreldre som selv befinner seg i ugunstige situasjoner, for eksempel midt i en konflikt, kan ta med seg negative holdninger og dårlig humør tilbake til hjemmet og barnet. Dette vil igjen påvirke interaksjonen mellom barn og foreldre, og man kan tenke seg at det vil være lite hensiktsmessig med interaksjoner som er preget av negative holdninger og dårlig humør hos foreldrene over en lengre periode. Hvordan barn håndterer konflikt mellom foreldre vil variere. Stokkebekk et al (2019) viser til funn som sier at barn håndterer konflikt mellom foreldre på tre måter. Noen barn kunne for eksempel ta avstand til en av foreldrene ved flytte ut, redusere kontakt eller velge side (Stokkebekk et al., 2019, s. 112-114). Tar man utgangspunkt i dette ser vi hvor stor påvirkning foreldre har på sine barn. Vil de da være preget av konflikten i den grad at de viser dette tydelig hjemme, kan man tenke at det mulig fører med seg store konsekvenser. På den ene siden har vi forelderen som er så oppslukt i konflikten at de ikke klarer å være rasjonelle. På den andre siden har man barnet som blir påvirket av konflikten, noe som kan resultere i at de tar avstand fra forelderen. Sammenligner man dette med Bronfenbrenner (1979) ser man tydelig at barn og foreldre lever i et kontinuerlig samspill med gjensidig påvirkning.

Det kom også frem i fokusgruppene at foreldrenes samarbeidsevne ofte er redusert i saker som omhandler høykonflikt. Det ble diskutert hvordan foreldrene krangler om hvem som har kjøpt hvilke klær og at barna kun får bruke gjenstander hos den ene forelderen og ikke den andre. Ser man dette i sammenheng med hva Bronfenbrenner (1979, s. 209) sier om

interaksjon mellom to eller flere miljø, kan vi se på det som svært problematisk hvordan foreldrenes samarbeid påvirker barna. Barn som bor både hos mor og hos far vil automatisk få flere mesosystem å forholde seg til enn barn som bor i ett hjem. Hvordan barna opplever miljøet innad i hvert mesosystem kan påvirke barnas prestasjoner i andre mesosystem. På lik linje med hvordan hjemmesituasjon kan påvirke skoleprestasjoner (Bronfenbrenner, 1986, s. 723; Gustavson et al., 2012, s.43).

Flere av fokusgruppene oppga at Vestlandsmodellen har bidratt til å ivareta barns interesser. De barnevernsansatte opplevde at arbeidet med høykonfliktsaker hadde forandret seg da barnet hadde fått mer fokus sammenlignet med før. På den ene siden ivaretar Vestlandsmodellen barneperspektivet ved at de har en konkret plan de skal forholde seg til, der blant annet barnesamtalen er et av stegene (Heggland, 2021). På denne måten er det en påminnelse til de barnevernsansatte at de skal snakke med barnet. På den andre siden har barnet en rett til å medvirke, ikke en plikt (Barnevernloven, 1992, §1-6). En kan tenke seg at ikke alle barn er interessert i å snakke med de ansatte i barneverntjenesten. Dette betyr ikke at de ikke har behov for det, men at de gjerne trenger tid. Som vi har nevnt, er det en ting barneverntjenesten ikke har, så er det tid (Seim, 2020). Man kan argumentere for at kontaktpersoner i barneverntjenesten verken har tid eller kapasitet til å skulle bygge en god relasjon til barnet i en undersøkelse dersom de ikke vil snakke med dem fra starten (Aamodt et al., 2020). Man kan heller ikke være sikker på at barnet kommer med informasjon som belyser saken noe mer. Uavhengig av dette, så er det viktigste at barnet får en mulighet til å uttrykke seg i saker som berører dem (Barnevernloven, 1992, §1-6). Det er ikke alltid barnet benytter seg av denne muligheten, og ved å respektere dette, kan man si at de barnevernsansatte ivaretar barneperspektivet også.

7.9 Viktigheten av evaluering

Sverdrup (2002) beskriver at evaluering er å undersøke virkningen av ulike typer tiltak og påvirke, endre eller beskrive prosesser. En evaluering har som mål å finne ut om “noe” fungerte og hva virkningen ble. En fokusgruppe tok opp at det var viktig at Vestlandsmodellen ble evaluert, og pekte på at det kunne hende de holdt på å innføre en praksis som var helt hakkende gale. Fokusgruppen satt spørsmål ved om en evaluering ville si at Vestlandsmodellen var for stor og krevende å sette seg inn i, og at det kom til å ende med at den ikke ble brukt. Vi har gjennom denne masteroppgaven foretatt en prosessevaluering av

Vestlandsmodellen. Sverdrup (2014, s.12) tar opp at man i etterkant av en evaluering kan gi råd og veiledning om veien videre. Man kan derfor si at denne masteroppgaven har fått frem kontaktpersoners erfaringer av Vestlandsmodellen så langt, samt beskrevet hva som oppleves som positivt, men også utfordrende. Enkelte vil nok hevde at hvis man ikke kan eller skal anvende resultatene, har det ingen hensikt å gjennomføre en evaluering. En evaluering skal utføres for å utvikle kompetanse og læring, samt tilføre verdi (Sverdrup, 2014, s.25). På denne måten kan man si at utviklerne av Vestlandsmodellen kan velge å bruke resultatene fra denne masteroppgaven til videreutvikling av modellen.

Sverdrup (2014) presenterte at det er nødvendig å relatere det man gjør til den konteksten man beveger seg i, og det sosiale feltet der endringer og implementering skal skje. Hun pekte også på at det ofte er sammensatte tiltak som står i sentrum, samt mange aktørgrupper. Disse kan ha motstridende interesser, maktstrukturer kan hindre utvikling, i tillegg til at implementeringsprosessen ikke har gått slik man hadde tenkt (Sverdrup, 2014, s.49). Vi gjennomførte evalueringen på barnevernskontorene, og av kontaktpersoner som arbeider i barneverntjenesten. Gjennom fokusgruppene kom det tydelig frem at det var ikke bare utfordringer knyttet til Vestlandsmodellen, men også knyttet til arbeidet i barneverntjenesten generelt. Man kan på denne måten si at det er motstridende interesser, på den ene siden har man Vestlandsmodellen i sin helhet som skal implementeres i tjenesten. På den andre siden har man arbeidet i barneverntjenesten generelt som er preget av høy arbeidsmengde og lite ressurser, som man kan relatere til maktstrukturer som hindrer utvikling, men som også har bidratt til at implementeringsprosessen ikke har gått slik som man hadde tenkt.

8.0 Oppsummerende drøfting og avslutning

Denne studien har hatt som formål å evaluere Vestlandsmodellen. Verktøyet ble laget for å hjelpe kontaktpersoner i barneverntjenesten med undersøkelser knyttet til høykonflikt. Som en del av prosjektet ble vi bedt om å evaluere hvilke erfaringer de ulike barnevernkontorene har hatt så langt i prosessen. Vi valgte en kvalitativ tilnærming med fokusgrupper da vi ønsket å få diskusjoner rundt kontaktpersoners erfaring med Vestlandsmodellen så langt. Vi vil i dette kapittelet oppsummere og drøfte de viktigste funnene for denne studien. Studiens styrker og begrensninger vil også bli beskrevet. Avslutningsvis tar vi for oss studiens implikasjoner for videre forskning og praksis.

8.1 Erfaringer med Vestlandsmodellen

Gjennom fokusgruppene var det flere ulike tema som ble trukket fram, blant annet behovet for verktøy og modeller i møte med familier i høykonflikt. Kontaktpersonene oppga at bakgrunnen for dette var at høykonfliktsaker er svært energitappende ved at de har brukt mye tid på å prøve å løse konflikten. Det ble også diskutert om antall saker som omhandler høykonflikt har vært økende de siste årene. Dette har igjen resultert i et ønske om verktøy eller modeller som kan bidra til å lette arbeidet i disse sakene. I tillegg dukket det opp tema som omhandlet tid og ressurser innad i barneverntjenesten. Dette handlet både om hvilke ressurser de ansatte hadde fra før av, men også hvordan Vestlandsmodellen var tid- og ressurskrevende i seg selv. Den generelle arbeidsmengden til de ansatte i barneverntjenesten ble løftet frem, samt at det går mye tid på å planlegge og organisere for å klare å gjennomføre en undersøkelse etter Vestlandsmodellen. I vår forskningsgjennomgang har vi presentert både vitenskapelige artikler og debattinnlegg som sier noe om hverdagen i barnevernet. Det viser seg at både håndtering av konfliktsaker og den generelle arbeidsmengden gjør arbeidet med familier i høykonflikt utfordrende. Det kommer tydelig frem i våre funn at kontaktpersonene i barnevernet har de samme erfaringene. Derfor ble det viktig for oss å drøfte disse erfaringene samt ta høyde for innspillene som omhandlet hva som eventuelt må endres for å oppnå en vellykket implementering av Vestlandsmodellen. Ved å gjøre dette kan det bli lagt til rette for at mulige endringer kan føre til en enklere gjennomføring i praksis som tar hensyn til barnevernets arbeidsmengde, tilgang på ressurser og tid.

8.2 Struktur, rolleavklaring og lik praksis

Selv om det viser seg at det er rom for forbedringer, ble det også trukket frem mye positivt knyttet til Vestlandsmodellen. Gjennom fokusgruppene kom det frem at dette er en svært strukturert modell som bidrar til en forutsigbarhet både for familiene og for de ansatte. Å ha noe fysisk å forholde seg til ble trukket frem som en positiv faktor. Dette førte til at kontaktpersonene fikk en følelse av at det var enklere å gjøre det samme, altså likt arbeid, uavhengig av hvilken sak de jobbet med eller innholdet i konflikten. Å planlegge gjennomføringen av saken ble lettere da alle har samme "oppskrift" å forholde seg til. Tidligere opplevde de ansatte at familier i konflikt gjerne kom til barnevernet med et håp om at de skulle løse konflikten. Kontaktpersonene mente at Vestlandsmodellen hadde bidratt til å klargjøre barnevernets rolle overfor familiene de møtte, og at konfliktløsning ikke er en del av arbeidet til barnevernet. Vi anser dette som svært viktige funn da det var en gjenganger i våre fokusgrupper at disse sakene oppleves vanskelig å forholde seg til. Det kan være en mulighet for at den mentale innstillingen til kontaktpersonene i barnevernet endrer seg dersom de opplever en trygghet i Vestlandsmodellen. Siden det ble gitt tilbakemeldinger på at svært få hadde lyst å ta i disse sakene på grunn av omfang og innhold kan denne modellen bidra til at færre vegrer seg for å undersøke høykonfliktsaker.

Lik praksis ble ikke bare trukket frem som noe positivt da enkelte foreldre ikke har kapasitet til å gjennomgå en undersøkelse etter Vestlandsmodellen. Det er omfattende både for kontaktpersonene og foreldrene. Av ulike årsaker kan det være vanskelig for foreldrene å stå i denne type undersøkelser, særlig med tanke på at den inneholder mer enn en ordinær undersøkelse. Løsningen kunne være å tilpasse bruken alt etter hva familiene var mottakelige for. I tillegg er det en mulighet å benytte enkelte element av modellen, og utelukke det som ikke er relevant for akkurat denne familien. Dette kan oppleves både som en fordel og ulempe, da de delene som blir utelukket er relevante for å oppnå en optimal undersøkelse.

8.3 Risiko ved bruk av modellen

Vår studie har avdekket både positive og utfordrende erfaringer ved bruk av Vestlandsmodellen. Blant annet hvordan den bidrar til struktur i arbeidsdagen, samt en tydelig avklaring av roller overfor foreldrene. Likevel viste funnene fra fokusgruppene at det også finnes noen risikoer når man benytter seg av denne modellen, hvert fall ifølge noen av informantene. Selv om det ble trukket frem flere positive faktorer ved at modellen kan tilpasses hver enkelt familie, ble dette også sett på som en utfordring. Tanken med denne modellen var at de som arbeider med høykonflikt skulle bli tryggere i sin rolle samt øke kompetansen knyttet til dette feltet. Vestlandsmodellen skulle lette arbeidet og fungere som en felles veileder gjennom hele undersøkelsesprosessen. At modellen ikke fokuserer på konflikten og hva som er årsaken til den, kan også påvirke hva som faktisk blir avdekket av eventuell omsorgssvikt. Hvordan man skal vurdere hva som er konflikt og hva som er den faktiske omsorgsevnen til foreldrene kan også være vanskelig når man benytter seg av Vestlandsmodellen. Dersom det ikke skal være fokus på noe av det negative som befinner seg mellom foreldrene kan det føre til at andre hendelser også forblir skjult. I samtale med barnet skal det legges vekt på hvordan det oppleves at mamma og pappa krangler, altså hvordan det føles for barnet. Det skal ikke være fokus på hva som gjør at de krangler eller hvordan konflikten oppstod da dette kan føre til at kontaktpersonene glemmer å spørre barna om hvordan de blir ivaretatt av foreldrene. At det er en bestemt måte å gjennomføre undersøkelsen på kan da føre til at det ikke blir lagt merke til bekymringsverdige forhold.

8.4 Barnets rolle og posisjon

Hvordan de ansatte i barneverntjenesten og foreldre har mistet fokus av barnet i saker som omhandler høykonflikt, har vært en gjenganger i denne masteroppgaven. Selv om det i utgangspunktet ikke var planlagt å ha så stort fokus på barneperspektivet, ble dette likevel naturlig når vi så hvilken rolle barnet har i disse sakene. Våre funn viser at kontaktpersonene selv kunne miste fokus og nesten glemme barnet i alt kaoset konflikten bar med seg. Vestlandsmodellen har bidratt til at denne problemstillingen ikke lenger er like aktuell, da foreldrene blir tvunget til å skifte fokus. Det viser seg at langvarige konflikter kan ha en negativ påvirkning på barns utvikling, med tanke på relasjonsbygging og mellommenneskelige relasjoner.

Hvilket syn foreldre har på barna sine samt deres kapasitet til å fungere avhenger av deres livssituasjon. Dersom foreldrene for eksempel opplever stress, eller mistrives på jobben vil barna merke dette. En langvarig høykonflikt fører gjerne med seg både bekymringer og påkjenninger som foreldrene ikke klarer å skåne barna for. I tillegg viser det seg at mange foreldre bruker barna som et mellomledd i kommunikasjonen samt legger mye ansvar på dem. Barna får i oppgave å holde styr på hvilke klær de kan bruke i hvilket hjem og hvem som har kjøpt hvilke leker. Vi opplever det som positivt at Vestlandsmodellen muligens kan være med å snu fokuset bort fra konflikten. Foreldrene får i oppgave å prøve å finne ut hva de kan gjøre for å bedre situasjonen, noe som igjen kan påvirke hvilken mental innstilling de får knyttet til deres situasjon.

Vi vil påstå at Vestlandsmodellen er et godt verktøy, spesielt med tanke på påvirkning på barna, som kan bidra til å fremme det positive og minske det negative rundt foreldrenes situasjon. Dette er da med forbehold om at kontaktpersonene ikke glemmer at det faktisk kan være andre forhold som også kan være skadelig for barnet. Som funnene våre viser, kan modellens rigide oppbygging muligens begrense informasjonen kontaktpersonene får fra barna. Dette er på bakgrunn av generelle arbeidsforhold, arbeidsmengde og tidspress med Vestlandsmodellen.

8.5 Studiens styrker og begrensninger

Utvalget i denne studien består av fire fokusgrupper med 4-7 kontaktpersoner i hver. Dette innebærer fire barneverntjenester i hele Norge. Funnene vurderes dermed å ikke kunne generaliseres til å være gyldig for alle barneverntjenester i Norge. Dette henger også sammen med at det så langt bare er fire barneverntjenester som har hatt muligheten til å utprøve Vestlandsmodellen i praksis. En begrensning for studien er at ikke alle som deltok i fokusgruppene hadde benyttet modellen i praksis. Det hadde vært flere forsinkelser som hadde gjort at de ikke hadde kommet så langt som de ønsket. Det var ikke bare forsinkelser som gjorde at de ikke hadde utprøvd modellen i praksis, det var også hverdagen i barneverntjenesten generelt. Flere av fokusgruppene uttrykte et stort behov for modeller og verktøy i arbeidet med høykonfliktsaker, men pekte samtidig på tid, arbeidsmengde og ressurser i barneverntjenesten.

Vi anser at en begrensning for denne studien er at ikke alle kontaktpersonene gjennom fokusgruppene hadde benyttet Vestlandsmodellen i praksis enda. I tillegg til at de som hadde benyttet den i praksis, enten bare hadde brukt deler av den, eller benyttet den få ganger. Vi opplevde dermed å ikke få mange nyanserte funn, men mange funn som tok for seg mye av det samme. Imidlertid anser vi at kontaktpersonene fremstod samstemte i hva som både var positivt med modellen, samt hva som opplevdes som utfordrende og kanskje vanskelig å få til i praksis. Vi mener at kunnskapen vi har innhentet gjennom denne evalueringen av Vestlandsmodellen vil kunne være et bidrag til å gi en økt forståelse for hvordan Vestlandsmodellen erfarer av kontaktpersoner i barneverntjenesten. Kunnskapen vi har innhentet vil kunne være med på å justere og endre Vestlandsmodellen på de områdene det er mulig, samt beholde det som opplevdes som positivt. Samtidig er noen av utfordringene vanskelig å endre da det er knyttet til arbeidet i barneverntjenesten generelt, noe som vil kreve mer tid, ressurser og ansatte.

Det er så langt ingen forskning om Vestlandsmodellen da det er en ny modell som fortsatt er i en implementeringsprosess. Det har vært utfordrende å skulle undersøke et tema der det ikke er noe tilgjengelig forskning, ved unntak av noen dokumenter og upubliserte konferansebidrag. Dette har ført til at vi måtte innhente kunnskapen vår fra kontaktpersoner i barneverntjenesten som har kjennskap til Vestlandsmodellen. Dette kan både være en styrke og en begrensning ved studien. En styrke vil være at vi har fått erfaringene til dem som faktisk har benyttet modellen i praksis, og deres umiddelbare tanker da modellen er såpass fersk. En begrensning er som sagt at ikke alle kontaktpersonene hadde forsøkt å bruke modellen enda. En annen begrensning er knyttet til at det ikke eksisterer noe forskning om Vestlandsmodellen, og at resultatet av studien i stor grad er påvirket av funnene fra fokusgruppene. Vi opplevde dermed at det var vanskelig å få til en sammenligning om hva forskning sier versus det informantene fortalte, ved unntak av at både forskning og informantene sa at det var behov for modeller og verktøy i høykonfliktsaker.

Vestlandsmodellen som arbeidsverktøy kan føre med seg positive endringer når det kommer til kontaktpersoners måte å gjennomføre undersøkelser på. Det viser seg gjentatte ganger, både i forskning og i fokusgruppene, at det er et stort behov for en felles tilnærming i høykonfliktsaker. Det blir også presisert at det er et behov for å øke kunnskapen knyttet til

hva som definerer høykonflikt samt hva som kjennetegner familier i konflikt. Dette er viktig både for de ansatte i barnevernet, men også for barna som er involvert. Når vi ser hvor skadelig det kan være for barn anser vi det som positivt at Vestlandsmodellen har blitt utviklet. Dette kan bidra til at de barnevernsansatte tilegner seg mer kompetanse om høykonflikt samt kunnskap om hvordan de skal møte familiene. Vestlandsmodellen kan også bidra til at kontaktpersonene går inn i disse sakene med en annen innfallsvinkel som, på grunn av blant annet psykoedukasjonskurset, kan være en fordel.

8.6 Implikasjon for videre forskning og praksis

Vi har gjennom denne studien funnet ut at det kan være et behov for mer kunnskap og forskning om Vestlandsmodellen, samt høykonflikt generelt. Da det er en ny modell som fremdeles er i utprøvingsfasen vurderer vi at det kan være hensiktsmessig at modellen evalueres jevnlig. Det anses også som viktig at om man skal forske eller evaluere modellen i sin helhet i fremtiden bør den være ferdigstilt, samt at kontaktpersonene i barneverntjenesten har benyttet modellen i en lengre periode.

Vi hadde gjennom studien fokus på barnevernsansattes erfaringer ved bruk av Vestlandsmodellen. Vi vurderer at det etter hvert vil være gunstig å undersøke hvordan familier opplever å ta del i en Vestlandsmodell undersøkelse, og om de hadde hatt noen kommentarer til gjennomførelsen av modellen.

Vi mener at studien får frem hvordan hverdagen i barneverntjenesten generelt er. Informantene i fokusgruppene gav uttrykk for en travel hverdag med mangel på tid og ressurser, samt en stor arbeidsmengde. Vi tolket at et av hovedmålene med Vestlandsmodellen var å gjøre undersøkelsesprosessen i høykonfliktsaker enklere for kontaktpersonene. Som vi har diskutert gjennom funnene, har Vestlandsmodellen bidratt med en struktur, forutsigbarhet og tydeliggjøring, men samtidig så er den også omfattende og ressurskrevende i seg selv. Vi anser det som viktig at de som har utviklet Vestlandsmodellen og barneverntjenestene har jevnlig evalueringer for å sikre at det er en modell som blir tatt i bruk. Om dette ikke blir gjort er det en sjanse for at modellen i sin helhet forsvinner, selv om kontaktpersonene gjerne sitter igjen med deler av Vestlandsmodellen. Et annet hovedmål med Vestlandsmodellen er at den skal bidra til lik praksis. Om barneverntjenestene bare tar deler

av Vestlandsmodellen og benytter det på sitt kontor, så vil ikke det nødvendigvis bidra til lik praksis blant de forskjellige barnevernkontorene.

Vi vurderer at lederne og de ansatte i barneverntjenesten må prioritere Vestlandsmodellen for at den skal lykkes. Bakgrunnen for dette er at flere av informantene i fokusgruppene beskrev at de hadde ledere som ikke hadde kjennskap til Vestlandsmodellen, som igjen kan påvirke opplæring og hvordan kontoret velger å satse på noe nytt.

Litteraturliste

Barnevernloven. (1992). *Lov om Barneverntjenester* (LOV-1992-07-17-100). Lovdata. <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1992-07-17-100?q=barnevernloven>.

Barneloven. (1981). *Lov om barn og foreldre* (LOV-1981-04-08-7). Lovdata. <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1981-04-08-7?q=barneloven>.

Blase, K. A., & Fixen, D. L (2009). Implementation: The missing link between research and practice. *NIRN Implementation Brief #1*. Chapel Hill: The University of North Carolina, FPG, NIRN. <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED507422.pdf>

Blase, K. A., Fixen, D, L., Friedman, M, R., Naoom, F, S., Wallace, F. (2005). *Implementation Research: A Synthesis of the Literature*. Tampa, FL: University of South Florida, Louis de la Parte Florida Mental Health Institute, The National Implementation Research Network (FMHI Publication #231). <http://ctndisseminationslibrary.org/PDF/nirnmonograph.pdf>

Brinkmann, S., & Kvale, S. (2015). *Interviews: Learning the Craft of Qualitative Research Interviewing, Third Edition*. Thousand Oaks, CA: Sage.

Brinkmann, S., & Kvale, S. (2009). *Det kvalitative forskningsintervju* (3.utg). Gyldendal akademisk.

Bronfenbrenner, U. (1979). *The Ecology of Human Development: Experiments by Nature and Design*. Cambridge: Harvard University Press. <https://www.nb.no/items/d3bc8ef93771d8b8e911a31e1b933b54?page=25&searchText=The%20Ecology%20of%20Human%20Development>

Bronfenbrenner, U. (1986). Ecology of the family as a context for human development: Researcher perspectives. *Developmental Psychology*, 22(6), 723-742. http://local.psy.miami.edu/faculty/dmessenger/c_c/rsrscs/rdgs/emot/Bronfenbrenner.DP.1986.pd

Bronfenbrenner, U., & Morris, P. A. (2001). The bioecological model of human development. *Handbook of child psychology*, 44(08), 795-828.
<https://www.childhelp.org/wp-content/uploads/2015/07/Bronfenbrenner-U.-and-P.-Morris-2006-The-Bioecological-Model-of-Human-Development.pdf>

Bunkholdt, V., & Kvaran, I. (2015). *Kunnskap og kompetanse i barnevernsarbeid*. Gyldendal akademisk.

Bø, I. & Ertesvåg, K, S. (2006) Gjensyn med Urie Bronfenbrenner etter hans “arbeidsdag” på 60 år. *Aktuell pedagogisk forskning*, (3).
<https://www.idunn.no/doi/epdf/10.18261/ISSN1891-5949-2006-03-05>

Bøe, D. T., & Høigilt, M. A. (2021). Doubt, Hope, Pain, and New Discoveries: Parents’ Experiences of the High-Conflict Program ‘No Kids in the Middle’. *Australian and New Zealand Journal of Family Therapy* (Vol.42), 188–200. doi:
<https://doi.org/10.1002/anzf.1451>

Christiansen, Ø., & Kojan, H. B. (2019). *Beslutninger i barnevernet*. Universitetsforlaget.

Duesund, L. & Skårderud, F. (2014). Mentalisering og uro. *Norsk Pedagogisk Tidsskrift*, 98(3), s. 152-164. <https://www.idunn.no/doi/epdf/10.18261/ISSN1504-2987-2014-03-02>

Forente nasjoner. (1989). *FNs konvensjon om barnets rettigheter. Vedtatt av De forente nasjoner 20. november 1989. (Ratifisert av Norge 8. januar 1991). Revidert oversettelse mars 2003 med tilleggsprotokoller*.
https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/kilde/bfd/bro/2004/0004/ddd/pdfv/178931-fns_barnekonvensjon.pdf

De nasjonale forskningsetiske komiteene (2019, 12.02). *Forskningsetisk veileder for internettforskning*. Forskningsetikk.no. <https://www.forskningsetikk.no/retningslinjer/hum-sam/forskningsetisk-veileder-for-internettforskning/>

Gard, S. H & Wæhler, T. (2019). «Slik hjelper vi barn i høykonfliktfamilier». *Fontene forskning*.

Gustavson, K. B., Nilsen, W., & Skipstein, A. (2012). Foreldrekonflikt, samlivsbrudd og mekling: konsekvenser for barn og unge. I. Nasjonalt folkehelseinstitutt Oslo.

Grunnlova. (1814). *Kongeriket Noregs Grunnlov* (LOV-1814-05-17). Lovdata. <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1814-05-17-nn>

Grønmo, S. (2004). *Samfunnsvitenskapelige metoder*. Fagbokforlaget.

Grønmo, S. (2011). *Samfunnsvitenskapelige metoder*. (2. utg.) Fagbokforlaget.

Gulbrandsen, M, L. (Red.) (2006). *Oppvekst og psykologisk utvikling. Innføring i psykologiske perspektiver*. Universitetsforlaget AS.

Haugen, Ø, H. & Skilbrei, L, M. (2021). *Håndbok i forskningsetikk og databehandling*. Fagbokforlaget.

Halkier, B. (2010). *Fokusgrupper*. Gyldendal Akademisk

Halvorsen, K. (2002). *Forskningsmetode for helse og sosialfag. En innføring i samfunnsvitenskapelig metode* (3.utg.). Cappelen akademiske forlag.

Hegdalsvik, K, I. (2020). Fastlåste foreldrekonflikter. En analyse av familierapauters skjønnsutøvelse i saker med høy konflikt. *Fokus på familien*, 48(2), 74-95. <https://www.idunn.no/doi/10.18261/issn.0807-7487-2020-02-02>

Heggland, A. (September, 2021). *Høgkonflikt- Læringsnettverket «Vestlandsmodellen» for høgkonflikt i undersøkingsaker*. Innlegg presentert ved Barnevernsleiar- og læringsnettverkskonferanse, Bergen.

Helland, M.S. & Borren, I. (2015). Foreldrekonflikt; identifisering av konfliktnivåer, sentrale kjennetegn og risikofaktorer hos høykonfliktpar (Vol. 3). Nasjonalt folkehelseinstitutt.

Jacobsen, I. D. (2015). 3. utgave. *Hvordan gjennomføre undersøkelser? Innføring i samfunnsvitenskapelig metode*. Cappelen Damm Akademisk.

Jevne, K. S., & Ulvik, O. S. (2012). Grensearbeid: Barnevernets møte med foreldrekonfliktsaker. *Fontene forskning* (2), 18–32.

Johannessen, A., Tufte, A., P., Christoffersen, L. (2010). *Introduksjon til samfunnsvitenskapelig metode*. Abstrakt forlag.

Kotter, P. J. (2012). *Leading Change*. Harvard Business Review Press.

Larsen, K. A. (2017). *En enklere metode*. Fagbokforlaget.

Nyeng, F. (2012). *Nøkkelbegreper i forskningsmetode og vitenskapsteori*. Bergen; Fagbokforlaget.

Mackenzie, C., McDowell, C., & Pittaway, E. (2007). Beyond 'Do No Harm': The Challenge of Constructing Ethical Relationships in Refugee Research. *Journal of Refugee Studies*, Vol:20, 2, ss. 299-319. <https://doi.org/10.1093/jrs/fem008>

Orm, S., Løkke, A. J., Haagensen, E. G., Sletbakk, E., & Orm, C. (2020). Psykoedukasjon for personer med nevroutviklingsforstyrrelser: en systematisk litteraturgjennomgang. *Norsk Psykologforening*, 57(6), s.425-433. [10.13140/RG.2.2.34766.72001](https://doi.org/10.13140/RG.2.2.34766.72001)

Patton, Q. : (1987) *How to Use Qualitative Methods in Evaluation*. California, Newbury Park.: Sage Publications.

Punch, K. F. (2014) *Introductions to social research: Quantitative and qualitative approaches*. Los Angeles, Calif.: Sage

Ringdal, K. (2018). *Enhet og mangfold. Samfunnsvitenskapelig forskning og kvantitativ metode*. (4. utg.). Fagbokforlaget.

Rognlien, K., Svindal, A., Hanssen, A., Mikkelsen, M., Heldal, E. & Aamodt, I. (2020). Vi er framtidens barnevernspedagoger og vi gruer oss. *Fontene*. Hentet fra

<https://fontene.no/debatt/vi-er-framtidens-barnevernspedagoger-og-vi-gruer-oss-6.47.741945.bed54d7e80>

Roland, P. (Red.), Westergård, E. (2015). *Implementering. Å omsette teorier, aktiviteter og strukturer i praksis*. Oslo: Universitetsforlaget.

Rossi, P. H. (2004). *Evaluation: a systematic approach*. Thousand Oaks, California Sage.

Rød, P. A., Ekeland, T.-J. & Thuen, F. (2008). Barns erfaringer med konfliktfylte samlivsbrudd: Problemforståelse og følelsemessige reaksjoner. *Tidsskrift for Norsk Psykologiforening* 45(5), 555-562.

Rød, P. A., Iversen, A. C. & Underlid, K. (2013). The child welfare service's assessments in custody cases that involve minors. *European journal of social work*, 16(4), 470-488. <https://doi.org/10.1080/13691457.2012.709484>

Rød, A. P., & Heggdalsvik, K. I. (2019). Beslutninger i undersøkelsesarbeidet. I Ø, Christensen & Kojan, H, B (red.), *Beslutninger i barnevernet* (s.76-90). Universitetsforlaget.

Saini, M., Black, T., Lwin, K., Marshall, A., Fallon, B. & Goodman, D. (2012). Child protection workers' experiences of working with high-conflict separating families. *Children and youth services review*, 34 (7), 1309-1316.
<https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2012.03.005>

Seim, L. (2020). Hei Erna, jeg er utslitt og fly forbanna. *Fontene*.
<https://fontene.no/debatt/hei-erna-jeg-er-utslitt-og-fly-forbanna-6.47.736249.15b4514f05>

Shenton, A. K. (2004). Strategies for ensuring trustworthiness in qualitative research projects. *Education for information*, 2004(22), 63-75. <https://doi.org/DOI:10.3233/EFI-2004-22201>

Stokkebekk, J., Iversen, A. C., Hollekim, R. & Ness, O. (2019). «Keeping balance», «Keeping distance» and «Keeping on with life»: Child positions in divorced families with

prolonged conflicts. *Children and youth services review*, 102, 108-119.

<https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2019.04.021>

Sudland, C. & Neumann, B.C. (2021). "For det er jo alvorlige saker". *Tidsskriftet Norges Barnevern* 98(2), 137-148.

<https://doi.org/10.18261/ISSN1891-1838-2021-02-05>

SSB. (2020). *Ekteskap og skilsmisse*. Statistisk sentralbyrå.

<https://www.ssb.no/statbank/table/05703/tableViewLayout1/>

Sverdrup, S. (2002). *Evaluering: Faser, design og gjennomføring*. Fagbokforlaget.

Sverdrup, S. (2014). *Evaluering: Tilnærminger, modeller og eksempler*. Gyldendal akademisk.

Tjora, A. (2018). *Kvalitative forskningsmetoder i praksis*. Oslo; Gyldendal akademisk

Torsteinsson, W, V. & Ness, O. (2017). Leder nr. 12017. *Fokus på familien*, 45. (3-5).

https://www.idunn.no/file/pdf/66945054/leder_nr_1_2017.pdf

Tracy, J.S. (2010). Qualitative Quality: Eight "Big-Tent" Criteria for Excellent Qualitative Research. *Qualitative Inquiry*, 16 (10), 837-851.

<https://journals-sagepub-com.pva.uib.no/doi/pdf/10.1177/1077800410383121>

Yilmaz, K. (2013). Comparison of Quantitative and Qualitative Research Traditions: epistemological, theoretical, and methodological differences. *European journal of education*, 48(2), 311-325.

<https://onlinelibrary-wiley-com.pva.uib.no/doi/epdf/10.1111/ejed.12014>

Wibeck, V. (2010). *Fokusgrupper: om fokuserade gruppintervjuer som undersökningsmetod*. Studentlitteratur AB.

Winsvold, A. Føleide, H, M og Gundersen, T. (2016). Familiestøttende tiltak for barn og familier for å forhindre eller begrense konsekvensene av vedvarende familiekonflikt.

<https://www.forskningsradet.no/om-forskningsradet/publikasjoner/2016/familiestotten-de-tiltak-for-barn-og-familier-for-a-forhindre-eller-begrense-konsekvensene-av-vedva>

[rende-familiekonflikt/](#)

Vedlegg

Vedlegg 1.

Intervjuguide «høykonflikt»

Introduksjon

- Velkommen
- Presentere forskningsteamet og de ulike rollene
- Hensikten med studien
- Praktisk info (ikke oppgi personopplysninger om tredjeperson, opptak, støy, pauser, varighet og lignende)
- Spørsmål før vi starter?
- Vi ønsker mest mulig dialog mellom dere som deltakere, vi tar ansvar for å styre tiden, slik at vi kommer gjennom alle temaene vi ønsker å belyse i løpet av intervjuet.
- Leverer ut skjema der deltakerne i studien fyller ut utdanning, alder, kjønn, arbeidserfaring i barnevernet, stilling.

Del 1:

1. Hvordan vil dere beskrive begrepet høykonflikt/Hvordan forstår dere begrepet høykonflikt?
2. Hva opplever dere er de typiske kjennetegnene til konfliktsaker i barnevernet?
3. Hvilke erfaringer har dere med høykonfliktaker?
4. Hvordan har dere erfart at høykonflikt påvirker barn?
5. Hvilke vurderinger gjør dere i arbeidet med høykonflikt?

6. Hvilke tiltak setter dere inn i arbeid med høykonfliktsaker?
7. Hvilke instanser pleier dere å samarbeide med i høykonfliktsaker? Og hvordan fungerer det?
8. Har dere noe dere vil tilføye?

Vi tar en kort pause – starter igjen om 10 min

Del 2:

1. Hvilken kunnskap og kjennskap har dere til Vestlandsmodellen?
2. Har dere fått opplæring i Vestlandsmodellen? Hvilken opplæring?
3. Har dere tatt i bruk Vestlandsmodellen i arbeid med høykonfliktsaker?
 - a. Hvor mange saker?
 - b. Bruker dere hele modellen?
 - c. Hva karakteriserer sakene der modellen blir benyttet?
4. Er det tydelige forskjeller på hvordan en arbeidet før i motsetning til nå? Og eventuelt hvordan opplever dere dette?
5. Hva opplever dere som positivt med Vestlandsmodellen?
 - a. Hva opplever dere som negativt med Vestlandsmodellen?
6. Har dere forslag til hva som kan endres eller forbedres for å få bedre utbytte av modellen?
7. Har dere noe dere vil tilføye?

Avslutning

Vedlegg 2.

Vil du delta i forskningsprosjektet «Barneverntjenestens møte med høykonfliktsaker»?

Formål

Dette er et spørsmål til deg om å delta i et forskningsprosjekt med to formål. Det første formålet er å undersøke hvilke erfaringer kontaktpersoner har med familier som opplever høykonflikt, samt deres erfaringer med hvordan høykonflikter kan påvirke barna som opplever dette. Det andre formålet er å evaluere Vestlandmodellen og dens bruk opp mot foreldrekonflikter i barnevernstjenesten. I dette skrivet gir vi deg informasjon om målene for prosjektet og hva deltakelse vil innebære for deg. Dette prosjektet skal gi datamateriale til to masteroppgaver som omfatter temaet høykonflikt.

Bekymringsmeldingene som barneverntjenestene mottar, kan inneholde utfordringer som inngår under kategorien «høy grad av konflikt hjemme». På grunn av dette har det blitt utviklet en modell som kalles «vestlandsmodellen». Modellen er utviklet gjennom «læringsnettverket» hos Statsforvalteren i Vestland, og er et verktøy i arbeidet i barneverntjenesten.

Problemstillingene er:

1: Hvilke erfaringer har kontaktpersoner i barnevernet med familier i høykonflikt?

2: Hvordan opplever kontaktpersoner i barnevernet Vestlandsmodellen som verktøy i undersøkelsesarbeidet med foreldre i høykonflikt?

Hvem er ansvarlig for forskningsprosjektet?

Universitetet i Bergen ved HEMIL-senteret på det psykologiske fakultet, og Anette Christine Iversen, er ansvarlig for prosjektet. Prosjektet er utviklet i samarbeid med arbeidsgruppen som har utviklet Vestlandsmodellen. Vi vil i samarbeid med ulike barneverntjenester i Vestland fylke følge prosessen til modellen.

Hvorfor får du spørsmål om å delta?

Vi ønsker å intervju kontaktpersoner i barneverntjenester som har erfaring med høykonflikt og erfaring med Vestlandsmodellen. Det er foreløpig 4 kommuner som er med i prosjektet. Det er derfor viktig for oss at vi får snakket med kontaktpersoner som arbeider i barneverntjenesten i disse kommunene. Vi ønsker at de vi skal intervju er kjent med høykonfliktsaker og Vestlandsmodellen, samt at de har fått opplæring i modellen. I tillegg ønsker vi å sammenligne måten å jobbe på før, i forhold til nå, og det er derfor en fordel at de har erfaring med hvordan høykonfliktsaker ble undersøkt før. Vi ønsker også å ha intervju med dem som har vært med å opprette Vestlandsmodellen. Dette for å få kunnskap om hvorfor og hvordan modellen ble utarbeidet.

Hva innebærer det for deg å delta?

Ved å delta i studien vil det innebære å delta på gruppeintervju. Fokusgruppene vil bestå av 5-7 kontaktpersoner, og vil ta mellom 45-120 minutter. Det vil gjennomføres fire fokusgruppeintervju som vil bli ledet av to masterstudenter. Vi vil utarbeide en intervjuguide, men vi vil også samtidig stille oppfølgingsspørsmål om vi ser at det er behov for det. Intervjuet vil inneholde spørsmål om din arbeidshverdag, erfaringer og vurderinger tilknyttet arbeid med høykonfliktsaker. Vi ønsker å registrere opplysninger med båndopptaker, og vil gjøre det dersom du samtykker til det. Intervjuet vil bli holdt på barneverntjenesten sitt kontor, og hvis dette ikke lar seg gjøre vil det holdes over Zoom. Vi ønsker å gjennomføre intervjuene i løpet av oktober-november 2021, og dato vil bli avtalt. Å delta innebærer også at du kan bidra til å skape mer kunnskap om Vestlandsmodellen i tillegg til arbeidet med høykonfliktsaker.

Det er frivillig å delta

Det er frivillig å delta i prosjektet. Hvis du velger å delta, kan du når som helst trekke samtykket tilbake uten å oppgi noen grunn. Alle dine personopplysninger vil da bli slettet. Det vil ikke ha noen negative konsekvenser for deg hvis du ikke vil delta eller senere velger å trekke deg.

Ditt personvern – hvordan vi oppbevarer og bruker dine opplysninger

Vi vil bare bruke opplysningene om deg til formålene vi har fortalt om i dette skrevet. Vi behandler opplysningene konfidensielt og i samsvar med personvernregelverket.

Det er studentene i prosjektet og veiledere fra HEMIL-senteret som vil ha tilgang til opplysningene om deg. Dine opplysninger og transkribert intervju vil bli lagret på en passordbeskyttet fil på UiB-serveren. Vi vil anonymisere all informasjon som blir transkribert. For å sikre personopplysninger vil navn og kontaktopplysninger erstattes med en kode som lagres på egen navneliste adskilt fra øvrige data.

Hva skjer med opplysningene dine når vi avslutter forskningsprosjektet?

Opplysningene anonymiseres når prosjektet avsluttes/oppgaven er godkjent, som er senest desember 2022. Lydbåndopptak vil da bli slettet, og de anonymiserte transkripsjonene vil bli oppbevart på prosjektleders passordbeskyttet område på UiB-serveren. Disse opplysningene kan bli brukt til videre forskning.

Hva gir oss rett til å behandle personopplysninger om deg?

Vi behandler opplysninger om deg basert på ditt samtykke.

På oppdrag fra HEMIL-senteret ved Universitetet i Bergen har NSD – Norsk senter for forskningsdata AS vurdert at behandlingen av personopplysninger i dette prosjektet er i samsvar med personvernregelverket.

Dine rettigheter

Så lenge du kan identifiseres i datamaterialet, har du rett til:

- innsyn i hvilke opplysninger vi behandler om deg, og å få utlevert en kopi av opplysningene
- å få rettet opplysninger om deg som er feil eller misvisende
- å få slettet personopplysninger om deg
- å sende klage til Datatilsynet om behandlingen av dine personopplysninger

Hvis du har spørsmål til studien, eller ønsker å vite mer om eller benytte deg av dine rettigheter, ta kontakt med:

- HEMIL-senteret ved Universitetet i Bergen ved Anette Christine Iversen (veileder), e-post: anette.iversen@uib.no eller tlf. 555 89 894
- Marthe Sjursen (student), e-post: marthe.sjursen@student.uib.no eller tlf. 976 55 285
- Malene Kvam (student), e-post: malene.kvam@student.uib.no eller tlf. 455 03 874

Hvis du har spørsmål knyttet til NSD sin vurdering av prosjektet, kan du ta kontakt med:

- NSD – Norsk senter for forskningsdata AS på epost (personverntjenester@nsd.no) eller på telefon: 55 58 21 17

Med vennlig hilsen

Anette Christine Iversen

Professor ved Universitetet i Bergen, UIB

Institutt for helse, miljø og likeverd (HEMIL)

Andrea Nilsen Baron

Prosjektansvarlig

Student, Master i Barnevern

Universitetet i Bergen, UIB

Marthe Sjursen

Student, Master i Barnevern

ved Universitetet i Bergen, UIB

Malin Kausland

Student, Master i Barnevern

ved Universitetet i Bergen, UIB

Malene Kvam

Student, Master i Barnevern

ved Universitetet i Bergen, UIB

Samtykkeerklæring

Jeg har mottatt og forstått informasjon om prosjektet «Barneverntjenestens møte med høykonfliktsaker», og har fått anledning til å stille spørsmål. Jeg samtykker til:

- å delta i fokusgruppe

Jeg samtykker til at mine personopplysninger behandles frem til prosjektet er avsluttet

(Signert av prosjektdeltaker, dato)

Vedlegg 3.

Behandlingen av personopplysninger er vurdert av NSD. Vurderingen er:

Det er vår vurdering at behandlingen av personopplysninger i prosjektet vil være i samsvar med personvernlovgivningen så fremt den gjennomføres i tråd med det som er dokumentert i meldeskjemaet med vedlegg den 02.09.2021, samt i meldingsdialogen mellom innmelder og NSD. Behandlingen kan starte.

DEL PROSJEKTET MED PROSJEKTANSVARLIG

For studenter er det obligatorisk å dele prosjektet med prosjektansvarlig (veileder). Del ved å trykke på knappen «Del prosjekt» i menylinjen øverst i meldeskjemaet. Prosjektansvarlig bes akseptere invitasjonen innen en uke. Om invitasjonen utløper, må han/hun inviteres på nytt.

TYPE OPPLYSNINGER OG VARIGHET

Prosjektet vil behandle alminnelige kategorier av personopplysninger frem til 31.12.2022.

LOVLIG GRUNNLAG

Prosjektet vil innhente samtykke fra de registrerte til behandlingen av personopplysninger. Vår vurdering er at prosjektet legger opp til et samtykke i samsvar med kravene i art. 4 og 7, ved at det er en frivillig, spesifikk, informert og utvetydig bekreftelse som kan dokumenteres, og som den registrerte kan trekke tilbake.

Lovlig grunnlag for behandlingen vil dermed være den registrertes samtykke, jf. personvernforordningen art. 6 nr. 1 bokstav a.

TAUSHETSPLIKT

Informantene i prosjektet er ansatt i kommunal barneverntjeneste, og har taushetsplikt. Det er viktig at intervjuene gjennomføres slik at det ikke registreres taushetsbelagte opplysninger.

Vi anbefaler at dere minner informantene om dette i forbindelse med intervjuene.

PERSONVERNPRINSIPPER

NSD vurderer at den planlagte behandlingen av personopplysninger vil følge prinsippene i personvernforordningen om:

- lovlighet, rettferdighet og åpenhet (art. 5.1 a), ved at de registrerte får tilfredsstillende informasjon om og samtykker til behandlingen
- formålsbegrensning (art. 5.1 b), ved at personopplysninger samles inn for spesifikke, uttrykkelig angitte og berettigede formål, og ikke behandles til nye, uforenlige formål
- dataminimering (art. 5.1 c), ved at det kun behandles opplysninger som er adekvate, relevante og nødvendige for formålet med prosjektet
- lagringsbegrensning (art. 5.1 e), ved at personopplysningene ikke lagres lengre enn nødvendig for å oppfylle formålet.

DE REGISTRERTES RETTIGHETER

Så lenge de registrerte kan identifiseres i datamaterialet vil de ha følgende rettigheter: innsyn (art. 15), retting (art. 16), sletting (art. 17), begrensning (art. 18), og dataportabilitet (art. 20).

NSD vurderer at informasjonen om behandlingen som de registrerte vil motta oppfyller lovens krav til form og innhold, jf. art. 12.1 og art. 13.

Vi minner om at hvis en registrert tar kontakt om sine rettigheter, har behandlingsansvarlig institusjon plikt til å svare innen en måned.

FØLG DIN INSTITUSJONS RETNINGSLINJER

NSD legger til grunn at behandlingen oppfyller kravene i personvernforordningen om riktighet (art. 5.1 d), integritet og konfidensialitet (art. 5.1. f) og sikkerhet (art. 32).

Ved bruk av databehandler (spørreskjemaleverandør, skylagring eller videosamtale) må behandlingen oppfylle kravene til bruk av databehandler, jf. art 28 og 29. Bruk leverandører som din institusjon har avtale med.

For å forsikre dere om at kravene oppfylles, må dere følge interne retningslinjer og/eller rådføre dere med behandlingsansvarlig institusjon.

MELD VESENTLIGE ENDRINGER

Dersom det skjer vesentlige endringer i behandlingen av personopplysninger, kan det være nødvendig å melde dette til NSD ved å oppdatere meldeskjemaet. Før du melder inn en endring, oppfordrer vi deg til å lese om hvilke type endringer det er nødvendig å melde:

nsd.no/personverntjenester/fylle-ut-meldeskjema-for-personopplysninger/melde-endringer-i-meldeskjema. Du må vente på svar fra NSD før endringen gjennomføres.

OPPFØLGING AV PROSJEKTET

NSD vil følge opp ved planlagt avslutning for å avklare om behandlingen av personopplysningene er avsluttet.

Kontaktperson hos NSD: Silje Fjelberg Opsvik

Lykke til med prosjektet!